ANTE-PROECT

DE

CONSTITUȚIE

ÎNTOCMIT DE SECȚIA DE STUDII

A

PARTIDULUI ȚĂRĂNESC

CU O EXPUNERE DE MOTIVE

de

C. STERE

«Il est donc manifeste que la Nation est en plein droit de former elle même sa Constitution et de regler à sa volonté tout ce qui concerne le gouvernement, sans que personne puisse avec justice l'en empêcher. Le gouvernement n'est établi que pour la Nation, en vue de son salut et de son bonheur».

Vattel — «*Le Droit des gens*», *v. I, ch. III, § 31.*

BUCUREȘTI

Tipografia „Viața Românească" s. a. „Universala"
No. 14, Strada Oituz (fostă Covaci) No. 14
1922

www.dacoromanica.ro **Lei 20.—**

ANTE-PROECT

DE

CONSTITUȚIE

ÎNTOCMIT DE SECȚIA DE STUDII

A

PARTIDULUI ȚĂRĂNESC

CU O EXPUNERE DE MOTIVE

de

C. STERE

«Il est donc manifeste que la Nation est en plein droit de former elle même sa Constitution et de regler à sa volonté tout ce qui concerne le gouvernement, sans que personne puisse avec justice l'en empêcher. Le gouvernement n'est établi que pour la Nation, en vue de son salut et de son bonheur».

Vattel — «*Le Droit des gens*», *v. I, ch. I.I, § 31.*

BUCUREȘTI

Tipografia „Viața Românească" s. a. „Universala"
No. 14, Strada Oituz (fostă Covaci) No. 14
1922

www.dacoromanica.ro

EXPUNEREA DE MOTIVE

PARTEA I.

Suveranitatea națională și Constituanta.

1. *Noua ordine de drept și ideia de Națiune.*

Partidul țărănesc crede că numai o constituantă, ca o singură Adunare națională, liber aleasă de națiunea întreagă, sub toate garanțiile drepturilor și libertăților cetățenești, prin sufragiul universal, pe baza reprezentării proporționale, poate fi chemată să întocmească și să voteze constituția Regatului Român.

Această credință se întemeiază pe drepturile sacre și inalienabile ale națiunilor libere, pe cari ele și le-au dobândit prin multe lupte și jertfe grele, și cari formează ordinea morală și juridică a lumii civilizate.

Filosofia Dreptului, cu mult chiar înainte de marea Revoluție franceză, care a proclamat drepturile națiunilor, a văzut în principiul de suveranitate națională temelia însăși a Dreptului public, o condițiune necesară și prealabilă a oricărei ordine de drept, condițiune impusă de „Dreptul natural".

Au trecut aproape două veacuri, decând Vattel deducea din principiile Dreptului natural că:

www.dacoromanica.ro

„Societatea naturală a Națiunilor nu poate „subsista, dacă drepturile pe cari fie-care din ele „*le-a primit de la Natură* nu sânt respectate", — și:

„Este dar evident că Națiunea *are dreptul „desăvârșit de a-și face ea însă-și Constituția „ei* și de a regula, după voința ei, tot ce pri- „vește guvernarea ei, fără ca nimeni să-i poată „aduce pe drept vr'o piedică. Guvernul nu este „stabilit decât pentru Națiune, în vederea sal- „vării și fericirii ei". [1])

Iar pentru inspiratorul ideilor Revoluțiunii franceze, J. J. Rousseau, noțiunile însăși de „Suveranitate" și „Națiune" se confundă. [2])

Dacă aici principiul de suveranitate națională apare mai mult ca o concepție metafizică, desmințită cu cruzime de realitatea istorică, nu trebue să scăpăm din vedere că Vattel și Rousseau, ca elvețieni de origine, se înspirau în realitate de instituțiunile străvechi ale democrației elvețiene. [3])

Ast-fel chiar concepțiile Filosofiei de Drept natural din secolul al XVIII, asupra principiului de suveranitate națională, apar în lumina realităților vieții politice.

Nu e mai puțin adevărat însă, că numai în urma marei Revoluțiunii franceze acest principiu a fost înscris în dreptul pozitiv al marilor națiuni europene și în cursul unui veac s'a în-

---

1) *Vattel*, — „Le Droit des gens ou Principes de la Loi Naturelle", vol. I, Préliminaires, § 15 și Ch. III, § 31.

2) Cf. *J. J. Rousseau*,—„Du Contrat Social", Ch. VII: „Du Souverain".

3) Cf. *Dl. Demarest Loyd*,—The Swiss Democracy The Study of a *Sovereign People*".

www.dacoromanica.ro

tins asupra lumii civilizate întregi, ca temelia neclintită a Dreptului Constituțional.

„Declarațiunea drepturilor omului și ale cetățeanului" prenumără expres principiul de suveranitate națională între „drepturile naturale, inalienabile și sacre ale omului".

Art. 3 din „Declarațiune" sună ritos:

„Principiul întregii suveranități rezidă esențialminte în națiune; nici un corp, nici un individ nu poate exercita vreo autoritate, care „nu ar emana expres de la ea".

Dar până la „Pactul Societății Națiunilor" principiul de suveranitate națională rămânea limitat la sfera dreptului public intern, reglementând raporturile dintre cetățeni și puterea de Stat; el era distinct de concepția „Suveranității de Stat" din Dreptul internațional public, care privia raporturile dintre organismele politice independente.

Rezultatul cel mai însemnat, poate, al Pactului Națiunilor constă tocmai în dispariținea acestei distincțiuni și, putem spune chiar, în identificarea noțiunilor de „Suveranitate" și „Națiune", în sensul lui J. J. Rousseau.

Noua concepție, deși necontestabil impusă lumii numai în urma conflagrațiunii mondiale, e în realitate rezultatul unei lungi evoluțiuni săvârșite de dreptul public al Imperiului britanic.

Sub presiunea necesităților concrete de guvernământ, — în conformitate cu tradițiile constituționalismului englez, atât de străine de speculațiuni abstracte, — Imperiul britanic a evoluat treptat într'o adevărată „Ligă a Națiunilor". Ast-fel Dreptul Constituțional englez a ajuns la o definiție pur empirică a ideei de „na-

www.dacoromanica.ro

țiune", care se apropie curios de „abstracțiunile" unui Vattel sau J. J. Rousseau.

„Definiția națiunii, — scrie un distins jurisconsult și publicist francez, — luată din filosofia dreptului sau din Istorie, se regăsește în „constituția engleză". [1])

Această definiție se rezumă în următoarea formulă:

„O națiune este un popor capabil să exerciție Self-gouvermentul și care are conștiința „unității, pe care îi crează această acțiune". [2])

Ast-fel se trage o linie de demarcațiune netedă dintre popoare sau grupări etnice, ca fenomene naturale, și forma de asociație superioară — „națiunea".

Numai un popor, care se afirmă ca „națiune", prin conștiința de sine și Self-government, își poate găsi locul în sânul acelei *„Commonwealth of Nations"*, al comunității națiunilor, care vrea să fie astăzi Imperiul britanic.

Ideia unei Societăți generale a Națiunilor, născută din războiu, pentru asigurarea păcii mondiale, apare astfel ca o generalizare și lărgire a concepțiunilor empirice, cari sânt la baza acestei „Commonwealth" britanice. Dar această idee a trebuit fatal să ducă la identificarea noțiunilor de „Suveranitate națională" și de „Suveranitate de Stat", fiindcă Liga Națiunilor, evident, numai atunci își poate realiza scopul,—asigurarea păcii, — dacă națiunile înseși dispun de dreptul de pace și războiu.

---

1) *I Tchernoff*, — „Les Nations et la Société des Nations", p. 59.
2) *Ibid*, prefața, p. XIV.

www.dacoromanica.ro

Şi desigur, însuşi cuprinsul acestor noţiuni juridice a trebuit să sufere unele adaptări, modificări şi limitări.

Opera de generalizare şi de lărgire a concepţiunilor engleze se datoreşte mai cu seamă unui vechiu profesor de Drept Constituţional, pătruns de spiritul instituţiunilor anglo-saxone, pe care războiul l'a găsit în fruntea unei mari Puteri mondiale.

In vestitele lui mesagii, preşedintele Uniunii Nord-Americane, d. Wilson, a construit, pe temeiul principiului de Suveranitate naţională, un edificiu armonios al Ordinei Mondiale.

Bine înţeles, într'o doctrină de origină engleză, sau mai bine zis *britanică*, principiul de suveranitate naţională, sau *Self-governmentul*, nu se poate identifica cu forma republicană de Stat, — nicăeri monarhia nu are temelii mai solide ca tocmai în Marea Britanie, — dar, cum arată comentatorul francez citat al „Dreptului Constituţional britanic", acest principiu exclude ori-ce guvernare iresponsabilă, ori-ce „regim autocratic, cu o rezervă de putere personală". [1])

Din complexul de declaraţiuni şi lămuriri autorizate, datorite atât fostului preşedinte al marei Republici Americane, cât şi diferiţilor bărbaţi de Stat englezi, şi în special d-lui Lloyd George, se poate formula după cum urmează, chiar în termenii lor proprii, dispoziţiunile esenţiale ale Constituţiei unui Stat, care ar asigura *Self-government*-ul, în înţelesul englez:

1. — Această Constituţie trebue „să recunoască şi să accepte principiul că guvernul

1) *Tchernoff*,— op. cit., p. 68.

www.dacoromanica.ro

își primește toate puterile legitime din consimțimântul poporului";

2. — Poporul trebue să dovedească prin această constituție că e „stăpân pe destinele lui prin adunări reprezentative și prin sufragiul universal";

3. — Constituția trebue să rezerve poporului însuși, prin reprezentanții lui, „puterea de a dispune de pace și de războiu și controlul asupra acțiunii diplomatice";

4. — In sfârșit, Constituția trebue să asigure „respectul drepturilor individuale și respectul minorităților, fără deosebire de rasa și religiune".

Intr'un cuvânt: Constituția trebue să facă cu neputință „un regim autocratic, cu rezerve de putere personala".

Un popor a carui organizație politica nu e zidită pe aceste principii nu constitue o „Națiune" și nu poate fi admis în Societatea Națiunilor.[1])

Aceste principii nu se prezintă ca o simplă doctrină de teoreticiani, ci ele au fost considerate ca norme de drept internațional public, cari au avut multiple și varii aplicațiuni în cursul și în urma războiului, și au fost, însfârșit, consacrate și formal printr'unul din cele mai solemne acte ale istoriei mondiale, prin „Pactul Societății Națiunilor".

In adevăr, chiar primul articol al Pactului stabilește următorul principiu general:

„Ori-ce stat, dominiune, sau colonie, *cari se*

1) *Tchernoff*, op. cit., p. 50, 68, 182—188 *passim* și prefața, p. XVIII.

www.dacoromanica.ro

„*guvernează liber,* pot deveni membri ai Socie-„tății Națiunilor"...

Ast-fel postulatul de „liberă guvernare de sine", — expresiunea care traduce termenul englez de *Self-government,* — servește de temelie pentru noua ordine internațională.

Un șir întreg de acte și tratate, cari au urmat Pactului Națiunilor, încheagă, pe această bază, un sistem de Drept internațional public, care, spre deosebire de dreptul vechiu, se sprijină pe sancțiuni reale, — ori-cât de greoiu, sau în unele direcțiuni, chiar puțin eficace ar fi pentru moment mecanismul acestor sancțiuni.

Din textele formale și diferitele lor aplicațiuni răsar următoarele principii fundamentale ale acestui sistem:

Națiunea, ca atare, e subiectul real al Dreptului public intern și extern; ea este — în terminologia juridică tradițională — *o persoană morală necesară;* forma de Stat sau organizațiunea politică pe care o națiune își dă, nu e decât o haină juridică pe care ea o îmbracă, în virtutea „dreptului de liberă auto-determinare"; de aceia, după împrejurări, națiunea poate apare ca subiect al Dreptului internațional public, chiar indiferent de legătura formală de Stat, și mai mult, chiar indiferent de ori-ce legătură teritorială (Națiunea Cehoslovacă de pildă a fost recunoscută înainte de a fi fost născută Republica Cehoslovacă).

Dar, pe de altă parte, nu fie-care popor sau grupare etnică constitue o Națiune; ele nu pot intrà în această categorie superioară, dacă nu au conștiința de sine, dacă nu sânt *capabile* de „Self-government", sau dacă nu dau dovadă că vor și pot „să se guverneze liber",— adică

www.dacoromanica.ro

cu alte cuvinte, dacă nu afirmă principiul de suveranitate națională chiar prin organizația sau constituția pe cari și le dau.

Din Societatea Națiunilor pot face parte numai *Națiunile,* recunoscute ca atari, indiferent de forma organizațiunii politice în care trăesc, (de pildă, „dominiunile" și coloniile, cari nu sânt state independente, nu au „suveranitatea de Stat", după concepția tradițională), e destul ca ele „să se guverneze liber"; chiar printre semnatarii Pactului Națiunilor apar, alături de Marea Britanie, și cinci *Colonii* ale Imperiului britanic, cari sânt declarate și *membri originari* ai Societății Națiunilor, deopotrivă cu toate *statele,* „cari se guvernează liber".

In ce privește popoarele sau grupările etnice cari nu au ajuns la maturitate și se dovedesc „incapabile de a se dirigui", — cum se exprimă art. 22 al Pactului, — trebue să deosebim două ipoteze posibile:

Poporul, care nu a reușit încă să-și creeze vr'o organizație politică mai desăvârșită, trebue pus „sub tutela unei națiuni desvoltate", în forma potrivită pentru „gradul de desvoltare" a acestei simple „populațiuni", cum statuează același articol.

Dacă însă poporul „incapabil" trăește într'un stat „independent", dar sub un „regim autocratic, cu rezerve de putere personală", — Statul din care el face parte nu este admis în Societatea Națiunilor; ceeace, în realitate, pune acest stat *în afară de ordinea de drept,* și în ori-ce caz duce la consecinți mai grave decât ori-ce „tutelă", îl expune la o izolare desăvârșită și la nesocotirea constantă a intereselor lui în sfera raporturilor internaționale; e o *stare de*

www.dacoromanica.ro

fapt, care poate fi tolerată sub presiunea imprejurărilor, dar e recunoscută de *contrară dreptului.*

O consecinţă logică a şi fost de mai multe ori dedusă din aceste principii şi aplicată în practică: un popor oprimat de „un regim autocratic", — cu toate că ar fi conştient de sine şi şi-ar fi afirmat voinţa „de a se guverna liber", — poate fi recunoscut sa subiect al Dreptului internaţional şi, ca atare, poate întreprinde, în virtutea dreptului de liberă auto-determinare, ori-ce acţiune necesară pentru emanciparea lui şi cere sprijin şi ocrotire din partea Societăţii Naţiunilor sau a membrilor ei.

Desigur, aceste norme încă multă vreme vor fi aplicate numai în măsura raporturilor reale de putere, dar *principiul de drept*, nu mai poate fi contestat; el va triumfa şi se va impune in măsura în care noua ordine internaţională se va întări şi se va desvolta.

Dar naţiunile mici şi mijlocii, în ori-ce caz, numai sub scutul acestei ordine îşi pot asigura viitorul lor de Stat şi de neam, — fiind-că faţă de ele, mai cu seamă, mecanismul sancţiunilor poate funcţiona fără greş...

II. *Situaţia de drept a României.*

Un caz cu deosebire interesant pentru noi de aplicare a principiilor fundamentale ale nouei ordine de drept, la chestiuni speciale, ni-l înfăţişează Convenţiunile încheiate, în urma Pactului Naţiunilor, şi în temeiul art. 51, 56 şi 60 din tratatul din Saint-Germain, şi al art. 93 din tratatul din Versailles, de „Principalele

www.dacoromanica.ro

Puteri aliate şi asociate" cu Polonia, Cehoslovachia, Iugoslavia şi România.

Aceste convenţiuni au o mare însemnătate atât pentru precizarea principiilor de bază ale ordinei internaţionale actuale, din care ele, evident, fac parte integrantă, cât şi pentru lămurirea situaţiunii de drept a diferitelor ţări, şi în special a României, în sânul Societăţii Naţiunilor.

Dar aci gasim şi indicaţiuni semnificative asupra unor mici defecte ale mecanismului, cari ne pot da îndrumari preţioase, în ce priveşte aparatul de sancţiuni.

România, ca „membru originar" al Societăţii Naţiunilor, a luat direct parte la formularea şi consacrarea principiilor Dreptului public modern. Este natural deci ca întreg edificiul ei politic urmeaza să fie zidit pe temelia acestor principii.

Convenţiunile menţionate crează totuşi pentru România şi celelalte ţări, — „neprincipale", — daca nu îndatoriri speciale, o situaţie specială.

Incă înainte de întocmirea Pactului Societăţii Naţiunilor, primul ministru englez, d. Lloyd George, a avut prilejul să declare relativ la „tinerele naţiuni născute din războiul actual" că: „recunoaşterea acestor state, cum sânt Polonia şi Boemia, şi chiar *recunoaşterea* statelor mărite prin efortul tuturor aliaţilor, cum este cazul *României* şi al Serbiei, este o operă colectivă, care *poate fi înconjurată de garanţii şi condiţiuni,* punându-se în joc o Ligă a Naţiunilor",[1])—care nu se născuse încă pe atunci.

1) *Tchernoff,* op. cit., p. 67.

www.dacoromanica.ro

In această declarație trebue căutata obârșia convențiunilor particulare cu cele patru „națiuni tinere".

Evident, întrucât aceste convențiuni au de obiect aplicarea la cazuri concrete a normelor de drept, cari sânt la temelia Societății Națiunilor, nici o obiecțiune nu s'ar puteà ridica împotriva lor.

E de regretat cel mult, că în loc de reglementare generală, în condițiuni de egalitate pentru toți membrii Societății Națiunilor, au fost preferite stipulațiunile particulare, multumită cărora pot apare sub un aspect quasi-excepțional niște dispoziții generale, cari decurg, în realitate, necesar din clauzele esențiale ale Pactului Națiunilor.

Mă voiu opri dar asupra Convențiunii cu România numai în măsura necesară pentru a preciza caracterul ordinei internaționale, cladită de Societatea Națiunilor, și a lămuri situația României în sânul acesteia, fără a mai releva micile-i scăpări împotriva principiului de egalitate și a spiritului de consequență.

In preambulul convențiunii găsim următorul considerent, care îi rezumă tot înțelesul:

„Considerând că România, din propria sa „voință, dorește de a da *garanții sigure de „libertate și de dreptate* atât *tuturor locuitorilor* din vechiul regat al României, cât și „celor din teritoriile de curând transferate, *fără „deosebire de rasă, limbă sau religiune*, cărora „le-ar aparține"...

Acest considerent cuprinde dar declarațiunea formală, că România înțelege „de a se guverna liber", ca o „Națiune", în înțelesul art. 1 al Pactului Societății Națiunilor.

www.dacoromanica.ro

Stipulațiunile din textul convențiunii sânt simple aplicațiuni ale acestui principiu la diferite cazuri particulare, fiindcă, evident, nu e cu putință ca România să asigure minorităților etnice și confesionale toate libertățile și drepturile, inclusiv „autonomia locală în chestiuni religioase și școlare", fără ca aceste libertăți și drepturi să fie garantate pentru totalitatea cetățenilor, în conformitate cu considerentul citat.

Prin primul articol al convențiunii România se obligă categoric *de a înscrie în constituție* („de a recunoaște ca *legi fundamentale*") garanția acestor libertăți și drepturi cetățenești, pentru ca „nici o lege, nici un regulament sau acțiune oficială să nu aibă precădere față de ele".

Și această obligațiune e iarăși clar că ar rezultă de la sine nu numai din declarațiunea de principiu din preambul, dar și din însuși Pactul Națiunilor.

Particularitatea situațiunii României, și a altor „națiuni tinere", reesă mai cu seamă din art. 12 al Convențiunii, cari îi impune consimțimântul *expres* „ca aceste stipulațiuni să constitue obligațiuni de interes internațional, și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor".

Desigur Pactul Națiunilor ar fi un cuvânt deșert, dacă aceste obligațiuni, cari izvoresc din spiritul și chiar din litera lui, ar rămânea cu tōtul lipsite de sancțiune, față de *ori-care* membru al Ligii, indiferent de consimțimântul lui expres!

Ori și cum rămâne faptul, că și în afară de obligațiunile generale, cari decurg din Pactul Națiunilor, guvernarea liberă în Româ-

www.dacoromanica.ro

nia, — spre a asigura *libertatea şi dreptatea* tuturor cetăţenilor, fără deosebire de rasă, limbă şi religiune, — *este pusă sub garanţia Dreptului internaţional printr'un tratat formal.*

Mai mult.

In fruntea preambulului convenţiunii din Saint-Germain se mai află un considerent, a cărui semnificare e în afară de discuţie şi care motivează obligaţiunile impuse României precum urmează:

„Având în vedere că, în virtutea tratatelor, „pe cari principalele Puteri aliate şi asociate „şi-au pus semnătura, *sporiri însemnate teri-„toriale sânt dobândite de Regatul Româ-„niei*"...

Aşă dar, „semnătura" Marilor Puteri pentru „sporirile însemnate teritoriale", cari au rezultat *din unirea provinciilor româneşti,* este condiţionată de obligaţiunea României de a se guverna ca o naţiune liberă, sub garanţia Societăţii Naţiunilor...

III. *Necesitatea unei Constituante.*

Poporul românesc, constituit ca o singură Naţiune, în virtutea *dreptului de liberă autodeterminare,* în împrejurările istorice cunoscute, este chemat astăzi să-şi dea acea haină juridică, care este Statul, să-şi întocmească „pactul fundamental", care să-i servească de temelie.

Regatul Român, ca stat al *întregului* popor românesc, renăscut ast-fel *prin afirmarea principiului de suveranitate naţională,* este ţinut să-şi rezidească edificiul politic pe această temelie, în conformitate cu normele nouei or-

www.dacoromanica.ro

dine de drept public și cu obligațiunile lui internaționale.

Așà dar, condițiunile și formele, în care urmează să fie întocmită și acceptată constituția acestui Regat nu pot fi în contrazicere cu principiul de suveranitate națională.

Constituția din 1866, sub a cării regim a trăit vechiul Regat, nu poate fi, deci, întinsă asupra provinciilor unite, fără voința lor *expres* și *liber* declarată.

Cum spune foarte bine d. Romul Boila, în expunerea de motive a anteproectului său de Constituție, e o deosebire între suveranitatea colectivă a întregii Națiuni, din Regat și provincii, și organizația politică care privia numai viața de stat a vechiului regat.

Provinciile ele înseși s'au pronunțat în această privință: Adunarea națională din Alba Iulia și Sfatul țării din Chișinău au cerut, chiar prin declarațiunile de unire, convocarea unei constituante alese pe baza sufragiului universal.

Prin aceasta provinciile nu stipulau, bine înțeles, vr'o „condițiune rezolutorie", dar reclamau împlinirea unei îndatoriri ineluctabile, impusă de situația de drept și de fapt, și a cărei nesocotire ar putea aveà urmări grave.

Iată, în adevăr, cum se înfățișează această situație:

Tratatele au recunoscut unirea în virtutea dreptului de liberă auto-determinare,—tratatul pentru Basarabia invoacă chiar expres Declarația Sfatului Țării;

Poporul românesc, din întreg cuprinsul teritoriului lui etnic, s'a constituit ca o singură Na-

www.dacoromanica.ro

țiune, fiind considerat deci „capabil de a se guverna liber";

Regatul Român face parte din Societatea Națiunilor, deci a recunoscut, prin însăși acceptarea Pactului Națiunilor, principiul de Suveranitate națională ca temelia vieții sale de Stat;

El s'a angajat și formal printr'un tratat internațional „de a da *garanții sigure de libertate și de dreptate* atât *tuturor locuitorilor* din vechiul regat al României, cât și celor din teritoriile de curând transferate, fără deosebire de rasă, limbă și religiune";

El a recunoscut acestui angajament caracterul „unei obligațiuni de drept internațional, pusă sub garanția Societății Națiunilor";

De această obligațiune a fost condiționată „semnătura Marilor Puteri pentru sporirile teritoriale", rezultate din unirea provinciilor:

Cum dar ar puteà fi întocmită și acceptată Constituția Regatului alt-fel decât *prin manifestarea desăvârșit liberă a voinții națiunii întregi?*

In aceste condițiuni, ori-ce încercare de a impune o constituție, — violentând sau chiar nesocotind numai conștiința cetățenească, — nu ar da temelie solidă edificiului politic al Regatului și ar puteà deschide cărarea unor eventualități, la cari nimeni nu are dreptul să expună viitorul țării.

Pentru toate aceste considerațiuni Partidul țărănesc crede că numai o Adunare Națională Constituantă, anume convocată și aleasă sub toate garanțiile necesare de desăvârșită sinceritate și libertate a alegerilor, poate aveà

www.dacoromanica.ro

sarcina de a întocmi şi de a vota noua constituţie a Regatului.

IV. *Adunarea naţională Constituantă.*

In conformitate cu principiul de suveranitate naţională o constituantă nu poate fi alcătuită decât dintr'o *singură* Adunare.

In adevăr, constituţia este o supremă manifestare a suveranităţii naţionale; numai ea poate *delega* anumite atribute ale suveranităţii diferitelor organe ale puterii de stat; numai ea poate precizà atribuţiunile acestora şi delimita sferele lor de competinţă, — şi, în consecinţă, stabilì condiţiunile de legiferare şi, eventual, de *revizuire* constituţională.

De aici rezultă că pentru întocmirea şi acceptarea unei noui constituţiuni, când nici o constituţie anterioară nu impune anume forme, este necesară o *directă* şi *expresă* delegaţiune din partea naţiunii, dată unei adunări, care să fie icoana credincioasă a naţiunii însăşi — adică să o reprezinte desăvârşit.

Conştiinţa cetăţenească în toată lumea găseşte astăzi aceste condiţiuni realizate numai într'o Adunare Naţională, aleasă prin sufragiul universal, pe baza reprezentării proporţionale,

Cum dar, hotărârile unei asemenea Adunări Naţionale ar puteà fi puse în cumpănă prin votul unei alte adunări, alese pe altă bază şi care nu ar reprezintà decât minoritatea naţiunii?

Cum, mai cu seamă, ar puteà aveà acest drept exorbitant Senatul actual, care nu are în dosul lui măcar vechia constituţie, ca în cazul unei simple revizuiri, şi a cărui majoritate, — atunci când în fie-care circumscripţie ar lupta

www.dacoromanica.ro

trei sau patru serii de candidați, — ar puteà să reprezinte numai *o treime* sau chiar *o pătrime* din numărul de *votanți,* fără să mai vorbim de totalitatea cetățenilor.

O *„Constituantă bicamerală"*, — care este o vădită contrazicere în termenii înșiși, — ar constitui dar și o flagrantă violare a principiului de suveranitate națională.

Dar ea ar duce la absurd și neputință, chiar din considerațiuni de ordin pur practic și tecnic.

In adevăr, fie-care din cele două adunări fiind aleasă pe baza deosebită, ele ar reprezentà evident, — dacă ele izvorăsc din votul *liber* al alegătorilor, — alte elemente sociale, alte grupări de interese, și ar fi deci animate de tendințe divergente și chiar contrarii.

In aceste condițiuni, conflictul dintre aceste adunări ar fi mai curând sau mai târziu inevitabil, și ar duce într'un impas.

Intr'o legislatură ordinară sau în cazul unei revizuiri, soluțiunea e simplă: legea asupra căreia nu s'a stabilit acordul nu este votată sau revizuirea nu are loc, — rămân în vigoare vechile dispoziții.

Dar când adunările sânt chemate de a vota *o nouă Constituție,* ce ieșire s'ar puteà găsi din acest impas?

Doar nu poate rămânea *un loc gol* în constituție!

Desigur, acordul poate rezultà dintr'o *armonie prestabilită,* când ambele adunări nu sânt decât simple fabricate guvernamentale, după metoda cunoscută, — dar atunci ele nu pot aveà nici o chemare de a votà Constituția, fiindcă nu ar reprezentà națiunea, ci numai aparatul care le-a creat.

www.dacoromanica.ro

Nu obiceiurile învechite pot da temelie legală vieții noastre de stat.

In aceste condițiuni, faptul însăși că o Constituție ar fi trecut prin ciurul bicameral, ar puteà sa o compromită de la început, și în ori-ce caz nu i-ar da acea putere morala, pe care numai credința unanima că ea în adevăr *întrupeaza voința libera și neprihănită* a națiunii i-ar puteà o da.

De altfel nu cunoaștem în istoria constituțională precedentul unei Constituante bicamerale.

In timpul din urmă, trei națiuni urmau să-și deà Constituția în condițiuni, se poate spune, identice cu ale României, — Serbia, Cehoslovachia și Polonia; aceste constituțiuni au și fost întocmite și votate peste tot de o *singură* Adunare Constituantă, — deși Polonia și Cehoslovachia au adoptat sistemul bicameral pentru legislatura ordinară. Deasemeni, în Germania și în Austria, — deși a fost introdus sistemul bicameral, — constituțiile lor au fost votate într'o singură Adunare națională.

In trecutul nostru, pe baza „Statutului" funcționau două adunări; Constituția din 1866 a menținut sistemul bicameral, dar ea însăși este opera *unei singure Adunări Constituante.*

Idea barocă de Constituantă bicamerală se datorește, probabil, simplei întâmplări că războiul ne-a surprins în mijlocul unei proceduri de revizuire constituțională, care a rămas nedesăvârșită. In discuțiunea ce a urmat, dacă Adunănările nouă pot continua opera Camerelor de revizuire din 1914, mulți au scăpat din vedere că nu mai este la ordinea zilei revizuirea Constituțiunii din 1866, ci zidirea constituțională

www.dacoromanica.ro

a Statului Român, născut din unirea vechiului Regat cu provinciile emancipate, pentru care nu mai pot avea vre-o chemare *Camerele de revizuire* ci *numai Adunarea Națională Constituantă.*

Toate combinațiunile „bicamerale" isvorăsc dintr'o stranie nesocotire a principiilor elementare ale Dreptului Constituțional, în ce privește exercițiul „puterii constituante".

„După aceste principii, în adevăr, — scrie „profesorul A. Esmein, — o constituție scrisă „nu poate fi modificată decât în conformitate „cu procedura de revizuire stabilită de ea însă-„și; și, dacă admitem că ar puteà să dispară „constituția alt-fel și că *pentru moment țara se „află fără constituție,* constituția nouă, ni se pare, „nu poate fi întocmită decât de o adunare con-„stituantă sau, cum se ziceà în secolul al „XVIII-lea, de o convențiune... O adunare „aleasă ca o simplă legislatură nici într'un caz „nu poate vota Constituția". [1])

Am subliniat cuvintele: „pentru moment țara

---

1) *A. Esmein,* — „Droit Constitutionnel", ed. 1906, p. 485.

In Camera trecută un tânăr deputat a invocat autoritatea ilustrului profesor de la Facultatea din Paris pentru a face, cu mult talent, aplicarea originală a teoriei de „drept revoluționar", dedusă din precedentele istoriei revoluționare franceze, din care ar rezulta că orice adunări, fabricate sub orice steag de partid, prin abuzul gol de putere, cu ajutorul stării de asediu și al cenzurei ar putea, legitim și definitiv, hărăzi o „constituție" Regatului Român!...

Dar autorul citat descrie precis situația, la care s'au putut aplica *în Franța* teoria „dreptului revoluționar", și care nu are nimic comun cu situația din România—și *pe aceiași pagină* arată că „dreptul revoluționar" este în contrazicere cu adevăratele principii cari diriguesc exercițiul „puterii constituante".

www.dacoromanica.ro

se află fără „Constituție". Acesta este cazul României de astăzi, în care nu poate fi decât o soluție: Constituanta sau „Convențiunea" —deci în orice caz o *singură* Adunare Națională.

V. *Concluziunea.*

Vom fi întrebați: dar nu avem nici o constituție, trăim sub un regim autocratic?

Nu, nu trăim sub un regim autocratic, sau mai bine zis, nu putem *legalminte* trăi sub un regim autocratic, — dar nu avem totuși constituție.

Statul Român, prin voința națiunii întregi, exprimată în Declarațiunile de unire, e constituit pe temeiul principiului de suveranitate națională, în forma de monarhie constituțională.

Această presupune, pe de o parte, colaborarea dintre Coroană și Națiune la legiferare și guvernare, după normele și uzurile dreptului constituțional modern; iar pe de altă parte — garanțiile drepturilor și libertăților cetățenești, fără de cari nu poate fi nici un regim constituțional.

Ori-ce guvernare împotriva acestor norme este ilegală.

Din nenorocire, neexistând actul constituțional, formal acceptat de țară, — necesar pentru aplicarea și precizarea formelor și a normelor constituționale, ca și pentru asigurarea respectului lor, — s'a putut naște acea dureroasă contrazicere între starea de drept și starea de fapt, care caracterizează haosul în care ne sbatem.

Mântuirea nu poate veni decât de la singurele realități ale vieții noastre de stat, care stau astăzi față în față: Națiunea unită și Coroana.

www.dacoromanica.ro

Constituanta convocată, cu toate garanţiile de manifestare desăvârşit liberă a voinţii naţionale, poate da ţării, în colaborare cu Coroana, aşezământul constituţional, care va face, în sfârşit, cu putinţă viaţa politică normală.

Interesul de conservare naţională, mai presus de ori-ce consideraţie, ne impune această cale spre ordine şi libertate.

Pentru închegarea desăvârşită a vieţii noastre de stat, în aceste vremuri crunte şi turburi, poporul românesc trebue să simtă, prin conştiinţa fiecărui cetăţean, că asupra lui însuşi cade răspunderea viitorului.

Pentru aceasta, manifestarea solemnă şi liberă a întregului popor singură poate pune hotarul vremurilor noui,

Şi pentru aceasta, Partidul ţărănesc crede că, după votul Adunării Naţionale, constituţia trebue supusă şi plebiscitului.

Ca încheere, voiu reproduce aici pasagiile finale din programul Partidului ţărănesc:

„Statele mici şi mijlocii, în sfera raporturilor „internaţionale, nu se pot sprijini atât pe forţa „materială, cât pe forţa lor morală. Revendicările unei noui ordine internaţionale, întru„pate în Liga Naţiunilor, ca organ reprezenta„tiv al tuturor Statelor, fără deosebire de „rang şi putere, nu pot fi justificate decât în „numele democraţiei şi al dreptăţii, ca prin„cipii de ocârmuire a lumii.

„Revendicările unui Stat, care în organizaţia „lui internă ar nesocotì normele de guvernă„mânt democratic şi de dreptate socială, ar „rămânea fatal fără putere şi fără răsunet în „conştiinţa lumii civilizate.

„Partidul ţărănesc, luptând pentru apărarea

www.dacoromanica.ro

„intereselor şi asigurarea aspiraţiunilor mun-
„citorimii, în ordinea internă, pune în acelaş
„timp şi o temelie sănătoasă pentru acţiunea
„externă a Statului Român", — şi adăogăm:
pentru situaţia lui de drept în sânul Societăţii
Naţiunilor...

Acestea sânt normele cari trebue să ne că-
lăuzească şi faţă de problema constituţională. [1])

---

1) Pentru o mai mare desvoltare v. „Viaţa Româ-
nească" 1922, No. 9.—C. S.—„Suveranitatea naţio-
nală şi Constituantă".

www.dacoromanica.ro

PARTEA II.

Ante-proectul de Constituţie.

I. *Principii diriguitoare.*

Partidul ţărănesc nu poate nutrì iluziunea că proectul de constituţie întocmit de secţia lui de studii s'ar puteà impune în întregime, ca legea fundamentală a ţării.

Nici un partid nu poate, şi nici nu trebue să aibă asemenea pretenţii, chiar abstracţie făcând de raporturile de putere.

Nu există, nu poate există vr'un text de Constituţie „ideală", potrivită pentru toate ţările şi pentru toate timpurile, fără deosebire.

Dar ori-unde şi ori când, cea mai detestabilă constituţie ar fi cea impusă prin abuzul de putere al vre unui partid.

Nu se mai poate repeta, desigur, acordul tuturor curentelor politice ca în 1866, când Constituţia a fost votată de Adunarea Constituantă în unanimitate.

Dar linişte şi orânduială nu va fi în ţară dacă noua constituţie nu va fi acceptată *liber* de majoritatea covârşitoare a naţiunii, ceea ce, în împrejurările de faţă, nu se poate realizà decât prin bună înţelegere între partidele, cari reprezintă forţele politice reale din ţară.

www.dacoromanica.ro

Tocmai pentru acest motiv, fie-care grupare politică este datoare să-şi afirme punctul de vedere, hotărît şi fără rezerve, pentru ca echilibrul să rezulte din dreapta cumpănire a forţelor.

Partidul ţărănesc îşi îndeplineşte această datorie prin ante-proectul de faţă, în care sânt rezumate ideile şi aspiraţiunile lui în ce priveşte organizarea politică a ţării în actuala fază istorică.

El va lupta cu toată energia, pe care o poate da credinţa în dreptatea cauzei, pentru realizarea cât mai desavârşită a acestor idei şi aspiraţiuni.

Stând însă pe terenul realităţilor, sântem datori să tragem o linie de demarcaţiune între normele esenţiale ale unui regim constituţional şi democratic, — cari întrupează cerinţile imperioase ale vremii şi asupra cărora nici o transacţie nu ne este îngăduită, — şi dispoziţiunile cari, — ori-cât de însemnate prin sine înseşi ar fi, — pot totuşi forma obiectul unei înţelegeri sau al unui compromis.

Analiza instituţiunilor constituţionale, din acest punct de vedere, e cu atât mai necesară, întrucât trebue să ne emancipăm de unele prejudecăţi înrădăcinate.

Opinia publică e întotdeauna pornită, în chestiuni constituţionale, să-şi concentreze atenţiunea asupra instituţiunilor parlamentare, în sensul strict al cuvântului, adică asupra aparatului central al maşinei de guvernământ, — scăpând din vedere că acest aparat poate duce la o odioasă mistificare, dacă este lipsit de temelia adevărată a oricării democraţii şi a oricărui constituţionalism.

www.dacoromanica.ro

Nu poate fi nici democraţie, nici constituţionalism, — nici chiar ordine de drept, — fără două condiţiuni primordiale: garanţia drepturilor şi a libertăţilor cetăţeneşti, pe de o parte, şi desvoltarea focarelor de viaţă cetăţenească în adâncimile corpului naţional, a instituţiunilor de autonomie locală, pe de altă parte. Toată deosebirea între un „Stat poliţienesc" şi un „Stat de drept" (Rechtsstaat) constă tocmai în faptul că în cel dintâiu legile nu obligă pe agenţii puterii publice *faţă de cetăţeni,* ci numai faţă de „suveran", faţă de Statul întrupat în organele lui superioare, — pe când într'un „Stat de drept" ori-ce normă juridică, chiar a dreptului public, dă naştere unui *drept subiectiv* în persoana ori-cărui cetăţean, şi, prin urmare, acesta trebue să aibă posibilitatea de a-l valorifică cu ajutorul justiţiei. Căci ce este un *drept,* decât un *interes proteguit juridiceşte,* cum spune Ihering?

Să-mi fie iertat să insist mai pe larg asupra acestei chestiuni fiind-că avem dovada chiar în interesantul volum, în care Institutul Social Român publică seria de conferinţe asupra viitoarei constituţiuni, cât de puţin încă lumea noastră politică îşi dă seama despre înşişi termenii problemei.

Celebrul profesor de drept constituţional din Oxford, A. V. Dicey, cu mândrie citează un vechiu dicton al Curţilor engleze din vremurile când ele nu se emancipaseră încă de limba franceză a cuceritorilor normanzi:

„La ley est le plus haute inheritance que „le roy ad; car par la ley, il même et toutes

www.dacoromanica.ro

„ses sujets sont rulés, et si la ley ne fuit, nul „roi, et nul inheritance sera". [1])

Şi Regele e supus legii, — şi fără lege nu poate fi nici Rege!

Această formulă afirmă *supremaţia legii,* care — după profesorul din Oxford — este caracteristica pentru regimul Constituţional englez, — e chiar *temelia* lui.

Dar în ce constă, prin ce se manifestă „supremaţia legii"?

Întrebarea are cu atât mai multa însemnatate, cu cât din instituţiunile anglo-saxone a izvorît tot sistemul de Drept constituţional modern, — dar din nenorocire, lipsind în Anglia o constituţie scrisa, ţările continentale au copiat adesea numai instituţiunile centrale, cari isbeau mai mult atenţiunea, nesocotind însăşi temelia acestora.

Din studiul instituţiunilor engleze reese însă că aparatul central, — parlamentarismul, — constitue numai o suprastuctura şi ca întreg edificiul lor constituţional se reazima pe cei doi stâlpi ai dreptului anglo-saxon cutumier — „common law": *garanţia drepturilor şi a libertăţilor individuale şi autonomia locala.*

A. V. Dicey identifică „domnia legalităţii" cu asigurarea drepturilor individuale, chiar prin definiţia pe care i-o dă:

„Supremaţia legii *sau* garanţia pe care con„stituţia engleză o asigură drepturilor indi„viduale". [2])

Şi în adevăr, numai înfrânarea ori-cărui ar-

1) *Dicey,* — „Law of the Constitution" (ed. 1897) p. 175.
2) *Dicey,* -loc. cit., p. 176.

www.dacoromanica.ro

bitrar guvernamental poate asigura respectul drepturilor individuale.

Ast-fel domnia legii se rezumă în niște norme de drept foarte simple:

„Nimeni în Anglia nu poate fi atins în per-„soana sau în bunurile sale, decât în virtutea „legii și în formele prescrise de ea. Dar și „nimeni nu e deasupra legii. Ori-cine poate „fi chemat în judecata tribunalelor ordinare, ori-„cine, de la prim-ministru până la sergent de „stradă sau perceptor, este supus aceleiași respon-„sabilități, ca și ori-care cetățean, pentru ori-ce „act savârșit fără justificare legala".[1])

Aceste norme nu trebuesc asămuite cu diferitele „declarațiuni" sau „garanții" din constituțiunile continentale, adesea pur platonice, — fără eficacitate în viața reala.

Englezii pun foarte puțin preț pe declarații de principii, — deși chiar din acest punct de vedere, în Anglia libertatea individuală a fost „garantată" cu multe veacuri înaintea altor țări.

Cea mai vechie „garanție" de această natură *cunoscuta* este cuprinsa în art. 39 al vestitei *Magna Charta Libertatum* din 1215, care în multe privinți e mai largă decât dispoziținea corespunzatoare din constituția din 1866 (Art. 13).[2])

In cursul istoriei engleze această garanție a fost „confirmată", — precum și Charta din

1) Cf. *Dicey*,—op. cit., p. 179 și 185, *pasim*.

2) Iată acest celebru text: „Nici un om liber nu poate fi arestat, nici închis, nici deposedat, nici pus în afară ‹ e lege, nici exilat, nici maltratat în orișice chip, și noi nu vom pune, nici nu vom face să se pună mâna pe el, decât numai în virtutea judecății legiuite a egalilor săi și după legea țării".

www.dacoromanica.ro

1215, ea însăşi, în realitate numai *confirmă* garanţiile mai vechi, cari însă nu au ajuns până la noi, — de către diferiţii regi de *treizeci şi opt de ori!*

Dar toate aceste „garanţii" şi „confirmări" nu ar fi de ajuns, singure, pentru întronarea acelei nesdruncinate supremaţii a legii, care caracterizează regimul constituţional englez. Ele au trebuit să fie sprijinite de *mijloacele practice* de apărare a drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti.

„Toată istoria mandatului („writ") de *ha-*
„*beas corpus,* — spune A. V. Dicey, — ilus-
„trează marea însemnătate care este atribuită
„în constituţia engleză „remediilor", adică pro-
„cedurilor prin cari se asigură respectul unui
„drept legal şi prin cari un drept numai nomi-
„nal se transformă într'un drept efectiv şi
„real...

„Nu e nici o dificultate, — şi adesea e prea
„puţin folos, — de a proclama existenţa drep-
„tului la libertatea individuală. Dificultatea
„reală e de a-i asigura în fapt respectul. Actele
„*Habeas Corpus* au realizat acest scop, şi de-
„sigur, ele au făcut mai mult pentru libertatea
„englezilor decât tot ce ar fi putut face vr'o
„declaraţie a drepturilor".[1])

Desigur nu cu atât de puţină dificultate au fost smulse aceste „declaraţii", ele au fost scăldate în valuri de sânge, şi vieţile nenumăraţilor fruntaşi ai omenirii au fost jertfite pentru ele în cursul veacurilor; nici nu au fost ele aşà de inutile chiar în dreptul englez, — alt-fel acest practic popor nu ar fi luptat atâta ca să impună

1) *Dicey*,—op. cit., p. 211-212.

www.dacoromanica.ro

de 38 de ori regilor săi o nouă confirmare a aceleiași *Magna Charta Libertatum!*

Cu mult înainte de celebrul *Habeas Corpus Act* din 1679, — cum ne arată însuși profesorul din Oxford, — în vechiul *Common law* englez erau cunoscute acele „remedii", și chiar mult pomenitul *„writ of habeas corpus"*, — remedii consacrate definitiv de marele document legislativ din secolul al XVII-lea, care numai încoroneaza o lungă evoluție a procedurilor judiciare pentru apărarea drepturilor individuale.

Această evoluție însă, evident, a fost săvârșită sub imboldul și sub presiunea luptelor pentru „declarațiuni" și „garanții". Acestea sânt dar tot atât de necesare ca și „remediile".

Nu e mai puțin adevărat, totuși, că istoria constituțională engleză ne dovedește că declarațiunile și garanțiile solemne din textele constituționale, singure, au relativ puțină valoare pentru realitatea regimului constituțional, dacă ele nu sânt sprijinite de „remedii" care să asigure înfăptuirea drepturilor proclamate de ele.

Numai mulțumită acestor „remedii" a putut fi întronată acea „supremație a legii", în care englezii cu mândrie văd esența constituționalismului lor, — și care este în realitate esența *ori-cărui* regim constituțional și democratic. După introducerea lor în dreptul pozitiv Anglia nu a mai avut nevoe de vecinicile „confirmări" ale marei cărți constituționale din 1215!

Nu în zadar studiului acestor „regule de procedură" e consacrată de obiceiu partea cea mai mare și cea mai însemnată a tratatelor engleze de Drept constituțional, ca și a tratatului citat al ilustrului profesor din Oxford.

Miraculoasele „remedii" sânt în adevăr sim-

www.dacoromanica.ro

ple regule de procedură judiciară, niște mijloace practice de apărare legală, dar pe cari legea le pune la dispoziția ori-cărui cetățean ori-când vr'un drept al lui ar fi jignit.

Aceste regule de procedură se rezumă în două feluri de acțiuni, pe cari le pot exercita cetățenii englezi, pentru a-și apără drepturile, — fie pentru a cere satisfacție, fie pentru a împiedica direct nedreptatea, și anume:

Ori-care cetățean are dreptul mai întâiu să cheme la răspundere civilă sau penală, în fața instanțelor judecătorești ordinare, pe ori-ce agent al puterii publice, pentru actele lui ilegale, și să ceară de la justiție satisfacție, — daune sau pedeapsa vinovatului, — pentru orice nedreptate a cărei victimă ar fi fost.

In fața acestei acțiuni, judecata, — la care eventual iau parte și jurații, — are de stabilit un singur lucru: *este sau nu este actul incriminat ilegal,* ținându-se seamă de împrejurările concrete în care a fost săvârșit?

In cazul afirmativ, agentul sub nici un cuvânt nu se poate sustrage de la respundere; el este *personal* responsabil de actele săvârșite de el; ordinul primit de la vr'un superior ierarhic nu poate justificà un act ilegal, — „chiar dacă ordinul de a săvârșì actul ilegal ar fi fost dat de Regele însuși". [1])

Posibilitatea „satisfacțiunii" pe această cale ar aveà puțin interes pentru un arestat, deținut ilegal sub pază, câtă vreme el nu-și poate recăpăta libertatea.

Mandatul *habeas corpus* îi dă însă un mijloc sigur de eliberare: atât arestatul, cât și ori-care

1) *Dicey,*—op. cot, p. 200—202, *passim.*

www.dacoromanica.ro

cetățean care ar fi aflat despre arestarea lui ilegală, pot cere unui judecător ca în numele curții să lanseze acest mandat; astfel arestatul este, putem spune, *automatic* adus în fața judecătorului și imediat pus în libertate, dacă arestarea nu are justificare legală. Un sistem de amenzi mari (500 lire sterlinge, — adică după cursul de azi peste 300.000 lei!) *în folosul celui interesat,* — și la cari condamnă *jurații,* — asigură îndeplinirea întregii proceduri de către magistrații și agenții forței publice.

Profesorul Dicey poate dar cu drept cuvânt declara că numai mulțumită acestor *remedii* — „garanția libertății individuale este astăzi în Anglia atât de complectă, cât e numai cu putință". [1])

Dar asigurarea desăvârșită a drepturilor și a libertăților cetățenești e numai o față a „supremației legii": a doua temelie a constituționalismului englez o constitue *autonomia locală.*

Profesorul Redlich, a cărui marea autoritate în materie este recunoscută și în Anglia, relevează ast-fel această latură a instituțiunilor engleze:

„Antiteza dintre funcțiunea *centrală* a Statului „și activitatea locală a cetățenilor, prescrisă și „reglementată de legi, constitue caracterul dis„tinctiv al *guvernământului local* englez. Ad„ministrația afacerilor locale nu poate fi asi„gurată decât prin autoritățile locale. Auto„ritatea suverană trebue să-și exercite acțiunea

1) *Ibid.,*— p. 208—211, *passim.*

www.dacoromanica.ro

„printr'un intermediar local; ea nu poate lua „ea însăși în mână afăcerile guvernământului „local... Și dacă autoritatea locală depășește „puterile ei, sau nu-și îndeplinește datoriile, „ea este responsabilă, pentru excesele sale sau „pentru neglijența sa, înaintea tribunalelor or„dinare". [1])

Unitățile administrative din Anglia, — cum arată un cunoscut istoric al constituționalismului englez, — nu sânt simple circumscripțiuni, create artificial, în vederea acțiunii administrative:

„Ele nu sânt de loc *diviziuni;* ele nu sânt „niște *împărțiri* ale Regatului, ci *elemente pri„tive* din a căror adunare s'a născut Regatul, „Anglia este *mai nouă* decât comitatul York„shire, sub numele lui vechiu de Deira, iar „Deira este mai puțin vechiu decât districtele „din care se compune". Și cea mai vechie dintre toate e unitatea inferioară,—„nucleul întregii noastre vieți politice, *adunarea parohială*", care s'a desvoltat din străvechile adunări ale triburilor teutonice! [2])

Toată taina vitalității instituțiunilor engleze și a energiei triumfătoare a poporului englez izvorăște din faptul acesta: Statul *unitar* englez, născut din fuziunea treptată a acestor unități primordiale, nu numai că nu a înăbușit viața lor proprie, dar și-a clădit întreg edificiul politic pe *această* temelie:

„Această conservare a vechilor diviziuni lo„cale, cu limitele lor istorice, — spune autorul

---

1) *Redlich*, — „Le gouvernement local en Angleterre" vol. I, p. 5—6.

2) *Freeman*, — „La Constitution Anglaise", p. 10.

www.dacoromanica.ro

„citat, — nu este decât expresiunea concep-„țiunii engleze a Statului, ca o *asociație a co-„munităților autonome...* Privilegiile lor de „*Self-government* nu ating întru nimic unitatea „politică a națiunii". [1])

Instituțiunile centrale ale parlamentarismului englez apar, și istoricește, ca o simplă excrescență a autonomiei locale:

„Camera *comunelor,* alcătuită cum ea erà din „delegații comitetelor și ai burgurilor, consti-„tuià recunoașterea cea mai formală a vechilor „diviziuni teritoriale... Ea erà aproape o cameră „a unor state confederate, unite și incorporate „într'un tot prin acțiunea plenipotențiarilor fie-„cărui membru (deputaților)..." [2])

Instituțiunile politice engleze, chiar atunci când ele au fost încă colorate de supraviețuirile aristocratice, — au fost totuși întotdeauna caracterizate de intensitatea vieții locale, — de „spiritul comunal", cum se exprimă A. de Tocqueville.

In această „atmosferă comunală" se naște și crește un anglo-saxon, pe ea o duce el oriunde cu sine, „între bagajele sale", împreună cu *supremația legii,* asigurată de *Common law,* ca temelia *naturală* a vieții publice.

Acum aproape o sută de ani A. de Tocqueville descria, aproape în aceleași cuvinte ca și profesorii Freeman și Redlich, instituțiunile transplantate de coloniștii englezi în America de Nord:

„In America comuna a fost organizată

---

1) *Redlich,*—op. cit., vol. II, p. 13.

2) *Ibid.,* vol. I, p. 30; cf. *Stubbs,* — H-re Constitutionnelle", vol. I. p. 105 urm.

www.dacoromanica.ro

„înainte de comitat, comitatul înainte de Stat, „și Statul înainte de Uniune...

„Comuna rurală *(Townschip)* își numește „magistrații de tot felul; ea se taxează singură; „ea repartizează și-și percepe impozitele. Re„prezentațiunea nu este admisă în comunele „din Noua-Anglie. Afacerile cari privesc inte„resul obștesc se discută în adunarea gene„rală a cetățenilor, în piață publică. ca la Ate„na", [1])—ca la stramoșii lor din triburile teutonice descrise de Tacit, ar spune profesorul Freeman...

Același spectacol poate fi văzut și astăzi, nu numai în Statele-Unite, dar și în adunările parohiale din Anglia însăși, ca și în Canada, în Australia, în Noua Zelandă sau în Africa de Sud, — oriunde anglo-saxonii s'au așezat temeinic.

In aceste instituțiuni, de mult, a fost recunoscută cauza principală a expansiunii triumfătoare a rasei anglo-saxone, izvorul puterii care i-a asigurat dominațiunea lumii. In această privință sânt de acord și un American modern, un om de acțiune practică, ca miliardarul Carnegie, și un vechiu teoretician și învățat francez, ca Tocqueville. [2]).

Țările cari introduc instituțiunile centrale din Anglia, copiate cu ori câtă minuțiozitate, dar nesocotesc premisele însești ale constituționalismului englez, nu merg dar pe calea care le-ar

---

1) *Tocqueville*, — „La Démocratie en Amérique". vol. I, p. 63—64

2) Cf. *Stead*, — Americanisation of the World", p, 150, și *Tocqueville*, op. cit., vol. I. p. 44 și vol. II, , 423.

www.dacoromanica.ro

puteà duce spre o viață constituțională și democratică sănătoasă.

Fără „supremația legii" și fără autonomia locală,—adică fără asigurarea libertății individuale și a libertății comunale,—ori-cât de perfecționat ar fi aparatul central de guvernare al acestor țări, constituționalismul lor va rămânea o simplă fațadă, în dosul căreia se poate ascunde arbitrarul și despotismul cel mai neînfrânat.

Și dimpotrivă, ori cât de rudimentar ar fi aparatul ei central, o țară,—având pe deplin asigurate drepturile și libertățile cetățenești și autonomia locală, — va aveà desigur o bună și cu adevărat democratică guvernare, fiind că poporul care se poate rezimà pe aceste chezășii, va ști să tragă din ele tăria necesară pentru a biruì toate neajunsurile instituțiunilor centrale.

Anglia a ajuns o puternică democrație, cu toate că nu a avut garanția unei constituții scrise și cu toate că până în timpul din urmă un corp de privilegiați, camera Lorzilor, puteà paralizà ori-ce acțiune a reprezentațiunii naționale.

Iar în Statele-Unite cele 13 colonii inițiale, cu o populație de abià vr'o trei milioane, au putut într'un singur veac să se afirme ca cea mai formidabilă putere mondială, cu toate defectele unei constituțiuni, a cărei imitațiuni au nenorocit popoarele Americii latine, fiindcă acestea n'au știut să importeze, odată cu constituția nord-americană, și acel *common law* care îi răscumpără toate păcatele.

Numai pe temeiul acestui adevăr poate fi

www.dacoromanica.ro

pusă, în adevărata ei lumină, problema constituțională a României.

II. *Problema regimului constituțional în România.*

România poate servi de pildă clasică a unei țări care s'a mărginit să copieze instituțiunile centrale ale parlamentarismului.

Modelul de copiat a fost perfect: constituția belgiană, despre care profesorul Dicey spune, că ea ar constitui cea mai reușită încercare de a redacta în scris principiile constituțiunii engleze [1]).

Desigur, constituția din 1866 a fost pe vremuri din cele mai înaintate din Europa; ea proclamă *in abstracto* toate libertățile și drepturile individuale, ca și „descentralizarea administrativă" și „independența comunală". Din nenorocire însă nu i-au urmat, în fapt, nici garanțiile reale ale drepturilor și libertăților cetățenești, nici instituțiunile de autonomie locală.

Libertățile și drepturile individuale pot fi asigurate și prin alte mijloace, decât cele pe cari le-am găsit în sistemul englez. Pe continentul european la același rezultat duce, în adevăr, sistemul „contenciosului administrativ".

Dar România n'a adoptat *nici unul* din aceste sisteme!

In consecință cetățeanul român a fost lipsit de ori-ce mijloc de apărare legală împotriva încălcărilor drepturilor și a libertăților „garantate" platonic de constituție.

---

1) *Dicey*, op. cit., p. 85.

www.dacoromanica.ro

Art. 29 al Constituțiunii din 1866 parcă îi dădeà dreptul de a chemà la răspundere pe funcționarii abuzivi, și chiar fără „nici o autorizațiune prealabilă". Dar acest articol trimite în acelaș timp la codul penal. Iar în codul penal, sub rubrica „Atentate în contra libertății" găsiți art. 99, în care, pe de o parte, se prevăd sancțiuni pentru „un act arbitrar prin care să se atace libertatea individuală... sau constituțiunea țării", — dar imediat urmează un alineat, care adaogă că atunci „când se va dovedì că el (funcționarul) a săvârșit asemenea faptă după ordinea superilor săi... va fi apărat de pedeapsă, care în asemenea caz se va aplica numai superiorilor ce vor fi dat asemenea ordine"... Și pe scara „superiorilor, cari dau asemenea ordine" bietul cetățean ajunge iute până la ministrul, pe care, tot după constituție, nu-l mai poate da în judecată, mai cu seamă pentru „asemenea ordine".

Când la aceasta mai adăogăm, că odată cu legile franceze am introdus și jurisprudența și doctrina asupra incompetenții instanțelor judiciare ordinare de a judecà actele administrative (ceeace în Franța se explică, fiindcă acolo există *jurisdicțiunile administrative,* pe cari noi nu le-am avut!), și că în plus ne-am însușit și teoria „actelor de guvernământ", inatacabile, este lesne de înțeles, că de fapt, în ciuda tuturor garanțiilor constituționale, nu puteà fi altă stavilă pentru arbitrarul guvernamental și administrativ decât bunul plac al acelorași „superiori cari dau asemenea ordine"...

Timidele încercări din ultimii ani de a da Curții de Casație oare cari atribuțiuni de „Con-

www.dacoromanica.ro

tencios administrativ" nu au adus, nici nu au putut aduce, o reală îmbunatățire. [1])

Rezultatele sânt cunoscute. Nu e nevoe să descriem în detaliu acel „regim constituțional", în care satele au fost lăsate, fără lege și fara drept, pradă jandarmilor, și chiar în orașe a putut funcționà, neîmpiedicată, *garanția constituționala* a... „beciurilor poliției".

Efectul cel mai trist al acesui regim a fost mentalitatea specifica a reprezentanților puterii publice, la cari s'a stins noțiunea însași de legalitate.

Un fapt recent ne poate ilustra aceasta mentalitate. Intr'o localitate au fost împușcați de o patrula doi jandarmi.

Această nenorocire a fost oficios, cu multa candoare, justificata sau explicată, ca o „greșeala" a soldaților, cari „de la distanța" au luat pe cei doi jandarmi drept „bolșevici"...

Un fel de... „eroare judiciară"!...

Candoarea aceasta e mai grozavă ca zece mii de asasinate, fiindcă ea învederează o mentalitate, sau chiar o „doctrină de stat", care implicit recunoaște dreptul ori-cărui agent al puterii publice, numai prin faptul că are pușca în mână, de a judecà, de a condamnà și de a executà pe ori-cine i s'ar părea „de la distanță" că e „bolșevic", — chiar dacă „inculpatul" nu face nici un gest agresiv, — cum nu l'au putut face bieții jandarmi din Orhei...

Sub regimul acestei „doctrine de Stat", evi-

---

1) Inc[illegible]area, pe vremuri, a scriitorului acestor rânduri de a propune un amendament la legea „Con[illegible]modifica dispozițiunile citate ale reușit.

www.dacoromanica.ro

dent, cetățeanul cel mai inofensiv nu poate fi la adăpostul „erorilor judiciare" de această natură, — mai cu seamă, când nu are măcar scutul uniformei de jandarm...

De altfel, pentru aceste cazuri „doctrina" a ajuns la geniale simplificări de procedură. Zilele trecute ziarele au publicat mărturisirile unui înalt administrator, că dânsul ar fi tolerat, dacă nu chiar comandat, execuțiuni fără judecată, — „în interesul superior al Statului"...

Nici măcar „eroare judiciară": simple masuri de profilaxie administrativă!...

Ce valoare poate aveà cel mai ingenios aparat de guvernământ central, cel mai perfecționat mecanism parlamentar, dacă masele sânt silite să trăească sub regimul unei asemenea doctrine de stat, fără ca cetățenii să aibă un alt mijloc de apărare împotriva celor mai extravagante aplicațiuni ale ei, decât înaltele considerațiuni ale înalților administratori asupra „interesului superior de Stat"?

Dar sub acest regim au trăit milioanele de țărani români lungi decenii, sub fațada constituțiunii din 1866!

Așà dar stăm cu „supremația legii".

In ce privește autonomia locală, — cealaltă condițiune esențială a unui regim democratic, — situația nu e mai puțin desolantă.

Constituția nu a precizat normele de organizare a autorităților locale „pe baza de descentralizare administrativă mai complectă și de independență comunală", — iar nenumăratele legi și proecte de legi de organizare administrativă, adoptate sau propuse după 1866, nu numai că au ignorat cu desăvârșire prescrip-

www.dacoromanica.ro

țiunile constituțiunii dar au ajuns, — ca și în cazul libertăților cetățenești, — să mistifice la clasa noastră dominantă idea însăși de autonomie locală.

Dovada cea mai elocventă găsim în situația care a fost creată populațiunii rurale.

In România țăranii nu trăesc împrăștiați pe pământurile lor, ca în cele mai multe țări din Apus, ci se grupează în sate și cătune.

Poate fi, din punctul de vedere al autonomiei locale, o idee mai simplă și chiar mai necesara, decât ca aceste centre naturale de populațiune, în cari trăește *majoritatea covârșitoare a națiunii,* să formeze punctul de plecare al organizațiunii administrative?

Dar în legislația noastră *nu există* satele și catunele ca unități administrative! Din textul legilor noastre un străin nu ar puteà ghici macar că poporul nostru trăește în aglomerațiuni sătești, fiindcă organizarea noastră administrativă se reazimă pe o unitate artificială, „comuna rurală", pe care fie-care „reformator" se crede în drept să o combine și să o remanieze, după plac.[1]) Sânt comune, cari cuprind sate îndepărtate la 20 și 30 kilometri, și ai căror locuitori nici nu se pot cunoaște între ei!

Astfel, sub regimul nostru „constituțional", populațiunea rurală rămâne de fapt o masă amorfă pentru că în focarele naturale ale vieții naționale, în sate și catune, nu s'au putut naște și desvoltà centre de activitate cetățenească, —

---

1) Socot că jalnicele „sfaturi" și „delegațiuni" sătești pentru prima oară introduse în legea din 1904 ca răspuns la protestările autorului acestor rânduri nu merită o mențiune deosebită.

www.dacoromanica.ro

80% dintre cetățeni au fost excluși din viața publică! Sub regimul constituțiunii din 1866, țara a fost dată, în această privință, îndărăt chiar față de străvechea întocmire a satelor, respectată în vremurile „absolutismului"!

Consecințele, îmbinate cu regimul „garanțiilor constituționale" fără sancțiune, au fost imediat și dureros simțite.

Consiliile comunale și județene, create pe această temelie, fatal aveau numai o existență fictivă, — vegetau, fără atribuțiuni efective de auto-administrație cetățenească, ca simple biurouri de înregistrare a poruncilor de sus. Nimeni nu se mai mira, că la fiecare schimbare de regim, provocată adesea de un scandal de stradă din București sau de o intrigă de culise, se schimbă și fața țării: ca prin minune în 24 de ore nu rămâneà în picioare un singur consiliu județean sau comunal. Nimeni nu se mai mira, fiindcă toată lumea s'a deprins să vadă în aceste „consilii autonome" un mijloc ușor și „eften" de răsplătire a serviciilor electorale mai mărunte...

Iar bărbații de stat, cu prilejul ivre unei „reforme comunale și județene", recitau totuși cu gravitate textul constituțional, relativ la „descentralizarea administrativă mai complectă și independența comunală" (Art. 107 al Constituției din 1866).

Nimic nu poate caracterizà mai bine mentalitatea bolnavă creată de această stare de lucruri, decât ultimele încercări reformative.

De mult se simte nevoia creării unor unități administrative mai largi, suprapuse județelor. Atât proectul adus de d-l Argetoianu în Camerele trecute, cât și proectul partidului națio-

www.dacoromanica.ro

nal-liberal elaborat în urma, caută sa dea satisfacțiune acestei nevoi.

Intr'o atmosferă de viață de stat sănătoasa, unde ar fi fost normal să fie căutată soluția problemei?

România de astăzi cuprinde mai multe provincii, cari sânt *formațiuni istorice;* fiecare din ele au un trecut secular de viață deosebită, are și o mentalitate, moravuri, condițiuni culturale și economice deosebite, și formează deci o unitate bine caracterizată.

O organizare administrativă cinstita și serioasă nu poate face abstracție de *realități,* ea trebue să se rezime, cât e cu putință, pe *organisme vii,* nu pe niște *mecanisme* arbitrar și artificial combinate, fără viață proprie. Numai astfel pot luă naștere izvoare bogate de energie națională și activitate cetățeneasca.

Astăzi, se poate spune, ca nu e un bărbat de Stat sau om de știință în Franța, — începând chiar cu A. de Tocqueville, — care sa nu deplângă rezultatele fragmentarii revoluționare a țarii în departamente artificiale.

Puteà fi dar cevà mai natural, decât ca organizarea viitoare a României sa utilizeze provinciile ca unități administrative?

Dar spiritul care în trecut a dus la ignorarea centrelor naturale de populațiune, n'a putut luà în seamă, pentru viitor, nici aceste formațiuni istorice. Au fost ast-fel preferate niște „regiuni" fantastice: unul din proectele amintite combinà o regiune din patru teritorii distincte, — fracțiuni din Basarabia, Moldova, Muntenia și Dobrogea! Și nici o regiune nu e „combinată" din mai puțin de două bucăți, luate la noroc din provincii deosebite.

www.dacoromanica.ro

Această ingenioasă *croitorie* administrativă este motivată de „interesul unificării"!

Dar unificarea de acest soiu nu poate fi confundată cu *unirea*. Şi noi avem doar nevoe nu de *uniformizare* mecanică, ci de unire intimă în cuget şi în simţire, care nu poate rezultă decât din respectul particularităţilor şi al caracteristicilor naturale ale fiecăruia, şi din activitatea cu adevărat liberă a tuturora.

Puterea reală nici o dată nu poate *izvorî* din monotonia unei mecanizări exterioare, ci numai din *diversitatea organică*, plină de viaţă.

In organizaţia administrativă din Sud-Estul Angliei, şi acum, după mai bine de un mileniu, se recunosc urmele efemerei ocupatiunii daneze, iar insulele Guernsey şi Jersey, — resturile vechiului ducat al Normandiei, încorporate în Anglia de la 1066, — şi astăzi îşi păstrează o organizaţie deosebită, şi chiar limba franceză e considerată încă ca limba oficială![1]) Şi desigur nu se va găsi nici un om de stat englez care să se gândească la „unificarea" *à la roumaine* a Scoţiei sau a ţării Galilor.

Şi nu e vorba acî de federaţiunea sau de Imperiul britanic, ci de Regatul *unitar* al Angliei.

Şi reformatorii noştri voesc ca, după istoria lui milenară, Ardealul să nu formeze măcar o circumscripţie administrativă, ca organ de simplă autonomie locală!

Chimera unei uniformizări mecanice e natural să răsară la suflete pustiite de un îndelungat despotism, din disprețul libertăţilor publice

---

1) Cf. *Ed. Jenks*,—„Le Gouvernement local en Angleterre", p. 30, şi *D. Posener*,—„Die Staatsverfassungen des Erdballs", p. 603.

www.dacoromanica.ro

și al vieții cetățenești, — dar sub regimul unei constituțiuni, întemeiate pe principiul de suveranitate națională, cum s'a putut naște această mentalitate nefastă, grație căreia pentru provinciile emancipate unirea a avut de prim efect dispariția și a germenilor de autonomie locală, pe cari le aveau sub opresiunea străină?

Acesta este rezultatul *firesc* și *necesar* al faptului că suprastructura parlamentară, sub regimul Constituțiunii din 1866, a ramas fără temelia ei naturală:

Fără legalitate în acțiunea guvernamentală și administrativa, fără garanții de libertate și dreptate, fără focare de viață cetățenească în adâncimile corpului național, regimul constituțional a fost falșificat din rădăcină.

Minciuna de la temelia vieții de stat a tras după sine, fatal, și falșificarea spiritelor și a simțirilor. S'a nascut chiar o întreagă școala de filosofie politică, care motivează opoziția împotriva tuturor revendicărilor de legalitate și libertate cetățenească de „interesul de consolidrare a Statului Român".

A, Consolidarea Statului!

După această filosofie politică, evident, consolidarea nu e compatibila cu cele mai elementare libertăți publice și cu o autonomie administrativă cât de modesta — nici măcar cu alegeri „curate"; s'ar părea că închegarea necesară a Statului nu poate fi asigurata decât prin arbitrar guvernamental și administrativ, prin strășniciile stării de asediu și prin inepțiile cenzurii, prin eternizarea „comisiunilor interimare" și prin falșificarea sistematică a alegerilor!

Când poporul englez a săvârșit revoluția din secolul al XVII-lea, — spre a puteà con-

www.dacoromanica.ro

sacra, între altele, și vechile garanții de libertate prin celebrul *Habeas Corpus Act*, — el nu era decât un popor de țărani, cu puțin mai numeros de cinci milioane de suflete, așezat pe un teritoriu care, de asemeni, cu puțin întrecea în întindere vechiul Regat român.

Și acest mic popor de țărani, mulțumită tocmai libertăților înrădăcinate în viața lui publică a găsit în sine puterea și energia necesară pentru ca numai în vr'o două veacuri și jumătate să creeze Imperiul Britanic și cea mai puternică și bogată republică din lume — Statele-Unite din America de Nord, cari împreună stăpânesc *600 milioane* de suflete și o întindere de *50 milioane* de kilometri pătrați, — adică *peste o treime* din populația lumii și *peste o treime* din suprafața continentelor și au, în același timp, și dominația desăvârșită a oceanelor și a mărilor.

Și aceste adevărate „împărății" mondiale,— cum încă n'a văzut istoria, — și astăzi trăesc pe temeiul acelorași libertați cetățenești și al autonomiei locale, duse până la ultimele lor consecințe.

Nu sânt oare Imperiul Britanic și Uniunea Americană *state consolidate?*

Metoda de „consolidare" a Imperiului Britanic poate fi ilustrată de un fapt istoric recent.

Rupublicele bure din Africa de Sud au fost *cucerite* într'un războiu sângeros. Dar în curând după victorile Marea Britanie nu numai că le-a acordat deplină autonomie, dar a și înlesnit acestor dușmani abiă învinși federația cu coloniile engleze vecine într'o Uniune Sud-Africană, în care *ei* au preponderența politică hotărîtoare.

www.dacoromanica.ro

Rezultatul?

La conferința de pace din Paris, Uniunea Sud-Africană a fost reprezentată, ca *o Națiune liberă*, de către doi generali, *cari au comandat forțele Burilor în războiul împotriva Angliei*, — generalul Louis Botha, primul ministru, și generalul Ian Cristiaan Smuts, ministrul de războiu al Uniunii, — acesta din urmă cunoscut ca cel mai energic și entuziast adept al imperialismului... *britanic!*...

In două cazuri Anglia s'a abătut de la riguroasa aplicare a acestei metode de „consolidare", și atunci, în primul caz, sub George III, și-a pierdut coloniile din America, cari s'au constituit într'o republică independentă, și în al doilea — chiar în zilele noastre este pe cale să peardă Irlanda, care de asemeni a ridicat steagul independenții.

Dar ne-ar trebui oare să mergem așà de departe, pentru a învederà deosebirea,—în consecințele lor netăgăduite, — între consolidarea după *metoda britanică*, prin libertatea cetățenească și autonomia locală, și consolidarea prin *teroarea albă*, prin starea de asediu și cenzură, prin execuțiuni fără judecată, prin arbitrarul administrativ, prin „comisiuni interimare", prin violentarea alegerilor, — și în cazuri chiar când nu este vorba de *populațiuni străine cucerite* cu arma, ci de vechi provincii, locuite *de același neam*, cari, după lupte și suferinți seculare, s'au unit de *bună-voe* cu țara-mumă?

Totuși, după filosofia politică a tuturor Bismarckilor din Levant, Turcia lui Abdul Hamid și Rusia lui Nicolae II, cu regimul lor de hătâr și teroare, ar fi fost state *mai consolidate* decât

www.dacoromanica.ro

Marea Britanie și Uniunea Americană, întemeiate pe libertate și autonomie.

Un partid, care reprezintă în adevăr interesele mulțimii muncitoare de la sate, nu poate admite nici o transacțiune cu egoismul unei clase dominante care, sub pretextul „interesului de consolidare a Statului", nu se resemneaza la cerințele vremii.

Nodul întregii probleme constituționale se afla aici: în asigurarea efectivă a condițiunilor de libertate și de intensă viață cetățenească.

Dacă viitoarea constituție nu va aduce în această privință *remedii* eficace, dacă nu va pune la dispoziția cetățenilor mijloacele reale de apărare a drepturilor și a libertăților individuale, dacă nu va crea centre de radiare a activității cetățenești, — în sate, orașe, județe și provincii, — atunci, oricare va fi aparatul central adoptat, nu vom aveà un regim constituțional real, nu vom aveà un stat democratic, nu vom aveà măcar o ordine de drept, în înțelesul adevărat al cuvântului.

Am adăogà însă, pe lângă asigurarea libertăților și a autonomiei locale, încă o condițiune esențială a oricărui regim constituțional, la care nici un european, desigur, nu se va gândì, dar care, fiind date realitățile vieții noastre politice, nu poate lipsì dintr'o Constituție românească: *asigurarea libertății alegerilor.*

Rușinea parlamentelor „fabricate" trebue sa dispară, dacă voim să ne asigurăm viitorul de stat european.

Acestea dar sânt cele trei puncte din complexul dispozițiunilor Constituționale, în privința cărora nu este admisibilă nici o transacțiune,

www.dacoromanica.ro

fiind că în ele se sprijină tot Dreptul public al statelor civilizate: garanţiile drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti, autonomia locală, — şi, în sfârşit, asigurarea sinceritătii şi a libertăţii sufragiului popular.

Putem înţelege discuţia asupra eficacităţii măsurilor propuse, dar nici într'un caz asupra scopului însuşi, la a cărui realizare ele năzuesc.

Ante-proectul de faţa rezumă credinţele şi revendicările partidului ţărănesc în sfera constituţională.

Oricât de mare însemnătate ar aveà însă celelalte revendicări, cuprinse în el, — ca sistemul unicameral şi reprezentaţiunea profesională, plebiscitul şi iniţiativa populară, etc, — partidul ţărănesc îşi dà seamă că realizarea lor imediată nu este *indispensabilă* pentru o viaţă de stat cinstită şi ordonată.

Dar înfăptuirea celor trei condiţiuni esenţiale de viaţă naţională liberă, nu poate fi amânată fară a ne pune în cumpănă şi existenţa de stat şi Unitatea naţionala.

Doar numai prin realizarea lor un popor îşi asigură acel *Self-government*, fără de care, dupa concepţia modernă a ordinei mondiale, el nu se poate măcar constituì ca Naţiune. [1])

III. *Planul general al Proectului.*

Inainte de a trece la analiza ante-proectului nostru trebue să dăm câteva lămuriri relativ la întocmirea şi planul lui general.

La redactarea proectului am ţinut, bine în-

1) Pentru o expunere mai pe larg, v. „Viaţa Românească", 1922, No. 10,—C ..,—„Supremaţia legii".

www.dacoromanica.ro

țeles, seama de constituțiunile moderne și de cele trei proecte publicate până acum în România. Dar la baza lui,—din punctul de vedere formal, și mai cu seamă din punctul de vedere al împărțirii materiilor,— am pus constituția din 1866, păstrând ori-unde ne-a fost cu putință chiar vechia redacție.

Nu am avut în vedere numai interesul de continuitate, precum n'am urmărit numai, spre a scoate în relief inovațiunile propuse, să înlesnesc comparația cu constituția, sub a cărei regim vechiul Regat a trăit peste o jumătate de veac, — dar am fost condus mai cu seamă de considerațiuni de principiu.

Constituția din 1866 afirmă cu multă vigoare principiul de suveranitate națională.

După ce, mai întâiu, sub titlul „Drepturile Românilor" ea rezumă principiile „Declarațiunii drepturilor omului și ale cetățeanului", ea formuleză apoi, în preambulul titlului „despre Puterile Statului "principiul de suveranitate națională (Art. 31) și enumăra *delegațiunile* acestei suveranități, și anume: pentru puterea legiuitoare (Art. 32—34), puterea executivă (Art. 35), puterea judecătorească (Art. 36) și, în sfârșit, pentru *autoritatea comunala și județeană* (Art. 37).

Desigur, că pentru mulți din cetățenii români, cari cunosc trista realitate a vieții noastre publice, va fi o surpriză să afle că după vechia noastră constituție autoritățile comunale și județene constitue .o *delegațiune a suveranității,* întocmai ca și celebrele „trei puteri ale Statului"!

Dar acesta este adevărul, care rezultă și din împărțeala materiilor: *Titlul* „Despre Puterile

www.dacoromanica.ro

Statului" este sub împărțit în *capitole*, cari rând pe rând, în aceiași ordine tratează despre delegațiunile suveranității, — și ultimul din aceste capitole e consacrat „instituțiunilor județene și comunale" (Cap. V).

E adevărat că acest capitol, care cuprinde în total două articole de câte un rând și jumătate, în deosebire de modelul belgian, se mărginește la o formulă vagă despre „descentralizarea administrativă mai complectă și independența comunală".

Fiind dar date preocupările, cari ne-au dominat în elaborarea acestui ante-proect, am păstrat planul general al constituției din 1866.

Nu am intențiunea sa analizez aici, articol cu articol, textul ante-proectului alaturat.

Adesea comentariile sânt de prisos, fiindca simpla alăturare a redacțiunii propuse cu textul corespunzător al vechii constitutiuni (care este întotdeauna indicat în paranteză), învederează îndeajuns atât modificările introduse, cât și motivele lor.

In afară de această n'am voit sa întunec sub namolul de detalii dispozițiunile fundamentale ale proectului nostru, ceea ce i-ar îngreuia numai înțelegerea.

Voiu căutà dar să lămuresc economia generală a proectului, mai cu seama în ce privește următoarele chestiuni:

Mijloacele de apărare legală a drepturilor cetățenești, spre asigurarea „supremației legii";

Sub titlul despre „Drepturile Românilor", voiu arătà numai inovațiunile principale în ce privește drepturile individuale și sociale;

Sub titlul despre „Delegațiunile Suveranității", voiu explica organizarea și funcționarea a-

www.dacoromanica.ro

paratului de legiferare și guvernare, în paragrafe deosebite consacrate fie-careia din *delegațiunile suveranității,* sau „puterile statului".

Apoi, foarte pe scurt, voiu relevà schimbările introduse în restul dispozițiunilor constituționale, și în special relativ la revizuirea constituțiunii.

In sfârșit, alăturăm în *Anexe* textul amendamentelor propuse de cătră unii membrii ai secției de studii.

IV. *„Supremația legii".*

Sistemul adoptat de proectul Partidului țarănesc pentru asigurarea legalității și a drepturilor cetățenești se reduce la introducerea chiar în constituție a „remediilor" din dreptul anglo-saxon, dar cu modificări și complectări esențiale, potrivit condițiunilor speciale din vremea si din țara noastră.

Ast-fel, pentru ca nici o arestare ilegala să nu poată fi menținută, împotriva formelor și a normelor legale, sânt condensate într'un singur articol dispozițiunile esențiale din *Habeas Corpus Act,* cu oare cari schimbări necesitate de structura noastra judiciară (**Art. 10**; v. și **Art. 11**).

Pe de alta parte se stabilește responsabilitatea penală și civilă, în fața justiției ordinare, a tuturor agenților puterii publice, fără ca să fie nevoe de vr'o autorizare prealabilă, și fără ca respunderea subalternilor să poată fi acoperită de ordinele superiorilor ierarhici (**Art. 35** și **136**). Pe această cale este asigurată „satisfacția" pentru toate abuzurile și încălcările de drept.

www.dacoromanica.ro

In caz de pasivitatea Ministerului public, față de violările drepturilor și ale libertăților cetățenești, se asigură părților interesate dreptul de a sezisă direct Curtea cu juraţi, — după analogia cu dispoziţiunile legii electorale în ce privește delictele electorale (ultimele alinaté din **Art. 10** și **35**).

Dar aceste regule din *common law* anglo-saxon nu pot fi îndestulătoare în România.

In adevăr, instituţiunile anglo-saxone nu cunosc propriu zis *administraţia de stat* în înţelesul continental al cuvântului (fără să mai vorbim de înţelesul lui asiatic). Anglo-saxonii nu au în realitate alte organe ale acţiunii de stat, în sfera administrativă, decât tocmai organele instituţiunilor de autonomie locală.

Nici Anglia, nici Statele-Unite nu au vr'un aparat administrativ analog cu Ministerul nostru de Interne (Secretariatele lor de Interne sânt cele mai lipsite de ori-ce putere reală departamente ministeriale).

Administraţia întreagă fiind astfel încredinţată organelor locale *elective*, chiar prin faptul acesta este asigurat controlul, cetăţenesc efectiv și sânt împiedicate cele mai multe abuzuri de putere.

In responsabilitatea penală și civilă a funcţionarilor, pe de o parte, și în sistemul de control asupra organelor administrative inferioare de către organele superioare ale autonomiei locale, *alese de ei*, cetăţenii au în mânele lor toate mijloacele necesare *pentru a impune* respectul desăvârșit al legii și al drepturilor lor.

Nu putem încă visa acest grad de descentralizare și autonomie în România.

Prin urmare, cetăţeanul român trebue să aibă

www.dacoromanica.ro

nu numai posibilitatea de a cere de la justiție *reparația* pentru abuzul săvârșit, — daune și pedeapsa vinovaților, — dar și mijlocul legal *de a impune* facerea sau refacerea actelor însesi administrative în conformitate cu prescripțiunile legii.

In scopul acesta se impune crearea unor jurisdicțiuni administrative, cu o sfera de competență bine delimitată față de instanțele judecătorești ordinare, — ceea ce ante-proectul realizează prin înființarea Tribunalelor administrative provinciale și a Consiliului de Stat **(Art. 116—123)**.

Prin acest complex de dispozițiuni,—care apare ca o sinteză, sau un compromis, între sistemul englez și cel francez de apărare cetățeneasca,— respectul legalității și al drepturilor individuale va fi pe deplin asigurat.

Desigur, soluțiunile propuse vor provoca protestări sgomotoase, sub pretextul ca ele ar paralizà acțiunea de guvernământ.

Subalternii să poată discutà legalitatea ordinelor superiorilor lor ierarhici? Abominațiunea abominațiunilor!

Privit prin prizma execuțiunilor fără judecată „în interesul superior al Statului", gândul acesta, în adevăr, trebue să pară de o îndrăzneală nebună.

Dar numai printr'o sforțare eroică putem ajunge la întronarea libertăților publice și a legalității în viață noastră de Stat.

După o criză inițială,—provocată de rezistențele vinovate ale unui aparat guvernamental viciat, — va fi restabilită starea normală, când mecanismul „remediilor" va funcționà ușor și fără greș.

www.dacoromanica.ro

Guvernanții români, vor înțelege, în sfârșit, că funcționarul nu este un rob, ținut să săvârșească, din ordin superior, toate fărădelegile, și, — ca în toată lumea civilizată, — nici nu se vor mai gândi să deà ordine ilegale, iar dacă, din inadvertență, le-ar și da, vor fi recunoscători când li se va atrage atenția din partea subalternilor.

De alt-fel, dacă în Imperiul Britanic, de pildă, respectul dreptului duce la „slăbiciunea acțiunii de guvernământ", — bărbații de stat din România s'ar puteà resemnà la măsura de „tărie", pe care o are un Lloyd George, sau pe care au avut-o pe vremuri un Gladstone, un Beaconsfield, un Palmerston sau un Pitt...

V. *„Drepturile Românilor".*

Sub scutul acestor mijloace de apărare legală, în cap. II al Titlului III din ante-proect, sânt cuprinse sub rubrica nu tocmai potrivită „Despre drepturile Românilor", ca și în Constituția din 1866, toate garanțiile „Drepturilor omului și ale cetățeanului", și în plus — drepturile *sociale* și normele de protecțiune ale muncitorilor și ale minorităților etnice și confesionale.

Dispozițiunile acestui capitol, — în afară de mijloacele de apărare legală analizate mai sus, — se grupează în mod natural în șase categorii principale:

1. — **Art. 9** afirmă principiul de *egalitate civilă*. Ca inovațiune în acest text apare numai proclamarea egalității de drept între bărbați și femei, și abrogarea tuturor mărginirilor capacității civile a femeilor, — inovațiune care, evident, nu are nevoe de justificare.

www.dacoromanica.ro

2. — Dispoziţiunile relative la *drepturile şi libertăţile individuale*, propriu zise, sânt cuprinse în **Art. 10—25**.

Am menţinut de cele mai multe ori „declaraţiile" din constituţia din 1866, dar le-am alăturat garanţiile de îndeplinire şi mijloacele de apărare.

Am introdus o dispoziţiune speciala pentru a opri şi pedepsi violenţele cu prilejul cercetărilor judiciare şi poliţieneşti, şi pentru a asigurà apărarea inculpatului în cursul instrucţiunii (**Art. 11**), — ca şi o dispoziţiune relativă la libertatea circulaţiunii în cuprinsul Regatului şi la dreptul de emigrare (**Art. 17**).

In ce priveşte libertatea cuvântului, în timpurile din urma au ajuns la modă încriminările împotriva licenţelor de cuvânt ale presei. Spre stavilirea acestor rele se propun mijloace variate, cari însa au păcatul de cele mai multe ori de a atinge însăşi libertatea cuvântului tipărit.

Partidul ţărănesc crede că toate excesele unei prese libere, — chiar cele mai vinovate, — sânt cu prisosinţă compensate prin indispensabilele garanţii ale guvernării libere şi ale administraţiunii corecte, pe cari ea le aduce.

Pentru aceste motive, nu numai că nu au fost restrânse garanţiile din vechia constituţie, dar a fost adăogată în textul respectiv interzicerea de a refuza debitul postal pentru publicaţiunile din ţară şi străinătate (**Art. 19**, al. 4).

O viaţă publică, întemeiată pe legalitate şi libertate cetăţenească, va aduce de la sine acel respect al demnităţii omeneşti, graţie căruia respunderea pentru abuzul de libertatea presei, în faţa Curţii cu juraţi, va forma o barieră în-

www.dacoromanica.ro

destulătoare împotriva tuturor licențelor reale de cuvânt.

Insă „licența" presei nu poate găsi nici un un leac câtă vreme viața publică însăși este lăsată în prada tuturor „licențelor" imaginabile.

Dupa ce declară libertatea absolută a conștiinții, **Art. 20** recunoaște situația deosebită a bisericii ortodoxe, căreia îi aparține majoritatea covârșitoare a națiunii, ca și caracterul național al ei și al bisericii greco-unite, dar afirmă în acelaș timp dreptul egal al tuturor cultelor la protecțiunea și îngrijirea din partea Statului.

3. — Dispozițiunile din **art. 26—29** se referă la dreptul de proprietate și activitatea economică în genere:

Art. 26 declară că: „Dreptul de proprietate are de temelie utilitatea socială. Cuprinsul și limitele lui sânt determinate de lege". In aceste limite legale constituția garantează proprietatea de orice natură, — expropriarea pentru cauză de utilitate publică, națională sau socială nefiind admisă decât în virtutea legii și după o dreaptă despăgubire.

Art. 27 proclamă necesitatea de a „îndruma evoluția țării spre structura agrară, întemeiată pe proprietate de muncă" și impune proprietarului funciar, ca o datorie față de societate, îngrijirea de cultura și exploatarea rațională a solului.

Prin acest text proprietatea țărănească se identifică cu „proprietatea de muncă", cu un caracter juridic specific.

In consecință, se stabilesc principiile esențiale ale regimului proprietății țărănești, pre-

www.dacoromanica.ro

cum și *masurile* necesare spre a asigura cultura mai intensă pentru solul național în întregime.

Art. 28 hotărește că subsolul, ca și toate forțele naturale (generatorii de energie) constitue proprietatea statului, iar **art. 29** prevede garanții pentru libertatea industriei și a comerțului.

4. — **Art. 30** și **31** tratează despre protecțiunea muncii, și prevăd nu numai libertatea de coalițiune a muncitorilor, dar și reprezentanțiunile lor legale, cari, împreună cu reprezentanțiunile patronilor, vor colabora, cu drepturi egale, la reglementarea condițiunilor muncii.

Art. 31 cuprinde și dispoziținile relative la reprezentanțiunile legale ale țaranilor și ale profesiunilor liberale. Textul acestui articol n'a fost însă adoptat definitiv de secția de studii, întrucât d. Madgearu, pronunțându-se împotriva „Sfatului economic superior", a cerut eliminarea ultimelor patru aliniate, cari se refera tocmai la reprezentațiunile legale ale diferitelor categorii economice și profesionale, menite si să aleagă Statul economic superior (v. Anexa I).

5. — In **Art. 32** sunt cuprinse, în legatură și cu dispoziținile din **art. 20** și **22**, — garanțiile necesare pentru minoritățile etnice și confesionale, în conformitate cu normele Dreptului public modern și cu obligațiunile internaționale ale României.

Dispoziținuni analoage sânt înscrise, în virtutea acelorași obligațiuni, și în constituțiunile Ceho-slovacă (Art 128—134), Polonă (Art. 109—116) și Iugo-slavă (Art. 12 și 16).

6. — In sfârșit, **art. 34** și **35** privesc principiile esențiale ale unui statut al funcționarilor pu-

www.dacoromanica.ro

blici și responsabilitatea lor civilă și penală, pentru actele lor ilegale.

Intre aceste dispoziţiuni există, evident, cea mai strânsă legătură:

Câtă vreme funcţionarii publici nu sânt consideraţi ca cetăţeni cu o înaltă misiune în stat, ci ca niște robi în stăpânirea partidelor de la cârmă, cari, rând pe rând, se cred în drept de a le impune toate ticăloşiile „pentru a-i menţine în slujbă", — atâta vreme nu poate fi serioasă responsabilitate din parte-le: sclavul nu este o *fiinţă moralminte responsabilă*.

Celelalte dispoziţiuni din acest capitol n'au nevoe de lămuriri deosebite.

VI. *Delegaţiunile suveranităţii.*

In preambulului Titlului „despre Puterile Statului" am păstrat, cu schimbări corespunzătoare, textele prin cari se afirmă principiul de suveranitate naţională (**Art. 36**) şi se enumără *delegaţiunile suveranităţii:* puterea legiuitoare (**Art. 37—38**), puterea executivă (**Art. 39**), puterea judecătorească (Art. 40) şi autorităţile autonome locale (**Art. 41**).

Schimbările introduse, faţă de textul Constituţiunii din 1866, se vor învederà din expunerea dispoziţiunilor relative la diferitele „delegaţiuni", în paragrafele următoare.

Cele mai însemnate dintre ele au fost necesare din cauza adoptării sistemului unicameral, a creării unui organ de reprezentaţiune profesională cu atribuţiunile de Consiliu legislativ, şi a introducerii plebiscitului şi a iniţiativei populare.

www.dacoromanica.ro

1 — Puterea legislativă.

Discuțiunea vechie dintre partizanii sistemului „bicameral" și ai celui „unicameral" mi s'a părut întotdeauna lipsită de mare interes.

De fapt, sistemul bicameral s'a răspândit în toată lumea mulțumită unei simple întâmplări.

In cele mai multe țări din Europa vechile reprezentațiuni de „stări" *(Etats, Stände)* erau ca și celebrele „Etats généraux" din Franța, împărțite în trei corpuri, cari reprezentau cele trei clase sociale principale: clerul, nobilimea și „starea a treia". In Suedia, unde totdeauna a existat și o puternică clasă țărănească, ea era reprezentată într'un corp deosebit și această „a patra stare".

Dacă instituțiunile medievale ale vre unei din țările continentale ar fi supraviețuit și ar fi evoluat până la constituționalismul modern, cum au supraviețuit și au evoluat cu încetul instituțiunile engleze, am fi avut astăzi, probabil, un sistem „tricameral", sau, dacă această țară ar fi fost Suedia, poate chiar un sistem „patrucameral"!

Insă altul a fost destinul istoric al vechilor instituțiuni reprezentative de pe continent, — ele au pierit, iar constituționalismul a venit aci, ca rezultatul unei revoluțiuni împotriva absolutismului, din Anglia, unde printr'o „particularitate istorică", cum se exprimă profesorul Freeman, în Parlament au fost reprezentate numai „două stări", repartizate în două camere, fiindcă acolo clerul, reușind să-și organizeze o reprezentantă deosebită în așa numita „Con-

www.dacoromanica.ro

vocațiune", *refuza* din egoism de tagmă să participe în Parlamentul comun.[1])

Prin expansiunea constituționalismului englez, natural, s'a impus peste tot și sistemul bicameral, care multă vreme a fost considerat ca ultimul cuvânt al înțelepciunii politice.

E interesant că mulți își păstrează această credință și astăzi, când sistemul bicameral în țara lui de origine, Anglia, de fapt *nu mai există!* In adevăr, în urma ultimelor reforme, Camera Lorzilor poate cel mult întârzia, dar nu mai poate nici anulă, nici reforma hotărîrile Camerii Comunelor, fără asentimentul acesteia, adică, ea este redusă în realitate la un rol consultativ, a cărui autoritate atârnă de valoarea intrînsecă a deciziunilor ei.

Acelaș proces, mai mult sau puțin accentuat, se constată în toate țările cu sistemul bicameral: pretutindeni asistăm la anemiarea treptată a camerelor „superioare", cari constituiau până acum citadela claselor privilegiate.

Iar constituțiunile mai nouă, toate se îndrumează spre o singură adunare deliberativă.

Din cinci constituțiuni votate în urma războiului, — în Serbia, Cehoslovachia, Polonia, Austria și Germania, — cea sârbă își menține sistemul franc unicameral, dar și din celelalte patru *nici una,* nici măcar constituțiunile *federale* din Austria și Germania, nu acordă în materie legislativă votul hotărâtor ambelor adunări deopotrivă, ci peste tot adunările „superioare", — Senatul sau Consiliul federal, — pot cel mult sili camera populară să-și repete votul, sau pot provoca plebiscitul, dar nici în-

1) *Freeman,* — „Constitution Anglaise", p. 101 urm.

www.dacoromanica.ro

tr'un caz ele nu pot anulà sau modifica legea, votată de camera populară dacă aceasta persistă în hotărârea ei.

Şi mai mult ca în Anglia, a doua cameră e redusă astfel în condiţiunile acestea la funcţiunea de organ consultativ, care poate cel mult înfrânà în oare-care măsură hotărîri pripite.

E şi natural.

Lăsând la o parte Statele federale, unde sistemul bicameral nu poate fi cu totul evitat, — cu atât mai semnificativ este exemplul Austriei şi al Germaniei, — el nu s'ar puteà legitima în statele unitare, decât printr'o bază electorală deosebită pentru fie-care din cele două camere. Dar în împrejurările de astăzi această bază nu o mai pot da privilegiile de avere sau de origine. In aceste condiţiuni, una din camere fatal degenerează într'o copie ştearsă a celeilalte, fără nici o utilitate practică.

Din cauza aceasta, partizanii sistemului bicameral, recunoscând implicit justeţa acestor critici, de mult caută o bază de reprezentaţiune convenabilă pentru a doua cameră.

Incercarea cea mai interesantă, şi cea mai serioasă, se datoreşte cunoscutului profesor al Facultăţii din Paris, d. Léon Duguit, care încă din 1907 a propus, ca această bază de reprezentaţiune, *sindicalismul.*

Argumentarea d-lui L. Duguit merită toată consideraţiunea. El arată că societatea nu este numai „o pulbere omenească" („une poussière d'hommes"), ci un *organism producţiv,* ale cărui organe, — diferitele ramuri de producţiune, — joacă un rol de însemnătate covârşitoare pentru viaţa socială. Aceste organe sânt

www.dacoromanica.ro

întrupate în asociațiunile muncitorești, în sindicatele fiecării ramuri de producțiune:

„Sindicalismul, — spuneà la 1908 distinsul „profesor, pe atunci din Bordeaux, — e orga- „nizația acestei mase amorfe de indivizi, este „constituirea în sânul societății a grupurilor „puternice și compacte, cu o structură precisă, „și compuse din oamenii ce sânt dejà uniți prin „comunitatea muncii lor sociale și a interesului „lor profesional". [1])

„Forma organică, cu totul naturală, a acestei „forțe ar fi o reprezentațiune profesională, „larg și puternic organizată...

„Și, desigur, într'un viitor, pe care îl vor „vedeà tinerii de astăzi, se va organizà, alături „de reprezentarea proporțională a partidelor „*o reprezentare a diverselor clase sociale or- „ganizate în sindicate și în federațiuni de sin- „dicate*". [2])

Evident, idea unei a doua camere, ca reprezentațiune *organică* a societății, și care necesar ar întrunì și competențele reale din toate ramurile de activitate omenească, e o scânteere genială.

Dar o asemenea reprezentare nu poate fi improvizată, sau combinată în cabinetul de savant, — tocmai fiindcă ea trebue să fie *organică*, să izvorească din structura socială, ca o încoronare naturală a activității vitale a organismelor economice ele înseși. Cu atât mai greu ea ar puteà fi realizată în țări agricole,

---

1) *Duguit*, — „Le Droit social, le Droit individuel et la Transformation de l'Etat", p. 121.
2) Idem, p. 126–127.

www.dacoromanica.ro

și mai cu seamă în țări cu forma de proprietate țărănească predominantă, ca în România.

E dar legitimă întrebarea, dacă a venit tocmai acum momentul, când tinerii, la cari s'adresa d. Duguit în 1908, ar puteà vedeà realizarea acestei idei, susținute în treacăt să fie zis, din punctul de vedere *conservator?*

Afară de experiența *revoluționară* din Rusia sovietică (de altfel ca un sistem *unicameral)* nu găsim datele necesare pentru o justă apreciare în ce privește posibilitatea de realizare și consecințele practice ale acestei concepțiuni.

In sânul secțiunii de studii a Partidului țărănesc, deși majoritatea covârșitoare s'a pronunțat pentru sistemul *unicameral,*—nu s'a ajuns la o desăvârșită înțelegere în ce privește soluțiunea practică a problemei.

Dl Cesar Partheniu a susținut chiar, cu mult talent, întoarcerea la sistemul bicameral, pe baza unei concepțiuni originale, care se apropie de ideile d-lui L. Duguit. Insă d. Virgil Madgearu s'a declarat cu energie și împotriva unui organ consultativ, în forma unui „Stat economic" sau „Consiliu legislativ".

Alăturând amendamentul propus de către d. V. Madgearu, prin care ar urma să fie înlocuite articolele corespunzătoare din ante-proectul inițial, dăm putință membrilor partidului și opiniei publice de a-și formà, în cunoștință de cauză, judecata asupra ambelor sisteme propuse (v. Anexa I).

In ce ne privește am preferit să revenim la sistemul unicameral, — care, până la „Statutul" din 1864, — a fost în tradițiile noastre constituționale, dar cu două corective însemnate **(Art. 37)**.

www.dacoromanica.ro

Primul corectiv îl constitue un *organ consultativ*, „Sfatul economic superior", care, alcătuit pe bază de reprezentare a diferitelor categorii economice și profesionale, — în principiu, din patroni și muncitori în număr egal, — va funcționà—în anumite condițiuni și în colaborare cu comeptențele recunoscute în materie de legiuire —ca un „Consiliu legislativ al Regatului". (**Art. 77—86**). (Bine înțeles aparatul poate fi încă ameliorat, dacă se va combinà cu organizarea mijloacelor de informațiune, după sistemul propus de d-l Madgearu).

Numai experiența ne va puteà arătà, dacă din această încercare se va puteà cu timpul desvoltà o a doua Cameră, pe baza de reprezentațiune propusă de profesorul Duguit (In ori-ce caz, cred că dacă această formă de reprezentare are sorți de viață, ea nu se va juxtapune, ci va *înlocuì* actuala formă de reprezentare națională, — ca în Rusia, — adică tot ca un sistem unicameral).

Dar în condițiunile propuse, acest organ consultativ ne-ar puteà da toate avantajele reale, pe cari efectiv le dă a doua cameră, dar fără desavantajele și chiar primejdiile sistemului bicameral, care în împrejurările actuale ar puteà duce sau la stagnațiune și falșificarea regimului parlamentar, sau la conflicte violente și tulburări. Dealtfel, dacă peste tot evoluția duce spre sistemul unicameral, în acelaș timp, chiar în Serbia, se menține un corp consultativ cu o intervenție mai mult sau mai puțin directă în legislație.

Al doilea corectiv ni-l înfățișează — *plebiscitul* (termenul, pe care l'am preferat celui elvețian de „referendum", pentru că e mai în tradițiile noastre).

www.dacoromanica.ro

Pe mulți ar puteà mira ca am caracterizat plebiscitul ca un *corectiv,* ca un factor moderator, al sistemului unicameral.

Dar pot invoca în această privință experiența istorică, ca și faptul că plebiscitul are în doctrină și în viața politică, partizani convinși și între elementele conservatoare ale societății.

Voiu trece peste rolul pe care plebiscitul l'a jucat în constituțiunile imperiale din Franța, și chiar în cea din 21 Maĭ 1870, care introduceà un regim monarhic constituțional și parlamentar.

Dar în 1892 guvernul belgian, *catolic și conservator,* a propus *din inițiativa Coroanei,* introducerea în Constituție a referendumului, în forma asemănătoare celei propuse în proectul partidului țărănesc. Propunerea a fost părăsită din cauza criticilor aduse mai curând din partea elementelor liberale.

Intr'o țară așà de tradiționalistă ca Anglia, unul din șefii iluștri ai partidului *conservator,* defunctul Lord Salisbury, s'a pronunțat categoric în favoarea referendumului:

„Eu cred, — spune el într'un discurs din „31 Octombre 1894, că în forma, sub care „referendumul există în Statele Unite, el este „hotărît prielnic *pentru buna guvernare și pen-*„*tru stabilitatea țării*". [1])

Favoarea de care se bucură referendumul la conservatori se explică tocmai prin influența lui *moderatoare,* și prin stabilitatea și forța morală pe care el le asigură instituțiunilor politice:

„Poporul, — cetim în manualul profesorului

1) Citat în *A. Esmein*,—„Droit Constitutionnel" p. 344

www.dacoromanica.ro

„A. Esmein, — în ţările în care el a obţinut par-
„ticiparea directă la legislaţie, a uzat de ea
„în deobşte într'un spirit conservator. Aceasta
„se constată în America, această se constată
„de asemeni în Elveţia... (unde) poporul s'a ară-
„tat în general conservator, proteguitor al in-
„dependenţii cantoanelor, cruţător al banului
„public". [1]).

In ce priveşte Statele Unite, constituţionalistul american E. Moffet afirmă că şi acolo „conservatismul este caracteristica legislaţiunii prin popor" şi că în Statele Uniunii cari au adoptat referendumul tocmai tendinţa conservatoare ar fi „o trăsutură însemnată a desvoltării lor constituţionale". [2]).

Pentru Elveţia, comentatorul american al instituţiunilor confederaţiunii, d. Demarest Lloyd aduce în sprijinul aceleiaşi păreri numeroase exemple de aplicarea referendumului, ca şi mărturii ale bărbaţilor de Stat, ale oamenilor de ştiinţă şi ale demnitarilor republicii. [3])

In sfârşit în constituţiunile moderne din Cehoslovacia, Austria şi Germania, plebiscitul este introdus tocmai ca un factor moderator, ca un mijloc de a împiedica sau de a repune în discuţiune hotărîrile adunărilor reprezentative.

După ante-proectul de faţă, plebiscitul poate fi hotărît din iniţiativa Regelui, ca şi din iniţiativa Adunării Deputaţilor şi, în cazuri excepţionale, din iniţiativa populară (**Art. 71—76**).

Chiar adversarii plebiscitului legislativ şi aĭ

---

1) *A. Esmein*,—op. cit., p. 345.
2) Loc. cit., p. 345, *în notă.*
3) *Demarest Lloyd*, — „The Swiss Democracy", p. 218 urm.

www.dacoromanica.ro

inițiativei populare nu pot tăgădui rolul lor educativ. Masele populare, chemate să se pronunțe asupra marilor probleme de organizare și de cârmuire a țarii, își dau mai bine seamă de datoriile lor cetățenești și de respundera pe care o poartă față de generațiile viitoare.

Dar însemnătate practică și reală, în împrejurarile noastre politice, în orice caz ar aveà plebiscitul provocat de cererea minorității Adunarii Deputaților, care ar fi întrunit o treime din voturi și ar fi sprijinită de 100.000 alegatori.

Nimănui nu va scăpà din vedere, ce garanție ar da această măsură împotriva abuzurilor de putere din partea majorităților „fabricate", și ce mijloc de control ar puteà aveà aci și coroana, în ce privește funcționarea cinstită a aparatului parlamentar.

Insăși *posibilitatea* plebiscitului face adesea inutilă consultarea efectivă a sufragiului popular, fiindcă impune reprezentațiunii naționale, cum dovedește experiența, mult cumpăt și spirit de prevedere în hotărîrile ei.

Ajutată, pe de o parte, de Sfatul economic superior și Consiliul legislativ, și menținută, pe de altă parte, pe calea dreaptă prin plebiscit, sau chiar numai prin posibilitatea lui, o singură Adunare națională poate face o operă legislativa mai chibzuită și în mai desăvârșit acord cu adevărata voință națională, decât obicinuitele două camere, cu deosebiri factice sau fictive între ele.

Dar, bine înțeles, e necesar ca Adunarea Deputaților să fie și ea o icoană credincioasă a națiunii înseși.

In vederea aceasta ante-proectul, pe de o

www.dacoromanica.ro

parte, acordă dreptul de vot şi femeilor (**Art. 42**), iar pe de altă parte adoptă în principiu aşă numitul *sistem automatic* de reprezentare proporţională (**Art. 43**).

In realitate nici un sistem de R. P. nu poate realiza proporţionalitatea desăvârşită, pentru simplul motiv că, fiziceşte, nu e cu putinţă ca partidele să trimeată în parlament *fracţiuni* de deputaţi.

Din cauza aceasta un partid e întotdeauna reprezentat, în fie-care circumscripţie electorală, de un numar de deputaţi cevă mai mare sau mai mic, decât s'ar cere de o proporţionalitate riguroasă.

Toate sistemele de R. P. tind sa asigure majorităţilor sau minorităţilor micile avantaje din utilizarea „resturilor". Dar, în fond, mare deosebire între ele nu există.

Sistemul *Hondt* — cel mai raspândit, dar şi cel mai arbitrar şi mai iraţional,[1]) — funcţionează şi la noi pentru alegerea Camerii Deputaţilor.

Am comparat rezultatele obţinute în alegerile trecute cu acele pe cari le-ar fi dat, cu acelaşi număr de voturi, sistemul adoptat în ante-proect.

Iată aceste rezultate pentru totalitatea circumscripţiilor electorale, care aleg pe baza R. P.:[2]).

---

1) Cf. *G. Moch*, — „La Représentation vraiment proportionelle", p. 6 urm.

2) Am socotit pentru „sistemul automatic" un deputat numai la 6000 de voturi, fiindcă femeile nu votează încă.

www.dacoromanica.ro

	Liberali	Țărăniști	P. Poporului	N.-Democrați	Independenți	Total
Aleși cu sistemul Hondt. . .	167	40	11	6	7	231
S'ar alege cu cel automatic	153	46	14	8	2	223
Diferențele	—14	+6	+3	+2	—5	—8

Din aplicarea sistemului automatic rezultă dar un oare care avantaj pentru minoritățile bine organizate,[1]) dar acesta este atât de puțin însemnat încât majoritatea guvernamentală n'ar scădeà măcar sub două treimi.

Dar sistemul automatic are avantajul *raționalității:* el e ușor de înțeles pentru oricine, e simplu, logic și elegant.

Acest sistem se reduce, în fond, la împărțirea țarii în *circumscripții ideale* de câte 15.000 de votanți, fiecare din ele alegând câte un deputat.

Am admis însă trei corective: 1) totalizarea voturilor se face numai pe provincii, nu pe întreaga țară; 2) nu se poate atribuì unei liste vr'un mandat pe provincie, dacă ea nu ar fi reușit măcar într'o singură circumscripție;

1) **Situația de inferioritate pentru „independenți" se datorește faptului, că între aceștia a trebuit să socot și *desidențele*, pentru cari nu se poate prezenta și liste provinciale, fiindcă ele au un caracter pur local.**

www.dacoromanica.ro

3) în sfârșit, numărul total de mandate, atribuite unei liste pe provincie, nu poate întrece numărul de mandate obținute de ea pe circumscripții.

Pe această cale se evită o prea mare pulverizare a reprezentațiunii naționale și se împiedică, în același timp, invaziunea „aviatorilor" în politică, — a candidaților cari nu ar aveà legături directe cu corpul electoral și s'ar impune numai de direcțiunea partidului respectiv. Astfel se stavilește și tirania de partid,—alegătorii pot ști pentru cine votează, și-și pot manifesta aprecierile și simpatiile personale.

Un alt avantaj serios al sistemului automatic constă în faptul, că numărul deputaților aleși e determinat de participarea la vot a alegătorilor. Astfel circumscripțiile, în cari populația e politicește mai matură, vor fi și relativ mai bine reprezentate.

Cu coeficientul de 15.000 de voturi pentru un deputat (având dreptul de vot și femeile), am aveà aproximativ numărul actual de deputați, numai dacă ar vota *toți* alegătorii înscriși în liste; în cazul contrar însă, — care va fi normal, — numărul lor va fi ceva mai redus, și cu atât mai mult, cu cât mai mare ar fi numarul abținerilor de la vot.

Toate partidele ar aveà deci interesul să combată pasivitatea alegătorilor, și chiar guvernele ar aveà mai puțină ispită de a oprì pe alegatorii de la vot.

Din celelalte inovațiuni, în ce privește reprezentarea națională, voiu amintì numai: validarea mandatelor de către Curtea de Casație (**Art. 48**), instituirea unei Comisiuni permanente a Adunării Deputaților, pentru controlul guvernului în timpul dintre sesiuni și pentru asigu-

www.dacoromanica.ro

rarea libertății alegerilor (**Art. 63**), asupra căreia voiu mai revenì, — și, în sfârșit, în legătură cu aceasta, garanții mai serioase pentru imunitatea parlamentară, cari s'au dovedit atât de necesare (**Art. 66**).

2. — Regele și Guvernul.

Intr'o monarhie constituțională Regele constitue resortul central al întregului aparat de legiuire și guvernare.

In această privință, n'am întrodus schimbări esențiale în textul constituțiunii din 1866.

Cele mai însemnate sânt următoarele:

In **art. 87** am introdus dispoziținea relativ la un Statut al Dinastiei române, — care urmează sa reglementeze situația de drept a membrilor Familiei Regale.

Art. 96 prevede că în lipsa Regelui din țară, puterile regale sânt exercitate de moștenitorul tronului, daca e major, și numai în cazul contrar de Consiliul de miniștri.

Iar **Art. 100** precizează drepturile Regelui în ce privește declararea de răsboiu și încheerea pacii, — umplând astfel o lacună din constituția vechie. (Am reprodus în această privință dispozițiunile Art. 51 din Constituția Iugoslaviei).

Dar în ce privește guvernarea propriu zisă, întemeiat pe experiența trecutului, am crezut necesar să rezumăm în câtevà articole regulele esențiale ale regimului parlamentar (**Art. 104—108**).

Am precizat astfel: că guvernul este dator să-și deà demisiunea, dacă Adunarea Deputaților își exprimă neîncrederea în el (**Art. 106**); că Regele în cazul acesta are alegerea între pri-

www.dacoromanica.ro

mirea demisiunii şi disolvarea Adunarii (**Art. 107**); că dacă Regele numeşte pe un nou Prim-ministru acesta nu poate cere disolvarea Adunării, înainte ca aceasta să fie pusă în măsură de a se pronunţă asupra programului său de guvernământ (**Art. 108**).

Am prevăzut de asemeni, pe larg, toate măsurile pe cari trebue să le ia Comisiunea permanentă a Adunării Deputaţilor, pentru a asigurà sinceritatea şi libertatea votului, atunci când Adunarea ar fi disolvată, fiind menţinut sau numit un guvern care nu s'ar bucurà de încrederea Adunării (**Art. 109**); precum si am stabilit că Adunarea Deputaţilor nu poate fi disolvată mai mult decât o sigură dată pentru acelaşi motiv (**Art. 101**, al. 3). Aceste dispoziţiuni fac cu neputiţă falşificarea alegerilor.

Practica actuală, când în două alegeri consecutive acelaş partid întruneşte peste $^2/_3$ din mandate, sau numai vr'o jumătate de duzina a acestora după cum partidul e în opoziţie sau la guvern, — nu poate fi de nimeni apărată. Ori-ce partid o condamnă în opoziţie, spre a se folosì de ea la guvern! Această ruşine nu mai poate dăinuì, fără mari primejdii.

Am accentuat caracterul de *reprezentanţi* ai miniştrilor, impunându-le obligaţiunea, dacă nu sânt deputaţi, de a-şi pune candidatura în cel dintâiu colegiu vacant, şi recunoscându-le, dacă sânt deputaţi, toate drepturile deputaţilor, inclusiv şi dreptul de a propune legi din iniţiativa parlamentară (**Art. 111**). E o simplă aplicare de principii, care n'ar fi avut chiar nevoe de formulare, dacă nu s'ar fi produs în trecut, în această privinţă, oare-cari contraverse.

www.dacoromanica.ro

Socot că textele, privitoare la înființarea Tribunalelor administrative provinciale și a Consiliului de Stat, n'au nevoe de lămuriri deosebite.

3. — Puterea judecătorească.

Nu voiu insistà nici asupra dispozițiunilor relative la puterea judecătorească (**Art. 124—136**).

Am căutat sa asigurăm independența judecătorilor (**Art. 129**) și să înlăturăm ori-ce arbitrar la numirea și înaintarea lor (**Art. 130—131**). Dar în privința textului *art. 130* s'a produs în secția de studii o divergența de păreri, d-nii Vasilescu-Nottara și Ionescu-Olt propunând câte un amendament, relativ la modul de numire a magistraților, înspirat de aceiași grijă de a le asigura independența (v. Anexele II și III).

Am afirmat competența excluzivă a instanțelor judecătorești ordinare, îngaduind jurisdicțiunea militară numai pe timpul răsboiului și pe bordul vaselor de răsboiu (**Art. 126**).

Am prevăzut admiterea asesorilor dintre cetățeni jurați la judecată în materie civilà și comercială (**Art. 132**).

Am stabilit, spre a înlătură ori-ce controversa, datoria instanțelor judecătorești de a examinà, în procesele supuse judecății lor, constituționalitatea legilor (**Art. 135**).

4. — Autonomia locală.

Am condensat într'un singur articol toate normele esențiale de organizare a instituțiunilor de autonomie locală (**Art. 137**).

www.dacoromanica.ro

Va fi mai cu deosebire discutată, probabil, organizarea hotărîtă pentru sate și provincii.

Dar de la sate, ca centre naturale de populațiune, trebue să plece ori-ce organizație administrativă serioasă.

Conform cu obiceiul străvechiu, ignorat de legislația deceniilor din urmă, și după cum dictează și firea lucrurilor, am recunoscut, în principiu, *Obștiei satului,* — adică Adunării plenare a sătenilor, — dreptul de a hotărî în afacerile sătești.

Această organizație funcționează în Basarabia, unde regimul țarist a respectat-o. Cred ca sântem cu toții de acord, că nu este admisibil ca populațiunea unei provincii românești să aiba mai puține drepturi după unire, decât câte le-a avut înainte, sub regimul străin.

Atunci, nu ne rămâne altă soluție decât sa întindem această organizație asupra restului țării, unde ea a lipsit cu totul, sau e cu mult inferioară.

Această soluție ni se impune și din considerațiuni de principiu: nu poate fi un mai bogat izvor de energie națională și un mijloc mai sigur de educație politică a maselor populare decât crearea focarelor de viață cetățenească, cât mai intensă, în fiecare sat.

Satele sânt unite în *comune rurale* spre a forma o bază mai largă pentru acțiunea administrativă.

Insă, evident, comunele rurale, și chiar județele sânt niște combinațiuni arbitrare și artificiale, create din necesități administrative.

Provinciile, dimpotrivă, sânt formațiuni istorice, fiecare cu destinul ei deosebit.

www.dacoromanica.ro

Partidul țărănesc nu se poate solidarizà cu pornirile tiranice cari vor să răpească provinciilor chiar caracterul de unitate administrativă, și cari sânt dăunătoare unității naționale efective.

Pentru aceste motive, ante-proectul alăturat, chiar în Titlul despre „Teritoriul României (**Art. 1**), recunoaște împărțirea Regatului Român în șase provincii, și anume: Muntenia, Moldova, Ardealul (bine înțeles împreună cu Banatul și părțile ungurene), Basarabia, Bucovina și Dobrogea (cele patru județe de peste Dunăre).

Cu timpul se vor puteà, probabil, subîmpărți unele din aceste provincii, dar tot pe temeiul istoric: Muntenia și Oltenia, Moldova de sus și Moldova de jos, Ardealul și Banatul (cu părțile ungurene), Basarabia de Nord și Basarabia de Sud (vechiul Budgeac).

In secția de studiu textul art. 1 a fost viu dicutat și s'a propus ca imediat chiar să fie despărțite, ca provincii deosebite, Oltenia și Banatul.

Dar pentru moment, am crezut necesar să păstrăm aceste formațiuni, și am stabilit chiar ca o nouă împărțire în provincii nu se poate face decât pe calea de revizuire constituțională.

Aceste provincii constitue dar unitatea superioară a instituțiunilor de autonomie locală, ele se administrează de consiliile lor elective, cari își aleg organele executive.

Pentru asigurarea unei reale autonomii, instituțiile superioare ale organizațiunilor locale constitue instanțe de control și tutelă administrativa pentru cele inferioare, — și toate sânt

www.dacoromanica.ro

puse sub jurisdicțiunea Tribunalelor administrative provinciale și a Consiliului de stat. Toate sfaturile și Consiliile autonome pot fi chemate la răspundere, pentru abuzuri sau neglijență, în fața acestor instanțe, sub sancțiunile stabilite de lege, dar ele nu vor puteà fi disolvate de guvern, precum și organele lor executive nu vor puteà fi revocate de acesta.

Celelalte dispoziții din Art. 137 nu sânt decât o consecință necesară a principiilor stabilite, și n'au nevoe de alte comentarii.

VII. *Finanțele, puterea armată și dispoziții generale.*

In ce privește *finanțele*, am restabilit regula votului anual al impozitelor, care este de esența regimului parlamentar (**Art. 139**); am limitat dreptul camerii de a acorda douăsprezecimi provizorii asupra budgetului, dacă acesta nu ar fi fost votat la timp (**Art. 143**); am prevăzut un control financiar *preventiv* (**Art. 144** și **146**); am schițat un regim special pentru *administrațiunile economice autonome* (**Art. 148**).

Pentru *puterea armată* am formulat principii generale, cari vor asigurà evoluția organizațiunii militare spre idealul „națiunii înarmate" (**Art. 149**).

Intre *„dispoziținile generale"*. am precizat condițiile în cari s'ar puteà proclama *starea de asediu* printr'o anume lege *anuală*, trebuind să fie reînoită, în caz de nevoe; am prescris în acelaș timp, că întrebuințarea forței armate pentru potolirea dezordinelor poate fi autorizată numai prin votul Adunării Deputaților, sau, în lipsa acesteia și în caz de urgență, de către Co-

www.dacoromanica.ro

misiunea permanentă a Adunării Deputaților (Art. 157).

VIII. *Revizuirea Constituțiunii.*

Pentru revizuirea Constituției am suprimat cele „trei cetiri" prescrise de Constituția din 1866; am admis pe lângă inițiativa Regelui și a Adunarii Deputaților, și inițiativa populară pentru „declarația de revizuire" (**Art. 158**), și am impus confirmarea revizuirii prin plebiscit (**Art. 159**).

O altă inovație constă în prescripția, ca dupa trecere de 25 ani, — de la votul Constituției sau de la eventualele revizuiri, formele de revizuire constituțională să fie ușorate, întrucât atunci nu ar mai fi nevoe de disolvarea Adunării Deputaților după votul „declarației de revizuire" (**Art. 160**).

* * *

In sfârșit, între „dispozițiunile tranzitorii" se află și articolul final, care hotărăște ca și noua Constituție, după votul Adunării Naționale constituante, să fie supusă plebiscitului (**Art. 167**).

INCHEERE

Partidul țărănesc, supunând ante-proectul de față discuțiunii publice, are credința, — ori-care ar fi soarta lui imediată, — că a dat întregii democrații românești o platformă de luptă pentru idealul de libertate cetățenească și de dreptate socială.

De la statornicia luptătorilor în credințele lor ca și de la energia lor, va atârnà măsura în care poporul românesc se va apropià de înfăptuirea acestui ideal.

www.dacoromanica.ro

Dar tot prin aceasta va fi dată și măsura de tărie sufletească și de înălțarea cugetului ale fiecăruia din luptătorii înșiși.

In lupta pe care o duc astăzi toate popoarele, — mai cruntă în timp de pace ca în rasboiu, — soarta fie-căruia din ele e hotărâtă de puterea lui vitală, de energia lui de muncă.

Iar istoria ne arată, fără greș, că toate tiraniile sânt menite pieirii, și că numai instituțiunile libere pot deslănțuì energiile naționale.

In lupta pentru Constituția României de mâne, fiecare partid își ia, prin urmare, partea lui de răspundere pentru destinul poporului românesc...

C. Stere

www.dacoromanica.ro

ANEXE

I.

Propunerea d-lui *V. Madgearu,* care se pronunță pentru eliminarea din ante-proiect a ultimelor aliniate ale art. 31 și a art. 77—86,—și înlocuirea lor cu articolul de mai jos, — d-sa fiind împotriva înființării unui „Sfat economic superior", așà cum e prevăzut în anteproect:

Art. 62 bis. Pentru elaborarea oricărui proiect de lege privitor la chestiunile economice și sociale se vor instituì Comisiuni legislative speciale, alcătuite din membri cu vot deliberativ și membrii cu vot consultativ.

Membrii cu vot deliberativ vor fi reprezentanții Parlamentului, delegați de Comisiunile speciale competente și reprezentanți ai puterii executive, desemnați dintre conducătorii ramurilor de administrație publică economică și socială.

Membrii cu vot consultativ vor fi reprezentanții intereselor economice, care urmează a fi regulate în proectul de lege respectiv, desemnați de organizațiile profesionale, precum și specialiștii experți, aleși după o listă de prezentațiune, votată de Adunarea Deputaților, pe timp de doi

www.dacoromanica.ro

ani, pe baza recomandațiunilor asociațiunilor profesionale și științifice recunoscute.

Biuroul Adunării va îngriji de întocmirea comisiunilor legislative speciale, cari nu vor puteà funcționà de cât după completarea membrilor de ambele categorii.

Pe lângă reprezentanții organizațiilor profesionale, cari formează o comisiune, la cererea unei treimi din membrii cu vot deliberativ, în cursul lucrărilor, vor trebuì să fie invitați orice alți reprezentanți pentru a fi ascultați sau rugați a-și prezenta în scris punctul de vedere.

Nici un proect de lege economic sau social, fie din inițiativa puterii executive fie din inițiativa parlamentara sau populară, care nu va vi fost supus spre cercetare și aprobare unei comisiunii legislative speciale, nu va puteà fi adus în desbaterea Adunării Deputaților, de cât dacă în caz de urgență lucrările Comisiunii nu se vor fi sfârșit în termen de o lună.

II.

Propunerea d-lui *Vasilescu-Nottara* relativ la numirile în magistratură:

Art. 130. — Toți judecatorii sunt numiti pe viață.

Numirile în funcțiunile de primul grad se vor face în urma unui examen de Stat și după un stagiu fixat de lege.

Numirile nu se pot face de cât în ordinea fixată de rezultatul examenului.

Inaintările în grad se vor face pe loc din cinci în cinci ani fără intervenția puterei executive. In total sunt patru grade.

www.dacoromanica.ro

Trecerea de la o instanța inferioară la o alta instanță superioară se va face după o listă întocmită la alegere indiferent de gradul magistratului.

Această listă se va întocmi în fiecare an în modul următor: Toți magistrații împreună cu decanii corpului de avocați din fiecare circumscripție a unei Curți de Apel vor alege dintre magistrații acelei circumscripții pe aceia ce merită a trece la o instanță superioară.

Listele astfel formate de la toate circumscripțiile Curților de Apel se vor centralizà la Ministerul de justiție unde se va forma o singura lista dintre cei aleși în ordinea vechimei lor.

In caz de vacanță se va numì la instanța imediat superioara acela ce vine la rând pe această listă, bine înțeles dacă el consimte la această numire.

Tribunalele, Curțile de Apel si Curțile de Casație aleg dintre membrii lor pe președinți si prim președinți.

III.

Amendamentul propus de d. C. Ionescu-Olt:

Art. 130. **A.** Judecătorii, afară de Consilierii de la Inalta Curte de Casație, vor fi aleși, la fiecare doui ani, dintre avocații și jurisconsulții, cari întrunesc condițiunile de stagiu și capacitate, prevăzute în legile de organizare judecătorească;

Corpul electoral, în materie judecătorească, îl formează avocații districtului ori circumscripțiunii respective împreună cu magistrații în funcțiune.

www.dacoromanica.ro

Nimeni nu se poate sustrage însărcinării de a fi judecător, decât în cazurile excepționale prevăzute de lege.

Președinții și primii-președinți ai Tribunalelor și ai Curților de Apel sunt aleși de judecatorii instanțelor respective.

B. Se înființează juriul comunal pentru anume delicte enumărate în legile speciale.

Corpul electoral comunal va alege, la fiecare doui ani, dintre cetațenii știutori de carte pe jurații, cari vor da dreptatea, în zilele de sarbătoare, în diferendele supuse jurisdicțiunii lor.

C. Legile speciale vor favorizà și organizà instituțiile de judecata arbitrale.

D. Legea corpului de avocați se va modificà în sensul prescripțiunilor din prezenta constituțiune, avocații fiind considerați ca și judecătorii în serviciul public al dreptății, a carui bună funcționare sunt obligați s'o asigure.

E. Legile speciale vor statuà în ce măsură rolul activ al judecătorilor se impune în administrarea probelor și cercetarea pricinilor.

———oxo———

www.dacoromanica.ro

CONSTITUȚIA ROMÂNIEI.

Noi, Națiunea Română, în voința noastră de a desăvârși și de a întări Unitatea națională, de a zidi Statul Român pe temeliile neclintite de libertate cetățenească și de dreptate socială, de ordine și de propășire, de a asigură puterea și bunăstarea țării și tuturor cetățenilor, și viață mai înălțată și mai fericită urmașilor noștri, și de a da toate chezășiile muncii și energiei naționale,—în hotarîrea nestrămutată de a afirma Dreptul nostru și de a ne deschide locul de cinste în Obștia Națiunilor civilizate ca un neam luminat, iubitor de pace, dornic de dreptate și progres și stăpân pe destinele lui, — votăm și confirmăm această Constituție a Regatului Român, în Adunare, Națională Constituantă și prin sufragiul obștesc, în unire cu Regele Românilor M. S. Ferdinand I:

TITLUL I

Teritoriul României.

* **Art. 1.** — Regatul Român, cu toate provinciile lui, constitue un singur Stat indivizibil.

www.dacoromanica.ro

Aceste provincii sânt: Muntenia, Moldova, Ardealul, Basarabia, Bucovina şi Dobrogea.

Teritoriul naţional nu poate fi împărţit în mai multe provincii, şi limitele acestora nu pot fi schimbate, decât pe cale de revizuire constituţională (Art. 1).[1])

Art. 2. — Teritoriul provinciilor este împarţit în judeţe, judeţele în plăşi, plăşile în comune, cari pot eventual cuprinde mai multe sate sau cătune.

Aceste împarţiri şi subîmpărţiri, nu pot fi schimbate sau îndreptate decât printr'o lege (Art .4).

Art. 3. Teritoriul României nu se poate colonizà cu populaţiuni de gintă străină (Art. 3).

Art. 4. — Teritoriul României este înalienabil.

Hotarele Statului nu pot fi rectificate decât în virtutea unei legi (Art. 2).

TITLUL II.

Românii şi drepturile lor.

CAP. I.

Despre calitatea de Român.

Art. 5 — Calitatea de Român se dobân-

---

1) **Textul articolelor însemnate cu asterise * nu a fost adoptat definitiv de secţia de studii. Pentru variantele propuse v. *Expunerea de motive* şi *Anexele*.**

www.dacoromanica.ro

deşte, se pastrează şi se pierde după regulele hotărîte de legea civilă.

Constituţia de faţă şi celelalte legi relative la drepturile politice hotărăsc, cari sânt, osebit de calitatea de Român, condiţiunile necesare pentru exercitarea acestor drepturi (Art. 6).

Art. 6. Naţionalitatea română se va dobândì de plin drept, prin singurul fapt al naşterii pe teritoriul român de către ori-ce persoană care nu se poate prevala de vr'o altă naţionalitate din naştere.

Un străin poate dobândì calitatea de Român numai prin naturalizare.

Naturalizarea poate fi dobândita prin efectul aşezării în ţară sau acordată prin lege.

Un străin, care se va fi stabilit în ţara de cel puţin zece ani, poate dobândi naturalizarea. adresând în acest scop o cerere Tribunalului şi dovedind că s'a lepădat de protecţia străina şi ca prin faptele sale s'a arătat folositor ţării.

Tribunalul se va pronunţà, după ce va ascultà concluziunile Ministerului public. Atât petiţionarul cât şi Ministerul public vor aveà dreptul de apel.

Adunarea Deputaţilor poate acordà printr'o lege naturalizarea, cu scutire de stagiu, strainilor cari vor fi adus în ţară industrii, invenţiuni utile, sau cari vor fi fundat acì stabilimente mari de comerţ sau alte întreprinderi.

www.dacoromanica.ro

precum și celor cari vor fi dovedit talente distinse sau vor fi adus ori-ce servicii însemnate țarii. (Art. 7).

Art. 7. — Românul de origine, cetățean al vre-unui stat străin, poate dobândì calitatea de cetățean român îndată ce va fi adresat o cerere Tribunalului, care se va pronunță asupra ei, în urma concluziunilor Ministerului public. (Art. 9).

Art. 8. — Nici un Român, fără autorizațiunea guvernului, nu poate întra în serviciul unui alt stat fără ca, prin acest fapt chiar, să-și piardă naționalitatea (Art. 30).

CAP. II.

Despre drepturile Românilor.

Art. 9. — Toți Românii sânt egali înaintea legii.

Barbații și femeile au în principiu aceleași drepturi și datorii civice, fiind datori, fără deosebire, a contribuì în măsura puterilor lor, la darile și sarcinile publice. Toate mărginirile capacității civile a femeilor sânt abrogate.

Diferența de credințe religioase și confesiuni sau de origine etnică nu constitue în România

www.dacoromanica.ro

nici o piedică pentru exercitarea drepturilor civile și politice.

Nu există în Statul Român nici o deosebire de clasă.

Toate privilegiile, scutirile și monopolurile de clasă sânt oprite pentru totdeauna.

Titlurile de nobleță sânt și rămân neadmise în Statul român.

Decorațiunile străine se vor purtà de Români numai cu autorizarea Regelui (Art. 7, 10 și 12).

Art. 10. — Libertatea individuală este garantată.

Nimeni nu poate fi urmărit decât în cazurile prevăzute de lege și după formele prescrise de ea.

Nimeni nu poate fi oprit sau arestat, afară de cazul de flagrant delict, decât în puterea unui mandat judecătoresc motivat, și care trebue să-i fie comunicat în momentul arestării sau în ori-ce caz, cel mult în 24 de ore după arestare.

In cazul de flagrant delict arestarea poate avea loc fără mandat judecătoresc numai atunci când identitatea celui arestat nu s'a putut constatà imediat și infracțiunea comisă se pedepsește cel puțin cu trei ani de închisoare.

Toate persoanele arestate, cărora nu li se

www.dacoromanica.ro

va fi comunicat în 24 de ore mandatul judecătoresc motivat, în formele prescrise de lege, vor fi imediat puse în libertate.

Ori-cărei persoane arestate trebue să i se dea putința de a-și face imediat reclamația în justiție împotriva arestării sale.

Directorii de închisoare și ai tuturor caselor de popreală, sub ori-ce denumire, sânt personal responsabili dacă primesc în arest pe veri-cine fără mandat judecătoresc, de asemenea dacă, nefiind comunciat arestatului în 24 de ore un mandat motivat, nu-l libereaza după trecerea acestui termen sau dacă împiedică pe cel arestat de a-și produce imediat reclamația în justiție.

Nimeni nu poate fi deținut în arestul preventiv mai mult de două luni. In caz de nevoe absolută, Tribunalul poate prelungì acest termen numai cu încă o lună, printr'o hotărîre motivată și dată în ședință publică, în care arestatul va produce, personal sau prin apărătorii săi, întîmpinările ce va crede de cuviință. După trei luni, în ori-ce caz, inculpatul trebue adus în fața justiției, sau pus în libertate pe cauțiune, ori fără cauțiune, până la judecată.

Atât cel arestat, — cât și ori-ce cetățean care ar fi aflat despre o arestare sau detențiune ilegală,—este în drept să adreseze o reclama-

www.dacoromanica.ro

țiune Primului președinte, președintelui sau președintelui de secție ai Tribunalului de județ, ori Primului președinte, Președintelui de secție sau ori-cărui Consilier ai Curții de Apel.

Primind reclamația, oricare din acești magistrați este dator, sub răspunderea lui personală, să dea imediat un ordin directorului de închisoare, sau ori-cărei persoane, care deține sub pază pe cel arestat, să-l aducă pe acesta înaintea sa, cu toate actele relative la arestare. Daca va crede de cuviință, și este cu putința fară a pricinui întârziere, Magistratul va putea cità în acelaș timp și pe agentul care ar fi făcut arestarea.

Dupa înfățișarea arestatului, Magistratul va cercetà sumar motivele arestării, precum și dacá formele prescrise de lege au fost îndeplinite; constatând că arestarea sau detențiunea este ilegală, el este dator să pună imediat în libertate pe cel arestat și să dispună darea în judecată a vinovaților.

Atât cei cari ar fi ordonat sau ar fi făcut o arestare ilegală, cât și directorii de închisoare sau ori-cine ar fi deținut pe cine-va sub pază ilegal, pe lângă pierderea serviciului lor și celelalte pedepse prescrise de legé, vor fi condamnați, în folosul celui arestat ilegal, la o amendă de cel puțin 25.000 lei, fără prejudițiul acțiunii în daune propriu zise.

www.dacoromanica.ro

Magistratul, care ar fi refuzat arbitrar de à da urmare unei reclamațiuni împotriva arestării ilegale, este pasibil de aceeași amendă.

Instanța competentă de a judecà în aceste cauze este Curtea cu jurați.

Atât cel arestat ilegal, cât și eventual cetățeanul care ar fi reclamat, conform cu dispozițiunile de mai sus, împotriva unei arestări ilegale, au dreptul, în cazul pasivității Ministerului public, de a intentà direct acțiunea penală și de a o susține în fața Curții cu jurați, cerând pedepsirea tuturor celor vinovați pentru călcarea prescripțiunilor articolului de față.

Legea pentru garantarea libertății individuale pe temeiul principiilor de mai sus, va precizà toate detaliile necesare (Art. 13).

Art. 11 — Toate rigorile inutile și maltratările în momentul arestării sau în timpul detențiunii unei persoane, ca și ori-ce mijloace violente, întrebuințate pentru a stoarce mărturisiri, sânt strict interzise.

Bătăile sau chinurile, sub pretextul cercetărilor judiciare sau polițienești, sânt pedepsite cu închisoarea dela doi până la cinci ani, fără prejudiciul acțiunii pentru daune-interese.

In timpul instrucțiunii inculpatul va fi asistat de apărătorul său. In vederea aceasta, dacă inculpatul este arestat, directorii de în-

www.dacoromanica.ro

chisoare sunt datori, sub răspunderea lor personală, de a-l pune în măsură să se adreseze advocaților pe cari ar voì să-i însărcineze cu apărarea.

Art. 12. — Nimeni nu poate fi sustras, în contra voinții sale, de la judecătorii ce-i dă legea (Art. 14).

Art. 13. — Nici o pedeapsă nu poate fi înființată, nici aplicată, decât în puterea unei legi. (Art. 16).

Art. 14. — Pedepsele corporale sânt interzise.

Pedeapsa cu mooartea nu se va puteà reînființà. Ea nu se va puteà aplicà decât în timp de răsboiu, în cazurile prevăzute în codul penal militar. (Art. 18).

Art. 15. — Domiciliul este înviolabil.

Nici o vizitare a domiciliului nu se poate face decât în cazurile anume prevăzute de lege și potrivit formelor de ea prescrise.

Inainte de a începe perchiziția domiciliară agentul judecătoresc sau polițienesc, însărcinat să o execute, este obligat de a înmânà persoanei, a cărei locuință urmează să fie perchiziționată, ordinul motivat, în scris, al judecătorului de instrucție, în virtutea căruia se face perchiziția. Impotriva acestui ordin partea interesată este în drept să reclame îndată la Tribunalul de resort, dar această reclamație nu

www.dacoromanica.ro

poate suspendà perchiziția, dacă agentul însărcinat cu ea nu crede altfel.

Vizitarea și perchiziționarea unui domiciliu de către agenții puterii publice nu poate aveà loc fără să fie față doi cetățeni din comună, anume invitați pentru aceasta.

Imediat după sfârșitul perchiziționii domiciliare, reprezentantul autorității, care a condus-o, este dator să înmâneze persoanei, al cărei domiciliu a fost perchiziționat, un certificat, care constată rezultatul perchiziționii, si o listă, iscălită de el, de cei doi cetățeni prezenți și de persoana perchiziționată, cu enumararea tuturor obiectelor ridicate în interesul instrucțiunii.

Organele polițienești nu au dreptul de a încălcà vre-o locuință privată în timpul nopții, nici sub pretextul perchiziționii, decât în cazul unei necesități urgente sau dacă sânt chemate de strigăte de ajutor. La o asemenea vizită domiciliară în timpul nopții trebue să asiste un reprezentant al autorității comunale sau trei cetățeni anume invitați, afară de cazul în care poliția ar fi fost chemată de strigăte de ajutor.

Organele judecătorești sau polițienești cari contravin acestor dispoziții, vor fi pedepsiți pentru încălcarea ilegală a domiciliului, fiind deschisă părților vătămate și calea acțiunii pentru daune interese (Art. 15).

www.dacoromanica.ro

Art. 16. — Extrădarea refugiaților politici este oprită. (Art. 30).

Art. 17. — Toți Românii se bucură de dreptul de liberă circulațiune în tot cuprinsul Regatului; ei își pot alege domiciliul sau locul de resedință ori unde voesc, să-și schimbe domiciliul sau să emigreze din țară.

Numai legea poate stabilì condițiunile sau marginirile ce s'ar găsì necesare în această privință, fără să se atingă de însuși acest drept.

Art. 18. Secretul scrisorilor, ca și al tuturor corespondențelor poștale și al comunicațiunilor telegrafice și telefonice, este neviolabil.

Funcționarii poștali și telegrafici sânt personal responsabili pentru violarea acestui secret. (Art. 25).

Art. 19. Constituția garantează tuturor libertatea de a comunicà ideile și opiniunile lor prin graiu, prin scris și prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăți în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într'un caz nu va puteà restrânge dreptul în sine.

Nici o lege excepțională nu se va putea înființà în această materie.

Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru aparițiunea, vinderea sau distribuirea ori-cărei publicațiuni nu se va puteà înființà.

Debitul poștal nu se va putea refuzà ziarelor și imprimatelor, din țară sau din străinătate

www.dacoromanica.ro

nici circulația lor nu poate fi mărginită sau îngreuiată în vre-un chip pe teritoriul României.

Nu este nevoe de autorizațiunea prealabilă a nici unei autorități pentru apariținea oricărei publicațiuni.

Nici o cauțiune nu se va cere dela ziariști, scriitori, editori, tipografi și litografi.

Presa nu va fi pusă niciodată sub regimul avertismentelor.

Nici un ziar sau publicațiune nu vor putea fi suspendate sau suprimate.

Autorul este raspunzător de scrierile sale; în lipsa autorului este raspunzător girantul, iar în lipsa acestuia editorul și tipograful.

Ori-ce ziar trebue să aibă un girant, care să se bucure de drepturile civile și politice. Numele girantului va figurà distinct în cuprinsul publicațiunii.

Delictele de presă se judecă de juriu, afară de acele cari s'ar comite în contra persoànei Regelui și a Familiei Regale, sau contra Suveranilor statelor străine. Aceste delicte se vor judecà de tribunalele ordinare dupa dreptul comun.

Arestul preventiv în materie de presă este interzis. (Art. 24).

Art. 20. — Libertatea conștiinții este absolută.

Libertatea tuturor cultelor este garantată, în-

www.dacoromanica.ro

trucât însă celebrațiunea lor nu aduce o atingere ordinei publice sau bunelor moravuri.

Nimeni nu poate fi silit să ia parte în ori-ce chip la actele și ceremoniile vre-unui cult, sau la orice exerciții religioase, nici să presteze jurământul sub vre-o formă religioasă.

Nimeni nu poate fi silit să-și mărturisească convingerile religioase.

Religiunea ortodoxă a Răsăritului, fiind credința majorității națiunii, și Confesiunea Greco-Unită vor aveà în Statul Român situațiunea care se datorește caracterului lor național, dar toate confesiunile recunoscute se bucură deopotrivă de protecțiunea și de îngrijirea Statului.

Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de ori-ce Chiriarchie străină.

Legea de organizare a acestei biserici va respectà dreptul ei de autodeterminare și-i va asigurà administrația autonomă a tuturor intereselor ei.

Biserica română greco-unită va fi organizată și administrată în conformitate cu legea votată în urma acordului ce se va stabilì cu reprezenții ei autorizați.

Toate asociațiunile confesionale recunoscute de Stat au dreptul de a-și organizà cultul în conformitate cu prescripțiunile religiunii lor, de a-și gerà liber afacerile lor interne, de a-și administrà avutul lor și de a dispune de resur-

www.dacoromanica.ro

sele lor materiale în vederea scopurilor confesionale, culturale sau de bine-facere.

Nici o asociație confesională nu va puteà venì în conflict cu legile generale ale Statului.

In vederea aceasta, bisericile minorităților confesionale, și toate asociațiile religioase recunoscute de lege, se vor organizà și se vor administra pe baza unui Statut, care va fi aprobat de Stat, întrucât nu ar cuprinde dispozițiuni contrarii legii.

Relațiunile dintre Stat și aceste biserici sau confesiuni vor fi stabilite prin lege, pe temeiul unei înțelegeri cu reprezentanții lor legali.

Recunoașterea unei confesiuni nouă, sau încă nerecunoscute juridicește, nu va puteà fi refuzată asociațiunilor religioase dacă organizația și cultul lor nu sânt contrarii ordinei publice și bunelor moravuri.

Legea va determinà condițiunile în cari Statul va contribuì din budgetul său, în măsură dreaptă, la întreținerea bisericilor cetățenilor români de ori-ce rit, precum va fixà și condițiunile în cari asociațiunile confesionale, în calitate de corporațiuni recunoscute de Stat, vor puteà impune membrilor lor contribuțiuni în interesul cultului. (Art. 21).

Art. 21. — Actele stării civile sânt de atribuțiunea autorității civile.

www.dacoromanica.ro

Intocmirea acestor acte va trebuì să preceadă întotdeauna benedicțiunei religioase. (Art. 22).

Art. 22. — Invățământul este liber.

Ori-ce cetățean român are dreptul de a înființă și de a administrà școli și stabilimente de educațiune, întrucât prin aceasta nu atinge bunele moravuri și ordinea publică, și dacă împlinește condițiunile cerute de lege în ce privește garanțiile morale și titlurile personalului didactic.

Legea reglementează controlul Statului asupra stabilimentelor private de instrucțiune și educație și prevede mijloacele de represiuné.

Statul va înființà școlile publice necesare pentru instrucția tuturor copiilor, fără deoseire de clasa, de confesiune sau origine etnică.

Provinciile, județele și comunele vor puteà înființà școli publice, cu programele școalelor Statului, și cari se vor bucurà de aceleași drepturi.

Invățătura în școlile primare e gratuită și obligatorie.

Școlile primare vor fi astfel organizate ca absolvenții lor să-și poată urmà studiile secundare fără vre-un examen special de admisiune.

Statul, provinciile, județele și comunele sânt datoare să creeze burse îndestulătoare spre a înlesnì studiile secundare și superioare copiilor săraci, cari ar dovedì aptitudini deosebite.

www.dacoromanica.ro

Şcoala primară va fi urmată de un învăţământ de continuare, profesional şi cetăţenesc, agricol, industrial sau comercial, obligator până la vârsta de 18 ani pentru toţi copiii, cari nu vor trece într'o şcoală secundară.

In localităţile în cari se află o populaţiune însemnată de altă limbă, decât cea română, se vor înfiinţà şcoli cu învăţământul în limba acestor minorităţi, dar cu predarea obligatorie şi a limbii române.

In şcolile secundare şi superioare se vor predà, ori unde va fi nevoe, limbile şi literatura diferitelor minorităţi, sau se vor înfiinţà şi cursuri paralele în aceste limbi, în condiţiunile stabilite de lege. (Art. 23). . .

Art. 23. — Românii au dreptul de a se adunà paşnici şi fără arme, chiar şi în loc deschis, pentru a tratà tot felul de chestiuni; întru aceasta nu este trebuinţă de vre-o declaraţiune sau autorizaţiune prealabilă.

Această dispoziţiune nu se va aplicà şi întrunirilor, procesiunilor sau manifestaţiunilor pe căile sau pieţele publice, cari sunt cu totul supuse legilor poliţieneşti (Art. 26).

Art. 24. — Românii au dreptul de a se asocià pentru ori-ce scop care nu este contrar legilor penale; acest drept nu poate fi supus vreunei măsuri preventive.

Toate asociaţiunile sânt libere de a dobândì capacitatea juridică, îndeplinind formalităţile

www.dacoromanica.ro

prescrise de lege pentru societăţile civile sau comerciale.

Nici o lege nu poate impune vr'o autorizare sau un aviz prealabil din partea ori-cărei autorităţi, pentru ca vr'o asociaţie sau societate, — culturală, politică, economică, şi în special societăţile cooperative de ori-ce natură, — să poată căpătă personalitatea juridică. (Art. 27).

Art. 25. Fiecare are dreptul de a se adresă la autorităţile publice prin petiţiuni sau reclamaţiuni subscrise de către una sau mai multe persoane.

Numai corporaţiunile constituite au dreptul de a adresă petiţiuni în nume colectiv (Art. 28).

Art. 26. — Dreptul de proprietate are de temelie utilitatea socială. Cuprinsul şi limitele lui sânt determinate de lege.

Constituţia garantează atât proprietatea individuală, cât şi proprietatea colectivă a asociaţiunilor, a corpurilor autonome şi a altor instituţiuni.

Nici o expropriere nu se poate face decât în virtutea dispoziţiunilor legale, pentru cauză de utilitate publică, naţională sau socială, şi după o dreaptă despăgubire.

Legile speciale vor regulă procedura şi modul exproprierii, dar în cazul de contestaţiuni în ce priveşte quantumul despăgubirii, va rămânea întotdeauna deschisă calea justiţiei ordinare, în condiţiunile fixate de lege.

www.dacoromanica.ro

Nici o lege nu poate înființă pedeapsa confiscării averilor (Art. 19 și 17).

Art. 27. — Pământul fiind factorul de căpitenie al vieții naționale și de Stat, circulația proprietății funciare, repartiția și folosința solului sânt sub controlul Statului spre a se împiedică abuzurile și a se îndruma evoluția țării spre structura agrară întemeiată pe proprietatea de muncă, precum și spre a se asigură cetățenilor ei locuințe sănătoase.

Numai Românii sau cei naturalizați români pot dobândi imobile rurale în România.

Cultura și exploatarea rațională a solului sânt o datorie a proprietarului funciar față de societate.

Creșterea valorii pământului care nu se datorește muncii sau capitalului învestit trebue să rămână în folosul societății.

Pământurile foștilor clăcași, ale însurăților și ale locuitorilor, împroprietăriți pe moșiile Statului sau în baza legilor de expropriere, sânt garantate ca proprietate țărănească.

O lege specială va precizà caracterul lor juridic, ca proprietate de muncă, și va prevedeà toate măsurile necesare spre a împiedică denaturarea acestui caracter, spre a asigurà cultivarea și exploatarea lor rațională și spre a atăvilì și a pedepsì acaparările ilicite.

Aceste pământuri nu se pot vinde decât ță-

www.dacoromanica.ro

ranilor plugari până la limita în care pot fi muncite de o familie țărănească fără întrebuințare de muncă salariată.

Toate înstrăinările și actele de ori-ce natură făcute în frauda acestor dispoziţiuni sânt nule și neavenite.

Legea va determină în ce măsură și în ce condiţiuni Statul are dreptul de a expropria proprietatea funciară și de a reglementă cultura, repartiția și circulația bunurilor rurale în interesul obștesc, în conformitate cu principiile de mai sus. (Art. 7 și 132).

Art. 28. Dreptul de proprietate asupra pământului nu cuprinde și proprietatea subsolului.

Proprietatea subsolului, cu dreptul de a dispune de zăcămintele miniere de ori-ce natură, aparține exclusiv Statului, — fără prejudiciul dreptului proprietarilor suprafeții de a face toate construcțiunile și lucrările necesare pentru folosința proprietății lor.

Toate forțele naturale, cari pot fi folosite în ori-și-ce chip pentru economia națională, constitue de asemeni proprietatea Statului, care va reglementă condițiunile pentru exploatarea sau concesionarea lor.

Legea va regula regimul de tranziție privitor la drepturile legal dobândite până acum.

Libera și neîmpiedicata întrebuințare a râu-

www.dacoromanica.ro

rilor navigabile şi flotabile, a şoselelor şi a altor căi de comunicaţie este de domeniul public.

Art. 29. — Libertatea industriei şi a comerţului este garantată în condiţiunile prescrise de lege şi în limitele compatibile cu dreptatea socială şi cu interesul general.

Drepturile inventatorilor, ale autorilor şi ale artiştilor asupra producţiunilor lor sunt proteguite şi garantate de lege.

Art. 30. — Munca manuală şi intelectuală se bucură de o protecţiune deosebită a Statului.

Statul este dator să creeze, cu concursul efectiv al asiguraţilor şi cu contribuţia dreaptă a patronilor, un sistem general de asigurări pentru conservarea sănătăţii şi a capacităţii de muncă, pentru protecţiunea maternităţii şi a copilăriei, şi pentru prevenirea urmărilor economice ale bătrâneţii, ale infirmităţii şi ale vicisitudinilor vieţii.

Copiii lipsiţi de îngrijirea necesară din partea părinţilor, au dreptul la ajutorul şi protecţiunea Statului şi a instituţiunilor locale autonome, în limitele prescrise de lege.

Sânt strict interzise: munca salariată a copiilor mai mici de 15 ani, munca de noapte a femeilor şi a lucrătorilor nevrâstnici, precum şi munca lor în ramurile industriale dăunătoare sănătăţii lor, ca şi ori-şi-ce muncă a femeilor însărcinate şi a lehuzelor, atâta vreme cât e

www.dacoromanica.ro

necesar pentru îngrijirea sănătății lor și a pruncilor.

De asemeni este interzisă munca salariată a copiilor și a nevrâstnicilor cari, conform cu dispozițiunile Constituțiunii de față, sânt obligați să frecventeze școala.

Legea va determină condițiunile acestei protecțiuni și va prevedeà și sancțiunile necesare.

Art. 31. — Libertatea coaliției și a asociațiunii pentru apărarea și îmbunătățirea condițiunilor de muncă și pentru propășirea gospodăriilor economice este garantată fie-căruia, și tuturor profesiunilor.

Toate convențiunile și dispozițiunile cari ar tinde să mărginească sau să împiedice această libertate sânt nule și neavenite.

Muncitorii și prepușii în toate ramurile de muncă și de activitate economică sânt chemați de a colaborà, — împreună cu patronii, și cu drepturi egale, — la reglementarea condițiunilor salariului și ale muncii, ca și la ridicarea și desvoltarea tuturor forțelor de producțiune.

Organizațiunile patronale și cele muncitorești, și contractele încheiate între ele, sânt recunoscute, în condițiunile prescrise de lege.

* Muncitorii și prepușii, de ori-ce categorie, pentru a se îngrijì de interesele lor profesionale, sociale și economice, vor aveà reprezentațiunile lor legale în consiliile muncitorești

www.dacoromânica.ro

de întreprindere, ca și în consiliile muncitorești județene și în Consiliul muncitoresc general al Regatului.

* Muncitorii agricoli, — atât cei cari își muncesc pământurile lor sau cele arendate, fără a întrebuința munca salariată, — cât și acei cari muncesc pentru plată pământul altora,— vor aveà deasemeni, pentru îngrijirea de interesele lor sociale și economice, reprézéntațiunile lor legale, organizate în consilii țărănești pe comune și județe, ca și în Consiliul țărănesc general al Regatului.

* Toate profesiunile liberale, ca și toate categoriile de muncitori intelectuali, ocupați în diferitele întreprinderi și administrațiuni atât private, cât și ale Statului sau ale instituțiunilor de autonomie locală, vor aveà reprezentațiunile lor legale, organizate pe aceleași baze.

* Legea va statorniçi toate condițiunile necesare pentru organizarea și funcționarea acestor reprezentațiuni legale, profesionale, muncitorești și țărănești, ca și a celor patronale, pe temeiul principiilor cuprinse în articolul de față.

Art. 32. — Cetățenii români de ori-ce origine etnică au dreptul să-și cultive limba și să-și desvolte cultura lor națională. Ei pot întrebuința limba lor în întruniri publice, în presă sau în publicațiuni de ori-ce natură, în școlile lor și în serviciul cultului lor, în raporturile lor

www.dacoromanica.ro

private și comerciale, ca și în sânul societăților și asociaițunilor înființate de ei.

Legea va determină condițiunile, în cari administrațiunile publice, în localitățile și ținuturile, unde cetățenii de altă origine etnică formează cel puțin a cincea parte din locuitori, pot întrebuința în procesele lor verbale și în corespondență, pe lângă limba română, care este limba oficială a Statului, și limba minorităților respective.

Constituția garantează tuturor minorităților etnice dreptul de a se constituì în comunități, cari vor formà reprezentațiunea lor legală, spre a se puteà îngrijì, în cadrul vieții de Stat Român, de toate interesele lor culturale, confesionale, în condițiunile prescrise de lege.

Cetățenii români, cari aparțin minorităților etnice, au decì dreptul deopotrivă cu toți ceilalți cetățeni, — fie individual, fie constituiți în comunități, — să întemeeze și să administreze, cu mijloacele lor, instituțiuni de caritate, religioase, culturale sau sociale, sub rezerva controlului necesar al Statului, care are dreptul de a supraveghià și întrebuințarea mijloacelor lor financiare.

Legea va determină,—după normele stabilite în Art. 20 al Constituției de față, relativ la întreținerea bisericilor minorităților confesionale, — atât condițiunile în cari Statul și instituțiunile de autonomie locală vor puteà con-

www.dacoromanica.ro

tribuì, în măsură dreaptă, din budgetele lor, la toate celelalte trebuinți culturale sau sociale ale comunităților constituite de către diferitele minorități etnice, cât și condițiunile în cari aceste comunități vor puteà impune contribuțiuni membrilor lor.

Art. 33. — Toți străinii aflători pe pământul României se bucură de toată protecțiunea dată de legi persoanelor și averilor în genere.

Convențiunile internaționale pot precizà în această privință, pe baza de reciprocitate, situația de drept a naționalilor statelor respective.

O lege specială va determinà modul și condițiunile în cari străinii vor puteà stabilì domiciliul lor pe teritoriul României.

Nimeni nu poate fi expulsat din România, decât în virtutea unei sentințe judecătorești, în cazurile și în condițiunile stabilite de lege. (Art. 11 și 7).

Art. 34. — Numai cetățenii români sânt admisibili în funcțiunile publice, civile și militare, în afară de cazuri excepționale și anume statornicite de lege.

Funcționarii publici sunt în serviciul obștei cetățenești.

Libertatea opiniunilor, din punctul de vedere politic, și libertatea asociațiunilor sânt garantate tuturor funcționarilor.

Funcționarii publici vor aveà, spre a se în-

www.dacoromanica.ro

grijì de interesele lor profesionale, o reprezentațiune legală, în condițiunile prescrise de lege.

Legea va asigurà corpului funcționăresc o situație morală și materială demnă de misiunea lui.

Un Statut al funcționarilor publici va stabilì condițiunile de numire în toate funcțiunile publice, de înaintare, de salariare și de pensionare, pentru ei și pentru familia supraviețuitoare, precum și normele disciplinare.

Acest Statut va consacrà aplicarea principiilor următoare:

Funcționarii publici sânt numiți în principiu pe viață, în afară de excepțiunile expres stabilite de lege.

Inaintările se vor face după norme fixe, cari exclud arbitrariul și favoritismul.

Drepturile dobândite de funcționari sânt inviolabile. Ei pot întotdeauna să-și apere drepturile pecuniare pe calea justiției.

Impotriva ori-cărei pedepse disciplinare trebue să fie deschisă calea de recurs și asigurată o procedură de revizuire.

Faptele defavorabile unui funcționar nu pot fi înscrise în dosarul lui personal, decât după ce funcționarul a fost pus în situația de a-și da o lămurire în scris în această privință. Funcționarul va aveà dreptul de a luà cunoștință ori-când de dosarul lui personal.

Funcționarii publici, pentru a fi feriți de

www.dacoromanica.ro

ori-ce influențe demoralizătoare și contrarii interesului general, nu vor puteà face parte din administrația întreprinderilor comerciale sau a societăților anonime, sub ori-ce formă: ca directori, consilieri technici, membri în consiliile de administrație sau cenzori, — sânt exceptate însă societățile de consum înființate de funcționari în interesul lor, ca și toate societățile cooperative. (Art. 10).

Art. 35. — Ori-ce cetățean are dreptul să ceară înaintea instanțelor judecătorești ordinare, reparațiunea daunelor ce i-au fost pricinuite de organele puterii publice prin vr'un act contrariu legii sau prin refuzul unui serviciu legalminte datorit.

Statul și instituțiunile de autonomie locală sânt responsabile de daunele pricinuite, solidar cu prepușii lor vinovați.

Nici o autorizație prealabilă nu este necesara atât pentru intentarea acțiunii în daune împotriva Statului sau a administrațiunilor locale cât și pentru urmărirea civilă sau penală a funcționarilor publici, pentru faptele administrațiunii lor, rămâind însă neatinse regulele speciale statornicite în privința miniștrilor.

Răspunderea atât civilă, cât și cea penală, a funcționarilor și a agenților puterii publice, pentru toate actele lor contrarii legilor, nu poate fi acoperită de ordinele ilegale ale su-

www.dacoromanica.ro

periorilor lor ierarhici. Dispoziţiunile contrarii ale codicelui penal sânt abrogate.

Incălcarea oricăruia din drepturile şi libertăţile cetăţeneşti, garantate de Constituţie, dă dreptul părţilor vătămate, în caz de pasivitate a Ministerului public, de a intentă direct acţiunea şi de a o susţine în faţa justiţiei, în conformitate cu dispoziţiunile art. 10 din Constituţia de faţă. Instanţa competentă în cazul acesta este Curtea cu juraţi. (Art. 29).

TITLUL III.

Despre Puterile Statului.

Art. 36. — Toate Puterile Statului emană dela naţiune, care le exercită după principiile şi regulele aşezate în Constituţia de faţă (Art. 31).

Art. 37. Puterea legislativă se exercită colectiv de către Rege şi Reprezentaţiunea naţională, cu sprijinul, în cazurile şi condiţiunile arătate în Constituţie, a consultaţiunii populare.

Reprezentaţiunea naţională e constituită în Adunarea Deputaţilor, liber aleşi de naţiune.

Iniţiativa legilor este dată fie-căreia din cele două ramuri ale Puterii legiuitoare.

www.dacoromanica.ro

Inițiativa populară nu se poate exercità decât în cazurile și în formele prescrise de Constituție.

Ori-ce lege, numai după ce va fi fost liber discutată și votată de Adunarea Deputaților, sau, în cazurile anume indicate în Constituție, acceptată prin plebiscit, urmează să fie supusă sancțiunii Regale.

Proectele de lege, pentru cari, după prescripțiunile Constituțiunii de față, este necesar avizul prealabil al Consiliului economic superior, constituit în Consiliu legislativ, nu pot fi supuse desbaterilor Adunării Deputaților, decât după ce acest Consiliu va fi fost pus în măsură de a se pronunță, și după trecerea termenelor fixate de constituție și de Regulamentul Adunării Deputaților. (Art. 32 și 33).

Art. 38. — Interpretațiunea legilor cu drept de autoritate nu poate fi dată decât printr'un vot al Adunării Deputaților, sancționat de Rege. (Art. 34).

Art. 39. — Puterea executivă este încredințată Regelui, care o exercită în modul regulat prin Constituție (Art. 35).

Art. 40. — Puterea judecătorească se exercită de Curți, tribunale și judecătorii. Hotărîrile și sentințele lor se pronunță în virtutea legii și se execută în numele Regelui (Art. 36).

Art. 41. — Administrația intereselor locale,

www.dacoromanica.ro

— în sate sau cătune, comune rurale sau urbane, județe și provincii, — este încredințată fie direct adunărilor obștești ale cetățenilor, pentru sate și cătune, fie reprezentațiunilor lor alese. (Art. 37).

CAP. I.

Despre Puterea legislativă.

SECȚIUNEA I.

Despre reprezentarea națională.

Art. 42. — Adunarea Deputaților se compune din deputații aleși de către cetățenii români majori, fără deosebire de sex, origine etnică sau religiune, prin votul universal egal, direct, obligatoriu și secret, pe baza reprezentării proporționale. (Art. 57).

Art. 43. — Fiecare județ formează o circumscripție electorală, dacă cuprinde o populațiune de peste 150.000 de suflete. Județele, a căror populațiune nu ar trece peste 150.000 de locuitori, vor formă împreună cu un alt județ, sau eventual cu mai multe județe, din aceiași provincie, o singură circumscripție electorală cu o populație de cel puțin 200.000 de locuitori.

Scrutinul are loc pe liste de candidați, pre-

www.dacoromanica.ro

zentate de către diferitele partide sau grupuri de alegători.

Numărul de candidați, pe care îl poate cuprinde o listă într'o circumscripție electorală, este proporțional cu populația, socotindu-se un candidat la fie-care 50.000 de locuitori.

Fie-care partid sau grup de alegători are dreptul la atâtea mandate de câte ori lista lui de candidați a întrunit câte 15.000 de voturi. Voturile rămase neîntrebuințate din fiecare circumscripție electorală sânt totalizate pentru lista aceluiași partid, pe provincie, și sânt utilizate după acelaș principiu, — adică fie-cărei liste provinciale îi sânt atribuite atâtea mandate de câte ori ea a întrunit câte 15.000 din voturile totalizate. Fie-cărui rest de peste 8.000 de voturi îi se atribue un mandat.

Totalizarea pe provincie a voturilor neîntrebuințate nu poate însă avea loc decât pentru acele partide sau grupuri de alegători cari au întrunit măcar într'o singură circumscripție electorală cel puțin 15.000 de voturi, și deci li s'a atribuit cel puțin un mandat în vre-o circumscripție, — și, ori-care ar fi fost numărul de voturi totalizate, nu poate fi atribuit unei liste provinciale un număr mai mare de mandate decât cel obținut de partidul respectiv pe circumscripții.

Listele provinciale sânt formate prin juxta-

www.dacoromanica.ro

punerea listelor de circumscripțiune ale aceluiași partid; ordinea de preferință este determinată de numărul de voturi obținut de listele de circumscripțiune în combinație cu ordinea fixată în ele, dacă partidele respective nu indică o altă ordine.

După numărul de mandate atribuit fie-cărei liste, candidații sânt proclamați aleși în ordinea în care au fost înscriși în listele respective.

In caz de deces sau de demisiune a unui deputat, mandatul vacant se atribue aceleiași liste, în ordinea de preferința fixata de ea.

Dar daca mandatul devine vacant, după ce va fi trecut peste doi ani de la alegeri generale, va fi convocat corpul electoral al circumscripției respective pentru a se efectuà o nouă alegere.

Art. 44. Sânt eligibili toți cetățenii români fără deosebire de sex, origine etnică sau religiune, cari au împlinit vârsta de 25 ani și au exercițiul drepturilor civile și politice. (Art. 65).

Art. 45. — Funcționarii administrativi nu vor putea fi aleși deputați în circumscripțiunile în cari și-au exercitat funcțiunile lor, decât dacă ar fi trecut un an dela demisiunea lor din funcțiune sau dela permutarea lor în altă circumscripție.

www.dacoromanica.ro

Art. 46. — Operațiunile electorale vor fi prezidate și conduse de organe judecătorești.

Art. 47. — Legea electorală va determină, pe temeiul principiilor de mai sus, celelalte modalități de funcționare a reprezentării proporționale, organizarea și procedura operațiunilor electorale, ca și incompatibilitățile și incapacitățile.

Art. 48. — Validarea mandatelor de deputați se face de Curtea de Casație, după cum urmează:

Consilierii Curții de Casație vor fi repartizați, prin tragere la sorți în secțiuni unite, între comisiunile de verificare, compuse din câte trei membri.

Comisiunile de verificare vor cercetà dosarele operațiunilor electorale pe județe și provincii; ele vor hotărî numai asupra mandatelor necontestate, iar în privința celor contestate ele vor raportà Curții, care va judecà în Secțiuni Unite.

Contestatorii vor puteà să-și susțină contestația, iar cei contestați să-și formuleze întâmpinările în fața Curții.

Curtea de Casație va puteà să ordone toate anchetele, pe cari le va găsì necesare, și să cheme înaintea sa pe ori-ce reprezentant al autorității sau pe ori-ce persoană particulară, spre a le cere lămuririle pe care le va credé de cuviință.

www.dacoromanica.ro

Nici o alegere nu poate fi invalidată decât pentru motivul de violare a regulelor și a formelor prescrise de Constituția sau de legea electorală.

Art. 49. Adunarea Deputaților se alege pe patru ani.

După expirarea acestui termen, alegerile pentru noua Adunare trebue să urmeze cel mult în treizeci de zile, iar prima ei sesiune va fi convocată cel mai târziu o lună după alegeri. (Art. 66).

Art. 50. — La 1 Noembrie al fiecărui an Adunarea Deputaților se întrunește, fără convocare, dacă Regele nu a convocat-o mai înainte.

Durata sesiunii ordinare este de patru luni.

La deschiderea sesiunii, Regele expune, printr'un mesagiu, starea țării, la care Adunarea face răspunsul ei. (Art. 95).

Art. 51. — Deputații reprezintă națiunea, nu numai județul sau localitatea care i-a numit (Art. 38).

Art. 52. — Membrii Adunării Deputaților numiți de guvern într'o funcțiune salariată, sau care capătă dela guvern, sub ori-ce formă, vre o delegațiune remunerată, pe care ei o primesc, încetează de a fi deputați, și nu-și reiau exercițiul mandatului lor decât în virtutea unei noui alegeri.

www.dacoromanica.ro

Aceste dispoziţiuni nu se aplică Miniştrilor şi Subsecretarilor de Stat. (Art. 42).

Art. 53. — Şedinţele Adunării Deputaţilor sânt publice.

Cu toate acestea Adunarea se poate formà în comitet secret după cererea preşedintelui sau a zece membri.

Ea decide în urmă cu majoritate absolută dacă sedinţa trebue redeschisă în public asupra aceluiaşi obiect. (Art. 39).

Art. 54. La fie-care sesiune ordinară, Adunarea Deputaţilor îşi numeşte preşedinţii, vice-preşedinţii şi compune biuroul său, astfel ca să fie reprezentate cel puţin două din grupările politice mai însemnate ale Adunării. (Art. 44).

Art. 55. Ori-ce rezoluţiune este luată cu majoritatea absolută a sufragiilor, afară de cazurile ce se vor statornicì prin regulamentul Adunarii în privinţa alegerilor şi prezentaţiunilor.

In caz de împărţeală a voturilor, propunerea desbătuta este respinsă.

Adunarea ţine şedinţe cu jumătate plus unul din numarul membrilor înscrişi în apelul nominal (Art. 45).

Art. 56. Voturile se dau prin ridicare de mână, prin sculare şi şedere, prin viu graiu sau prin scrutin secret.

www.dacoromanica.ro

Un proect de lege nu poate fi adoptat decât după ce s'a votat articol cu articol. (Art. 46).

Art. 57. — Adunarea are dreptul de a amendà şi de a despărţi în mai multe părţi articolele şi amendamentele propuse. (Art. 48).

Art. 58. — Fiecare membru al Adunării Deputaţilor are dreptul a adresà miniştrilor întrebări şi interpelări, la cari miniştrii sunt datori sa răspundă (Art. 49).

Art. 59. — Ori-cine are dreptul de a adresà petiţiuni Adunării Deputaţilor prin mijlocirea biuroului sau a unuia din membrii Adunării.

Adunarea are dreptul de a trimite miniştrilor petiţiunile ce-i sânt adresate. Miniştrii sânt datori a da explicaţiuni asupra cuprinsului lor ori-de-câte ori Adunarea ar cere-o. (Art. 50).

Art. 60. — Adunarea Deputaţilor şi Comisiunile ei pot cere prezenţa ori-cărui ministru. La desbaterile Adunării e dator în totdeauna să asiste cel puţin un ministru de resort. (Art. 99).

Art. 61. — Adunarea Deputaţilor are dreptul de anchetă.

Adunarea Deputaţilor este datoare a instituì o comisiune de anchetă, când cel puţin o pătrime din membrii ei o cer.

Comisiunea de anchetă adună, şi apoi în şedinţa publică discută probele, pe cari le so-

www.dacoromanica.ro

coate necesare, sau pe cari le propun inițiatorii anchetei. Comisiunea poate declarà secrete ședințele ei, numai printr'o hotărîre luată cu două treimi de voturi.

Comisiunile de anchetă sânt alese de Adunarea Deputaților pe bază de reprezentare proporțională a grupărilor politice din sânul ei.

Regulamentul Adunării prescrie procedura Comisiunilor de anchetă și fixează numărul membrilor lor.

Autoritățile judiciare și administrative sânt obligate să deà urmare tuturor cererilor Comisiunii de anchetă parlamentară relative la adunarea dovezilor; dosarele cerute trebue să-i fie comunicate fără întârziere.

Anchetelor conduse de comisiunea parlamentară le sânt aplicate în principiu prescripțiunile procedurii penale pentru instrucțiunile judiciare, dar secretul comunicațiunilor poștale, telegrafice și telefonice va fi respectat.

Raportul Comisiunii de anchetă parlamentară se depune pe biuroul Adunării și se publică în „Monitorul Oficial".

Adunarea Deputaților va fixà data desbaterilor asupra acestui raport. (Art. 47).

Art. 62. — Adunarea Deputaților se împarte în comisiuni speciale, sau secțiuni, pentru pregătirea și studierea tuturor chestiunilor, propunerilor și proectelor de lege, care urmează să fie supuse deliberărilor ei.

www.dacoromanica.ro

In toate Comisiunile speciale vor fi reprezentate grupările politice din Adunare pe bază proporțională. Fracțiunile parlamentare puțin numeroase se pot grupà spre a-și asigurà participarea în aceste comisiuni.

Art. 63. — Adunarea Deputaților institue o Comisiune permanentă pentru a exercità controlul asupra actelor guvernului, și a asigurà drepturile Reprezentațiunii naționale în timpul dintre sesiuni și, după sfârșitul legislaturii, până la alegerea unei noui Adunări.

Comisiunii permanente a Adunării Deputaților îi este în deosebi încredințată supravegherea mersului operațiunilor electorale în timpul alegerilor generale, spre a asigurà regularitatea și libertatea acestor alegeri, în conformitate cu dispozițiunile Constituției de față.

Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților are toate drepturile Comisiunilor de anchetă parlamentară.

Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților este alcătuită din 23 membri, aleși pe un an. Odată cu alegerea acestora se aleg, în număr egal, și supleanții lor, fiecare supleant fiind desemnat de a înlocuì pe un anumit membru al Comisiunii, ori-de-câte ori acesta nu și-ar puteà exercità funcțiunea, din orice motiv.

Alegerea Comisiunii permanente are loc imediat după constituirea Adunării Deputați-

www.dacoromanica.ro

lor, chiar dacă n'ar fi expirat perioada anuală a Comisiunii alese în legislatura precedentă.

Alegerea se face pe baza de reprezentare proporțională. Gruparea partidelor sau a fracțiunilor parlamentare, pentru a-și asigurà o reprezentațiune mai desăvârșită, este permisă. Insa trei din membrii Comisiunii permanente, cu supleanții lor, vor fi delegați direct de către Comisiunea budgetară, ast-fel ca aceștia să reprezinte cel puțin două din grupările politice mai însemnate din Adunare.

Membrii Comisiunii permanente și supleanții lor rămân în funcțiune până la înlocuirea lor, chiar dacă Adunarea Deputaților e disolvată sau dacă termenul ei a expirat, și chiar dacă ei n'ar fi realeși deputați în noua Adunare.

In caz de deces sau de demisiune a unui membru al Comisiunii permanente, sau a unui supleant, înainte de expirarea termenului anual, se aleg în locul lor, numai pentru restul termenului de un an, alți reprezentanți ai acelorași grupări politice, din cari făceau parte dânșii, — afară dacă aceste grupări nu propun nici un candidat sau refuză de a luà parte la alegere.

Ședințele Comisiunii permanente a Adunării Deputaților se țin cu jumătate plus unul din membrii ei, și hotărîrile se iau cu majoritatea absolută de voturi.

www.dacoromanica.ro

In timpul când Adunarea Deputaților nu este întrunită, guvernul nu poate luà nici o măsură excepțională pentru asigurarea ordinei și nu poate deschide vre-un credit extraordinar fără încuviințarea Comisiunii permanente a Adunării Deputaților.

Președintele Comisiunii permanente a Adunării Deputaților, sau un membru al ei, anume delegat pentru aceasta, este dator să prezinte Adunării Deputaților, în cea dintâiu sesiune, un raport detaliat asupra activității și a hotărîrilor Comisiunii, chiar dacă el ar fi încetat să facă parte din Adunare.

Adunarea Deputaților poate anula sau reformà ori-ce hotărîre a comisiunii, în condițiunile statornicite în regulamentul ei.

Art. 64.. — Nici unul din membrii Adunării Deputaților nu poate fi urmărit sau prigonit pentru opiniunile sau voturile emise de dânsul în cursul exercițiului mandatului său. (Art. 51).

Art, 65. — Membrii Adunării Deputaților sânt în drept să refuze ori-ce mărturie relativ la faptele cari privesc exercițiul mandatului lor, precum și relativ la persoanele cari le-ar fi încredințat, în calitatea lor de deputați, orice comunicări sau acte.

Art. 66. — Nici un membru al Adunării Deputaților nu poate, în timpul sesiunii, să

www.dacoromanica.ro

fie nici urmărit, nici arestat în materie de represiune, decât cu autorizarea Adunării, afară de cazul de flagrant delict.

In cazul când un deputat ar fi fost arestat pentru flagrant delict, organele judecătorești sau polițienești, cari au ordonat arestarea, sânt datoare să comunice imediat cazul Președintelui Adunării Deputaților.

Dacă Adunarea Deputaților nu autoriză urmărirea sau arestarea printr'un vot expres, în cel mult 14 zile după arestare, deputatul arestat urmează să fie pus în libertate îndată după trecerea acestui termen.

Adunarea Deputaților poate suspendà urmărirea unui deputat pe tot timpul sesiunii sau al legislaturii.

In timpul în care Adunarea Deputaților nu este întrunită în sesiune, organele judecătorești sau administrative care ar fi arestat pe un deputat, pentru ori-ce motiv, sânt obligate să comunice imediat cazul Președintelui Comisiunei permanente a Adunării Deputaților, prevăzută în Art. 63 al Constituțiunii de față.

Dacă, cel mult în 14 zile dela arestare, Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților nu autoriză menținerea arestării printr'o hotărîre expresă adusă la cunoștința autorităților respective, deputatul arestat va fi pus în libertate imediat după trecerea acestui termen.

www.dacoromanica.ro

In cazul în care Comisiunea permanentă ar fi autorizat arestarea, Adunarea Deputaților este chemată să se pronunțe, dacă menține hotărîrea și autorizâ urmărirea, cel târziu în 14 zile dela deschiderea sesiunii.

Dacă Adunarea Deputaților nu ia nici o hotărîre în termenul menționat, deputatul arestat este pus imediat în libertate, și urmărirea nu poate aveà loc decât în conformitate cu dispozițiunile de mai sus, prevăzute pentru timpul sesiunii.

Membrii Comisiunii permanente a Adunării Deputaților se bucură de imunitatea parlamentară până la încetarea mandatului lor, chiar dacă eventual nu sânt realeși în noua Adunare. (Art. 52).

Art. 67. Adunarea Deputaților determină, prin regulamentul său, modul după care ea își exercită atribuțiunile. (Art. 53).

Art. 68. Adunarea Deputaților are dreptul exclusiv de a exercità propria sa poliție prin Președintele ei, care singur, după încuviințarea Adunării, poate da ordin gardei de serviciu. (Art. 55).

Art. 69. Nici o putere armată nu se poate pune la ușile sau în jurul Adunării Deputaților fără învoirea ei. (Art. 56).

Art. 70. — Membrii Adunării Deputaților au dreptul de liberă circulație pe toate Căile

www.dacoromanica.ro

ferate ale Statului, și primesc o indemnizare anuală fixată de lege.

SECȚIUNEA II.

Despre plebiscit și inițiativa populară.

Art. 71. Proectele de lege votate de Adunarea Deputaților pot fi supuse plebiscitului din inițiativa Regelui sau a Adunării Deputaților.

Regele are dreptul de a supune plebiscitului ori-care proect de lege adoptat de Adunarea Deputaților, în termenul de o lună de la votarea lui.

Inițiativa Adunarii Deputaților se exercita în condițiunile următoare:

După votarea unui proect de lege de către Adunarea Deputaților, 30 Deputați pot face propunerea ca proectul votat, înainte de a fi înaintat Regelui spre sancțiune, să fie supus plebiscitului.

Dacă propunerea este primita de Adunare plebiscitul are loc negreșit.

Dacă fără să fi fost primită de Adunare, ea a întrunit totuși cel puțin o treime din voturile exprimate, proectul rămâne în suspensiune timp de trei luni.

Daca în acest termen cel puțin 100.000 de

www.dacoromanica.ro

alegători sprijinesc propunerea minorității Adunării Deputaților printr'o declarațiune semnată, în forma declarațiunilor de inițiativă, în conformitate cu dispozițiunile articolului următor, proectul este supus plebiscitului.

Regele poate însă încuviința propunerea minorității Adunării Deputaților și decreta plebiscitul și în lipsa declarațiunii cetățenești de mai sus.

Dacă în termenul arătat de trei luni, declarația de inițiativă nu se produce, sau ea nu întrunește 100.000 de aderenți, și nici inițiativa de plebiscit din partea Regelui nu are loc, precum și dacă proectul votat de Adunare a fost supus plebiscitului și a fost confirmat de sufragiul popular, legea, dacă va fi fost sancționată și de Rege, urmează să fie promulgată și publicată în „Monitorul Oficial" conform cu dispozițiunile Constituțiunii.

Dacă plebiscitul respinge proectul de lege votat de Adunare, acesta este considerat ca nul și neavenit. Adunarea Deputaților în cazul acesta nu va mai puteà revenì asupra aceluiași proect, decât cel mai curând după trecerea de doi ani dela respingerea lui de către plebiscit.

Art. 72. Declarația de inițiativă populară trebue să fie semnată personal de fiecare cetățean care o sprijină, nefiind îngăduit nimănui să o semneze sau să-și dea adeziunea în numele altuia. Adeziunile celor fără știință

www.dacoromanica.ro

de carte se atestă de autoritatea comunală a locului lor de reședință.

Pentru aceasta, inițiatorii sânt datori să depună la autoritatea comunală respectivă un registru. Aceasta îl vizează și-l parafează, încheind totodată un proces verbal care constată depunerea registrului.

In acest registru se înscriu semnăturile, precum și se consemneaza adeziunile neștiutorilor de carte, și prin aceasta chiar ele capătă caracterul de autenticitate.

Semnăturile însă pot fi adunate, tot pe comune, și pe petițiuni separate, cari urmează să fie anexate la registrul depus.

Cetățenii care își dau semnatura sau adeziunea trebue să-și alăture și cărțile de alegător, cari vor fi în scopul acesta împărțite în fiecare circumscripție de votare, în conformitate cu prescripțiunile legii electorale.

Ori-ce semnătură falșă sau substituire de persoane, cu prilejul adeziunilor, se vor urmări ca un fals în acte publice.

Trecând două luni dela depunerea registrelor, autoritățile comunale le închid constatând îndeplinirea formalităților și numărul total al adeziunilor cuprinse în registrul depus și al semnăturilor de pe petițiunile separate ce i-au fost anexate până la acea dată.

Toate acestea vor fi consemnate într'un pro-

www.dacoromanica.ro

ces verbal detaliat, față de zece semnatari ai declarațiunii, cari vor semnà și procesul-verbal.

Ori-ce abatere dela îndatoririle impuse autorităților locale pentru împărțirea cărților de alegător, pentru înregistrarea și atestarea adeziunilor, sau pentru constatarea numărului lor, vor fi pedepsite ca un abuz de putere sau un refuz de serviciu legalminte datorit, și eventual ca un fals în acte publice.

Pentru aceste abateri zece semnatari ai declarațiunii vor puteà intentà și susține acțiunea înaintea Curții cu juri.

Autoritățile comunale înaintează de îndată procesele verbale, împreună cu toate actele Președintelui Adunării Deputaților sau, dacă aceàsta nu este întrunită, Președintelui Comisiunii permanente a Adunării Deputaților, prevăzute în Art. 63 al Constituției de față.

Președintele Adunării Deputaților va invità Comisiunea specială pentru plebiscit și inițiativa populară, în care vor fi reprezentate fracțiunile parlamentare, proporțional cu numărul reprezentanților lor din Adunare, să constate îndeplinirea formelor și numărul adeziunilor, încheind cuvenitul proces-verbal care va fi publicat în „Monitorul Oficial".

Art. 73. — O propunere legislativă poate

www.dacoromanica.ro

pornì din inițiativa populară când cel puțin 200.000 de alegători adresează în acest scop Adunării Deputaților o declarație semnată de ei, în chipul prescris în articolul precedent.

Declarația de inițiativă poate cuprinde sau textul unui proect de lege elaborat în detaliu sau numai o formulare de principii generale ale legii cerute.

Art.74. — In cazurile când inițiativa populară are de obiect un proect de lege desăvârșit, Adunarea Deputaților e ținută să se pronunțe asupra lui, în formele hotărîte de Constituție și de regulamentul ei pentru votarea legilor, cel mai târziu în trei luni după primirea declarațiunii de inițiativă sau dela deschiderea sesiunii, dacă declarația a fost primită înainte ca Adunarea să fi fost convocată.

Dacă proectul este votat de Adunare fără amendamente, și sancționat de Rege, el va fi promulgat și publicat în „Monitorul Oficial".

In cazul contrar, Adunarea Deputaților poate întocmì un contra-proect, care cu încuviințarea Regelui, este supus plebiscitului odată cu proectul propus de inițiativa populară.

Dacă Adunarea Deputaților respinge proectul propus de inițiativa populară, fără a întocmì un contra-proect, sau dacă Regele nu va fi încuviințat plebiscitul asupra contra-proectului Adunării, urmează să fie supus sufra-

www.dacoromanica.ro

giului popular numai textul cuprins în declarația de inițiativă.

Dacă în termenul de trei luni prescris mai sus, Adunarea Deputaților nu se va fi pronunțat, ea poate hotărî ca termenul să fie prelungit încă cu două luni. In cazul contrar, sau dacă și în termenul prelungit Adunarea nu se pronunță, se va proceda ca și cum declarația de inițiativă ar fi fost respinsă de Adunare.

Art. 75. — Atunci când declarația de inițiativă populara cuprinde numai o formulare de principii generale ale legii cerute, Adunarea Deputaților își poate însuși propunerea, sau o poate respinge.

Dacă Adunarea Deputaților își însușește propunerea inițiativei populare, ea este ținuta în termenele prescrise în articolul precedent să întocmească și sa voteze un proect de lege în conformitate cu principiile cuprinse în declarația de inițiativă.

Legea astfel votată, după ce va fi fost sancționata de Rege, va fi promulgată și publicată în „Monitorul Oficial", fară să mai fie supusà plebiscitului, — afară dacă s'ar hotărî. conform cu dispozițiunile articolului 71 de mai sus ca, înainte de a fi supus proectul votat de Adunare sancțiunei regale, sa fie consultat asupra lui și sufragiul popular.

Dacă. .Adunarea Deputaților respinge pro-

www.dacoromanica.ro

punerea cuprinsă în declarația de inițiativă, sau nu se pronunță în termenele prescrise, un proect de lege întocmit pe baza principiilor respinse de Adunare, va puteà servì de obiect pentru o nouă declarație de inițiativă populară.

Această declarație nu poate aveà vre-un efect, decât dacă va fi întrunit, în termenul de trei luni dela respingerea primii propuneri de către Adunarea Deputaților, cele 200.000 de adeziuni necesare.

In cazul acesta Comisiunea pentru plebiscit și inițiativa populară, sau, dacă Adunarea Deputaților nu aste întrunită, Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților, prevăzută în Art. 63, se va mărginì în termenul de 15 zile dela primirea declarațiunii, să constate îndeplinirea formalităților și numărul adeziunilor.

Dacă toate condițiunile prescrise sânt îndeplinite, proectul va fi supus direct plebiscitului, fără să mai treacă prin discuțiunile Adunării Deputaților, și, dacă va fi adoptat de sufragiul popular și sancționat de Rege, va fi promulgat și publicat în „Monitorul Oficial" ca ori-ce lege.

Dacă nici un proect n'a fost propus în aceste condițiuni, sau, fiind propus, n'a întrunit în termenul prescris 200.000 de adeziuni, sau după ce a fost supus plebiscitului n'a fost primit de sufragiul popular, sau n'a fost sanc-

www.dacoromanica.ro

ționat de Rege, — inițiativa populară nu mai poate revenì asupra aceleiași propuneri, decât cel mai curând doi ani după respingerea ei de către Adunarea Deputaților.

Art. 76. — Oridecâte ori în conformitate cu dispozițiunile de mai sus o lege urmează să fie supusă plebiscitului, un decret Regal va convocà corpul electoral cel mai curând peste două luni și cel mai târziu peste trei luni dela data publicării decretului de convocare în „Monitorul Oficial".

Vor aveà dreptul de vot toți cetățenii înscriși în listele electorale pentru Adunarea Deputaților.

Votarea se va urmà în conformitate cu procedura prescrisă de legea electorală și legea specială pentru organizarea plebiscitului și a inițiativei populare.

Inițiatorii vor putea desemnà asistenți și delegați pentru toate secțiunile de vot.

Buletinele de vot vor fi tipărite în conformitate cu prescripțiunile legii electorale.

In cazurile în cari plebiscitul urmează a se pronunțà asupra unui singur proect de lege buletinele vor purtà cuvintele: „pentru" și „contra", iar dacă plebiscitul va trebuì să hotărască între un proect al inițiativei populare și un contra-proect al Adunării Deputaților, ele vor purtà cuvintele: „pentru inițiativa po-

www.dacoromanica.ro

pulară" și „pentru contra-proectul Adunarii Deputaților".

In ambele cazuri, pentru a înlesni votarea, pe lângă cuvintele de mai sus buletinele vor aveà și semne convenționale corespunzatoare.

Votarea se face prin aplicarea de sigiliu.

După încheierea operațiunilor de votare, președinții biurourilor electorale județene, vor înaintà de urgență procesele verbale, cu toate actele anexe, Primului Președinte al Curții de Casație, care împreună cu președinții de secție vor împlinì serviciul de Biurou plebiscitar Central.

O lege va fi considerată ca adoptata de plebiscit când ea va fi întrunit majoritatea voturilor exprimate.

Dar în cazurile în cari rezultatul votului plebiscitar ar fi în contrazicere cu hotarîrea Adunării Deputaților, adică dacă sufragiul popular respinge un proect de lege votat de Adunare sau aprobă un proect care n'a fost acceptat de Adunare, — este necesara pentru valabilitatea plebiscitului participarea la vot a cel puțin 60% din numarul alegatorilor înscriși în listele electorale.

Biuroul plebiscitar central va subsumà rezultatele votarii pe județe, va încheià procesul-verbal, care constată rezultatul final al plebiscitului, va proclamà acest rezultat și va dispune publicarea lui în „Monitorul Oficial".

www.dacoromanica.ro

Legea pentru organizarea plebiscitului și a inițiativei populare va reglementă aplicarea principiilor așezate în secțiunea de față.

* SECȚIUNEA III.

Despre Sfatul economic superior și Consiliul legislativ.

Art. 77. Se înființează un organ de reprezentațiune a intereselor economice și profesionale, numit „Sfatul economic superior", în care sânt reprezentate toate grupările profesionale și categoriile economice, după însemnătatea lor socială și economică.

Sfatul economic superior este ales de către reprezentațiunile legale ale tuturor organizațiunilor muncitorești, țărănești, patronale și profesionale, prevăzute în Art. 31 și 34 ale Constituției de față.

In acest scop reprezentațiunile județene ale fiecarui grup de interese economice și profesionale vor desemnà dela 5 până la 20 delegați, cari se vor întruni într'un colegiu electoral pe provincie spre a alege pe reprezentanții lor în Sfatul economic superior, în conformitate cu prescripțiunile legii.

Cele patru Universități române, ca și amândouă școlile politecnice superioare și Academia de înalte studii comerciale, vor trimite câte un prezentant al lor în Sfatul economic superior.

www.dacoromanica.ro

Consiliile provinciale vor alege 20 de membri ai Sfatului economic superior, repartizați cum se arată mai jos între provincii, spre a reprezentà interesele consumatorilor.

Diferitele categorii economice și profesionale vor fi reprezentate în Sfatul economic superior, după cum urmează:

Agricultura — prin 56 reprezentanți, din cari 14 ai proprietății mari și mijlocii și 42 ai țărănimii, adică ai micilor proprietari, cari își muncesc singuri pământul, și ai muncitorilor agricoli, cari muncesc pentru plata pământul altora, — aceștia din urmă nu vor aveà, în ori-ce caz, mai mult de 14 reprezentanți;

Industria mare și transporturile — prin 28 reprezentanți, din cari 14 ai patronilor și ai administrațiunilor și 14 ai muncitorilor și ai prepușilor;

Comerțul, băncile și societățile de asigurare — prin 24 reprezentanți, din cari 12 ai patronilor și ai administrațiunilor și 12 ai prepușilor;

Meseriile și industriile mici — prin 28 reprezentanți, din cari 14 ai stăpânilor și 14 ai lucrătorilor;

Profesiunele liberale și funcționarii publici— prin 20 reprezentanți.

Acești reprezentanți ai intereselor economice și profesionale vor fi repartizați între dife-

www.dacoromanica.ro

ritele provincii, după cum este arătat în tabela de mai jos:

CATEGORIILE ECONOMICE ŞI PROFESIONALE:	Muntenia	Ardealul:	Moldova	Basarabia	Bucovina	Dobrogea	TOTAL PE CATEGORIE	
1. Agricultura:								
Proprietari	4	4	2	2	1	1	14	56
Ţărani	12	12	7	7	2	2	42	
2. Industria mare şi transporturile:								
Patroni	4	4	2	2	1	1	14	28
Muncitori şi prepuşi	4	4	2	2	1	1	14	
3. Comerţul, Băncile şi Societăţile de asigurare:								
Patroni	3	3	2	2	1	1	12	24
Prepuşi	3	3	2	2	1	1	12	
4. Meseriile şi industriile mici:								
Stăpâni	4	4	2	2	1	1	14	28
Lucrători	4	4	2	2	1	1	14	
5. Profesiunile liberale şi funcţionarii publici . .	6	6	3	3	1	1	20	
6. Consiliile provinciale .	6	6	3	3	1	1	20	
Total . . .	50	50	27	28	11	11	176	
7. Universităţile şi Şcolile superioare . .							7	
Total general . .							183	

Art. 78. — Membrii Sfatului economic superior sânt aleşi pentru doi ani. Ei au dreptul la o îndemnizare fixată de lege.

www.dacoromanica.ro

Funcțiunea de membru al Sfatului economic superior nu este compatibilă cu mandatul de deputat.

Art. 79. — In prima sesiune după alegere Sfatul economic superior verifică titlurile celor aleși și își alege un președinte, doi vice-președinți și patru secretari de ședință, cari rămân în funcțiune până la expirarea mandatului Sfatului.

Ședințele Sfatului economic superior sânt publice, dacă el nu hotărăște altfel cu majoritatea absolută a voturilor.

Art. 80. — Sfatul economic superior se împarte în secțiuni, după categoriile economice și profesionale reprezentate în el.

Reprezentanții Universităților și ai Școlilor superioare, arătate în art. 77 de mai sus, vor formă împreună cu reprezentanții profesiunilor liberale și ai funcționarilor publici o singură secțiune.

Art. 81. — Pe lângă Sfatul economic superior este instituit un *Comitet de legiuire*, care va îndeplini funcțiunile unei secțiuni speciale a Sfatului, pentru redactarea și coordonarea textelor de lege și a propunerilor legislative.

Acest Comitet va lua parte la lucrările Sfatului economic superior și, după împrejurări, la lucrările secțiunilor Sfatului. El va fi însărcinat de Sfat sau de guvern să dea, ori de

www.dacoromanica.ro

câte ori va fi nevoe, redacțiunea cuvenită tuturor propunerilor și hotărîrilor supuse deliberațiunii Sfatului sau a secțiunilor lui.

Membrii Comitetului de legiuire vor fi numiți de Rege, pe o perioadă de zece ani, în numar de 25, dintre reprezentanții autorizați ai diferitelor ramuri de administrațiune publică, dintre jurisconsulți distinși și dintre specialiști și oameni de știință de o competență notorie în materie legislativă și administrativă, sau economică și socială.

Numirile se vor face după o listă de prezentațiune, votată de Adunarea Deputaților și care va cuprinde un număr îndoit de candidați pentru fiecare numire.

Comitetul de legiuire va fi reînoit, în serii de câte cinci, în fiecare doi ani. Primele serii vor fi fixate prin tragere la sorți.

Ministerele vor putea delegà câte un reprezentat al lor în Comitetul de legiuire, cari vor aveà un vot consultativ.

Art. 82. Consiliul economic superior are dreptul de a luà inițiativa întocmirii proectelor de lege în toate chestiunile de politică socială și economică.

Daca guvernul nu este de acord cu vre-o propunere a Sfatului economic superior, el este totuși dator să o aducă la cunoștință Adunării Deputaților în termen de o lună după ce

www.dacoromanica.ro

i-a fost înaintată, însoţind-o cu expunerea motivată a punctului său de vedere.

Sfatul economic superior are dreptul să-şi delege pe unul din membrii săi pentru a-i susţine propunerea în Adunarea Deputaţilor.

Art. 83. Sfatul economic superior sau, după natura chestiunilor, una sau mai multe din secţiunile lui, va funcţionă, împreuna cu Comitetul de legiuire, ca un *Consiliu legislativ al Regatului,* a cărui consultare este obligatorie pentru toate proectele de lege, — afara de cele privitoare la budget, — fie pornite din iniţiativa puterii executive, fie din iniţiativa parlamentară sau din iniţiativa populară.

Guvernul, înainte de a depune la Adunarea Deputaţilor ori-care proect de lege din iniţiativa puterii executive trebue să-l supuna avisului Consiliului legislativ, alcătuit, după natura problemelor în discuţiune, din diferitele secţiuni, sau din întreg Sfatul economic superior, în colaborare cu Comitetul de legiuire.

Secţiunea Consiliilor provinciale şi Comitetul de legiuire vor lua parte la toate lucrarile Consiliului legislativ.

Guvernul e obligat să transmită fără întârziere Consiliului legislativ şi proectele de lege propuse din iniţiativa parlamentară sau din iniţiativa populară.

Dacă în termenul de o lună dela depunerea

www.dacoromanica.ro

unui proect de lege, Consiliul legislativ nu-şi dă avisul, proectul urmează să fie supus deliberării Adunării Deputaţilor, sau eventual plebiscitului, şi fără avisul Consiliului legislativ.

In ori-ce caz, avisul Consiliului legislativ nu poate legà puterea legiuitoare.

Art. 84. — Foştii Preşedinţi ai Consiliului de miniştri, ca şi foştii miniştri cari şi-au exercitat funcţiunea cel puţin trei ani, fac de drept parte din Consiliul legislativ al Regatului.

Art. 85. Sfatul economic superior este convocat prin decret regal în sesiunea ordinară la 1 Octombrie al fie-cărui an. Această sesiune rămâne deschisă până la închiderea sesiunii Adunării Deputaţilor.

Sesiunile extraordinare ale Sfatului întreg, sau pe secţiuni, pot fi convocate ori de câte ori va fi trebuinţă.

Preşedintele Sfatului economic superior va înştiinţà individual pe foştii Prim-miniştri şi pe foştii miniştri, cari sănt de drept membri ai Consiliului legislativ al Regatului, ori de câte ori Sfatul economic superior, sau secţiunile lui, vor aveà de lucrat în calitate de Consiliu legislativ.

Art. 86. — Legea pentru organizarea Sfatului economic superior va reglementà modul lui de funcţionare şi condiţiunile în cari îşi va exercità atribuţiunile de Consiliu legislativ al Regatului.

www.dacoromanica.ro

CAP. II.

Regele și puterea executivă

SECȚIUNEA I.

Despre Rege

Art. 87. Puterile constituționale ale Regelui sânt ereditare în linie coborîtoare directă și legitimă a *Maiestății Sale Regelui Ferdinard I de România,* din bărbat în bărbat prin ordinea de primogenitură și cu excluziunea perpetuă a femeilor și coborîtorilor lor.

Un statut al Dinastiei române, întocmit după propunerea Regelui și cu aprobarea Adunării Deputaților, va reglementà situația de drept a membrilor familiei Regale, și actele lor de stare civilă. (Art. 82).

Art. 88. — In lipsa de coborîtori în linie bărbateasca ai Maiestății Sale Ferdinand I de România, tronul este vacant. (Art. 83).

Art. 89. La caz de vacanță a Tronului, Adunarea Deputaților se întrunește de îndată, chiar fără convocațiune, și cel mult în 8 zile dela întrunirea ei alege un Rege dintr'o dinastie suverană din Europa occidentală.

Prezența a trei pătrimi din membrii cari compun Adunarea și majoritatea de două tre-

www.dacoromanica.ro

imi a membrilor prezenți sânt necesare pentru a se puteà procede la această alegere.

In caz când alegerea nu se va fi făcut în termenul și în condițiunile mai sus prescrise, atunci în a noua zi, Adunarea Deputaților va păși la alegere or care ar fi numărul membrilor prezenți și cu majoritatea absolută a voturilor.

Dacă Adunarea Deputaților s'ar află disolvată în momentul vacanței tronului, se va urmà după modul prescris la articolul următor.

In timpul vacanței tronului Adunarea Deputaților va numì o locotenență regală, compusă din trei persoane, care va exercità puterile legale până la suirea Regelui pe Tron.

In toate cazurile mai sus arătate votul va fi secret. (Art. 84).

Art. 90. — La moartea Regelui, Adunarea Deputaților se întrunește chiar fără convocațiune cel mai târziu zece zile după declararea morții.

Dacă din întâmplare ea a fost disolvată mai înainte și convocațiunea nouei Adunări a fost hotărîtă în actul de disolvare pentru o epoca în urma celor zece zile, atunci Adunarea cea veche se adună până la întrunirea aceleia care are a o înlocuì. (Art. 85).

Art. 91. — Dela data morții Regelui și până la depunerea jurământului de către succesorul său la Tron, puterile constituționale ale

www.dacoromanica.ro

Regelui sânt exercitate, în numele poporului român de miniștrii reuniți în consiliu și sub a lor responsabilitate. (Art. 86).

Art. 92. — Regele este major la vrâsta de 18 ani împliniți.

La suirea sa pe Tron, el va depune mai întâiu în sânul Adunării Deputaților următorul jurământ:

„Jur că voiu păzì Constituțiunea și legile poporului român, că voiu menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului". (Art. 87).

Art. 93. — Regele, în vieață fiind, poate numì o Regență compusă din trei persoane, care, după moartea Regelui, să exercite puterile regale în timpul minorității succesorului Tronului. Această numire se va face cu primirea Reprezentațiunii naționale, dată în forma prescrisă la art. 89 din Constituțiunea de față.

Regența va exercità totdeodată și tutela succesorului Tronului în timpul minorității acestuia.

Dacă, la moartea Regelui, Regența nu s'ar găsì numită și succesorul Tronului ar fi minor, Adunarea Deputaților va numì o Regență, procedând după formele prescrise la Art. 89 din Constituțiunea de față.

Membrii Regenței nu intră în funcțiune decât după ce vor fi depus solemn înaintea Adu-

www.dacoromanica.ro

nării Deputaților jurământul prescris prin Art. 92 din Constituțiunea de față. (Art. 88).

Art. 94. — Dacă Regele se află în imposibilitate de a domni, miniștrii, după ce au constatat legalminte această imposibilitate, convoacă îndată Adunarea Deputaților.

Aceasta alege Regența, care va formà și tutela (Art. 89).

Art. 95. — Nici o modificare nu se poate face Constituțiunii, în ce privește prerogativele Coroanei, în timpul Regenții. (Art. 90).

Art. 96. — Când Regele lipsește din țară, puterile regale sunt exercitate de moștenitorul tronului, dacă este major, în cazul contrar de Consiliul de miniștri, sub rezerva aprobării ulterioare a Regelui.

Art. 97. Regele nu va puteà fi totdeodată și șeful unui alt Stat fără consimțimântul Adunarii Deputaților.

Adunarea nu poate deliberà asupra acestui obiect dacă nu vor fi prezenți cel puțin două treimi din membrii cari o compun, și hotărîrea nu se poate luà decât cu două treimi din voturile membrilor de față. (Art 91).

Art. 98. Persoana Regelui este neviolabila. Miniștrii lui sânt răspunzători.

Nici un act al Regelui nu poate aveà tărie daca nu va fi contrasemnat de Primul ministru

www.dacoromanica.ro

sau de un ministru de resort, membru al Consiliului de miniștri, care prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act. (Art. 92).

Art. 99. — Regele numește și revoacă pe miniștrii săi.

El sancționează și promulgă legile.

El poate refuzà sancțiunea sa.

El are dreptul de amnistie în materie politică.

El are dreptul de a iertà sau micșorà pedepsele în materii criminale, afară de ceeace se statornicește în privința miniștrilor.

El nu poate suspendà cursul urmăririi sau al judecății, nici a intervenì prin nici un mod în administrația justiției.

El numește sau confirmă, în toate funcțiunile publice ale Statului.

El nu poate creà o nouă funcțiune fără o lege specială.

El face regulamente necesare pentru executarea legilor, fără să poată vreodată modificà sau suspendà legile, și nu poate scutì pe nimeni de executarea lor.

El este capul puterii armate.

El conferă gradele militare în conformitate cu legea.

El va conferà decorațiunile române conform cu legile.

El are dreptul de a bate monedă conform unei legi speciale. (Art. 93).

www.dacoromanica.ro

Art. 100. Regele reprezintă România în toate relațiunile ei cu Statele străine.

El declară răsboiul și închee pacea.

Dacă Roomânia nu a fost atacată sau nu i s'a declarat răsboiu de vr'un alt Stat, răsboiul nu poate fi declarat fără consimțimântul prealabil al Adunarii Deputaților.

Daca România a fost atacată sau i s'a declarat rasboiu, Regele convoacă de îndată Adunarea Deputaților.

Regele încheie cu Statele străine convențiunile politice de ori-ce natură, cât și cele necesare pentru comerț, navigațiune și altele de acest fel; însă pentruca aceste acte să aibă autoritate îndatoritoare, trebue mai întâiu a fi supuse Puterii legiuitoare și aprobate de ea.

Nici într'un caz articolele secrete ale unui tratat nu pot anulà articolele vădite. (Art. 93).

Art. 101. Regele are dreptul de a convocà Adunarea în sesiune extraordinară.

El pronunță închiderea sesiunilor parlamentare.

El are dreptul de a disolvà Adunarea Deputaților, dar numai o singură dată pentru acelaș motiv.

Actul de disolvare trebue să conțină convocațiunea alegatorilor până în două luni de zile și a Adunărilor până în trei luni.

Regele poate amână sesiunea ordinară a A-

www.dacoromanica.ro

dunării Deputaților; ori-cum, amânarea nu poate trece peste termenul de o lună, nici a fi reînoită în aceiași sesiune fără consimțimântul Adunării.

Regele decretează plebiscitul.

El convoacă corpul electoral atât pentru a se supune consultațiunii populare proectele de lege, cât și pentru alegerile generale sau parțiale ale Adunării Deputaților. (Art. 95).

Art. 102. — Regele nu are alte puteri decât acele date lui prin Constituțiune. (Art. 96).

Art. 103. Legea fixează lista civilă pentru durata fiecărei Domnii. (Art. 94).

SECȚIUNEA II.

Despre Guvern.

Art. 104. Guvernarea țării este încredințata Consiliului de miniștrii și miniștrilor de resort.

Consiliul de miniștri se compune din Primul ministru, care este președintele Consiliului, din miniștrii de resort, cari se află în fruntea diferitelor ramuri ale administrațiunii publice, și din secretarii de stat fără portofoliu.

Regele însărcinează pe Primul ministru cu formarea guvernului și numește pe miniștrii

www.dacoromanica.ro

de resort, și pe secretarii de stat fără portofoliu, după recomandațiunile lui.

Art. 105. - Primul ministru și Consiliul de miniștri sânt responsabili, față de Adunarea Deputaților, de politica generală a guvernului, iar miniștrii de resort pentru toate actele administrațiunii lor.

Miniștrii de resort sânt datori să supună deliberațiunilor și hotărîrii Consiliului de miniștri toate proectele de lege, cari privesc administrațiunea lor, ca și toate chestiunile, cari necesitează coordonarea acțiunii mai multor ministere sau pentru cari Constituția de față și legile prescriu avisul prealabil sau hotărîrea Consiliului de miniștri.

Art. 106. — Primul ministru, miniștrii de resort și Secretarii de Stat fără portofoliu, pentru a-și puteà îndeplinì funcțiunile, trebue să se bucure de încrederea Adunării Deputaților. Ei sânt datori să-și dea demisiunea daca Adunarea Deputaților le retrage încrederea printr'un vot expres.

Demisiunea Primului ministru atrage după sine retragerea întregului guvern.

Primul ministru își înaintează demisiunea Regelui, ceilalți miniștri și-o dau în mânele Primului ministru.

Până la hotărîrea Regelui, miniștrii demisionari gerează provizor afacerile guvernului.

Art. 107. — In caz de conflict între Adu-

www.dacoromanica.ro

narea Deputaților și guvern, Regele poate primì demisiunea Consiliului de miniștri și însărcinà pe un alt Prim ministru cu formarea unui guvern, care să se bucure de încrederea Adunării Deputaților; dar Regele poate să și respingă demisiunea guvernului și să disolve Adunarea Deputaților, convocând corpul electoral să hotărască asupra conflictului, prin alegerea unei noui Adunări.

Art. 108. — Atunci când Regele numește pe un nou Prim ministru, acesta, după ce se va fi constituit guvernul, este ținut să expună programul său de guvernământ în cea dintâiu ședință a Adunării Deputaților.

El nu poate cere Regelui disolvarea Adunănării Deputaților, înainte de votul ei asupra declarațiunii guvernului.

Art. 109. — In cazul când Adunarea Deputaților este disolvată, — fiind menținut sau numit un guvern care nu are încrederea parlamentului, — Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților, conform cu prescripțiunile Art. 63 al Constituțiunii de față, va luà toate măsurile necesare pentru asigurarea regularității și a libertății alegerilor.

In vederea aceasta Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților poate însărcinà pentru tot timpul campaniei electorale cu suravegherea alegerilor o delegațiune de trei sau cinci din

www.dacoromanica.ro

membrii ei, în care vor fi reprezentate cel puțin două din fracțiunile politice mai însemnate ale Adunării.

Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților, prin delegațiunea ei sau direct, poate cere guvernului, care nu-i poate refuză, comunicarea tuturor ordinelor date în vederea operațiunilor electorale; ea are dreptul, lucrând în calitate de Comisiune de anchetă parlamentară, de a controlà actele agenților puterii publice, privitoare la alegeri; ea poate aduce la cunoștința tuturor autoritaților abuzurile constatate și cere măsuri imediate de îndreptare; ea poate conform cu dispozițiunile Art. 118 și 119 din Constituția de față, cere Consiliului de Stat anularea de urgența a tuturor măsurilor și ordinelor ilegale, precum îi poate cere, în conformitate cu prescripțiunile acelorași articole, să dea autorităților în drept toate ordinele necesare pentru execuțiunea îndatoririlor lor legale sau sa ia Consiliul de Stat însuși toate hotarîrile cuvenite; ea poate da în judecată, — cerând și suspendarea lor imediată din serviciu, — pe toți funcționarii publici, cari ar săvârșì acte contrarii prescripțiunilor Constituțiunii și legii electorale, sau carî ar violà libertațile și drepturile cetățenești sau ar încercà, în ori-ce chip, prin abuz de putere sau manopere ilicite, să înfluențeze rezultatul alegerilor.

www.dacoromanica.ro

Termenul de prescripțiune pentru delictele electorale nu poate fi mai scurt de șase luni de zile.

In timpul campaniei electorale, nici o întrebuințare sau o deplasare a forței armate nu se poate face, în interesul alegerilor, fără autorizarea expresă a Comisiunei permanente, cu excepția celor statornicite de legea electorală relativ la gărzile localurilor de vot.

După încheerea operațiunilor electorale Comisiunea permanentă a Adunării Deputaților va comunică Curții de Casație, spre a-i servì la judecata validărilor un memoriu despre toate abuzurile și călcările de lege constatate; ea va puteà delegà pe membrii săi să susțină contestațiile, sprijinite de ea, în fața Curții de Casație.

Raportul Comisiunii permanente a Adunării Deputaților asupra mersului operațiunilor electorale, depus conform cu art. 63 al Constituției de față imediat după deschiderea sesiunii, va fi pus la ordinea zilei Adunării, înainte de ori-ce altă discuție.

Art. 110. — Nu poate fi ministru decât cel care este cetățean român din naștere, sau cel care a dobândit împământenirea.

Nici un membru al familiei regale nu poate fi ministru. (Art. 97 și 98).

Art. 111. Dacă miniștrii nu ar fi membri ai Adunării Deputaților ei pot luà parte

www.dacoromanica.ro

la desbaterea legilor, fără a aveà însă și dreptul de a votà; ei sânt datori totuși să-și pună candidatura în cel dintâiu colegiu vacant, și nu-și pot păstrà funcțiunile dacă nu sânt aleși.

Această dispoziție se aplică și generalilor în activitate, daca sânt numiți în capul ministerului de răsboiu.

Miniștrii, când sunt Deputați, au dreptul în calitatea lor de membri ai Adunării Deputaților, de a propune legi din inițiativa parlamentară, conformându-se regulamentului Adunării. (Art. 99).

Art. 112. — In nici un caz ordinul verbal sau în scris al Regelui nu poate apără pe ministru de răspundere. (Art. 100).

Art. 113. — Adunarea Deputaților, precum și Regele, au dreptul de a acuză pe miniștri și a-i trimite înaintea Inaltei Curți de Casațiune și justiție, care singura, în secțiuni unite, este în drept a-i judecà, — în afară de ceeace privește exercițiul acțiunii civile a părței lezate și în ceeace privește crimele și delictele comise de miniștri în afară de exercițiul funcțiunii lor, cari se judecă în conformitate cu dreptul comun.

Punerea sub acuzațiune a miniștrilor nu se poate rostì decât prin majoritate de doua treimi a membrilor de față.

Legea responsabilității ministeriale determină procedura pentru urmărirea și judecata

www.dacoromanica.ro

ministrilor înaintea Curții de Casație, precum și cazurile de responsabilitate și pedepsele aplicabile lor. In cazurile pentru care pedeapsa nu e prevăzută de legile penale, ea nu va puteà fi mai mare decât detențiunea.

Acuzațiunea pornită de Reprezentațiunea națională contra miniștrilor se va susține de ea însă-și.

Urmărirea pornită de Rege se va face prin ministerul public (Art. 101 și 102).

Art. 114. — Regele nu poate să ierte sau să micșureze pedeapsa hotărîtă miniștrilor de catre Inalta Curte de Casațiune și justiție decât numai după cererea Adunării Deputaților. (Art. 103).

Art. 115. In cazul unei acțiuni în daune intentate Statului pentru actele ilegale, de ori-ce natură, savârșite de vr'un ministru, Adunarea Deputaților poate chemà oricând pe ministrul care le-a săvârșit, la răspundere civilă pentru dauna suferită de Stat.

SECȚIUNEA III.

Despre Tribunalele administrative provinciale și Consiliul de Stat.

Art. 116. — Se înființează tribunalele administrative provinciale: la București — pentru Muntenia și Dobrogea, la Iași — pentru Mol-

www.dacoromanica.ro

dova și Bucovina, la Cluj — pentru Ardeal, și la Chișinau pentru Basarabia.

Art. 117. — Se înființează la București un Consiliu de Stat, ca Tribunal administrativ suprem al Regatului.

Art. 118. Ori-ce deciziune sau act administrativ a ori-carei autorități administrative sau al ori-carui funcționar public, poate fi atacat în nulitate pentru motivul de ilegalitate, înaintea Tribunalului administrativ provincial în prima instanță și înaintea Consiliului de Stat în a doua instanță.

De asemeni părțile interesate se pot plânge înaintea acestor instanțe în cazul când ori-ce autoritate administrativa sau ori-ce funcționar public nu-și îndeplinesc, în dauna lor, îndatoririle lor legale, ori refuză sau neglijează de a luà o deciziune ceruta de lege.

Legea va hotărî cari sânt actele autorităților superioare cari se vor judecà numai de Consiliul de Stat în prima și ultima instanța.

Tribunalele administrative provinciale și Consiliul de Stat pot anulà sau reformà ori-ce deciziune sau ori-ce act contrariu legii, precum pot ordonà autorităților competente îndeplinirea îndatoririlor și execuțiunea ori-cărui act administrativ prescris de lege, și le pot impune să-și dea deciziunea sau, eventual, să dea chiar ele însești deciziunea cerută de lege.

www.dacoromanica.ro

Toate acestea fără prejudiciul răspunderilor civile sau penale, în fața instanțelor judecătorești ordinare, și fără prejudiciul pedepselor disciplinare pentru funcționarii vinovați; dar Consiliul de Stat, în cazuri grave, poate suspendà până la judecata penală sau disciplinară pe funcționarul abuziv.

Art. 119. In cazurile prevăzute în Art. 109 din Constituția de față, cererile Comisiunii permanente a Adunării Deputaților, în timpul alegerilor generale pentru Adunarea Deputaților, sânt judecate de urgență de Consiliul de Stat în prima și ultimă instanță, și după o procedură sumară.

Art. 120. Tribunalele administrative provinciale și Consiliul de Stat constitue, în condițiunile și limitele prescrise de lege, organele de supraveghere și de control administrativ atât asupra instituțiunilor de autonomie locală în conformitate cu dispozițiunile art. 137 din Constituția de față, cât și asupra altor organe administrative din provincii și județe, putând întreprinde sau ordonà, din inițiativa lor sau după cererile părților interesate și ale administrațiunilor superioare, inspecțiuni și anchete.

Art. 121. Membrii Consiliului de Stat sânt numiți de Rege, în baza avisului Consiliului de miniștri, după o listă de prezentațiune alcătuită de o comisiune, formată din Președintele Adunării Deputaților, din Preșe-

www.dacoromanica.ro

dintele Sfatului economic superior, din Primul președinte al Curții de Casație, din Președintele cel mai vechiu în grad al acestei Curți, din Președintele Consiliului de Stat, din Președintele Curții de Conturi, din doi președinți ai consiliilor provinciale mai vechi în serviciu și din doi foști Prim-miniștri mai vechi în grad.

Președintele Consiliului de Stat este ales de către Consilieri.

Președinții și membrii Tribunalelor administrative provinciale sânt numiți de Rege, în baza avisului Consiliului de miniștri, după o listă de prezentațiune alcătuită de Consiliul de Stat.

Listele de prezentațiune pentru Consiliul de Stat și Tribunalele administrative provinciale vor cuprinde numărul îndoit de candidați pentru fie-care loc. Aceste liste vor fi publicate în „Monitorul Oficial" cel puțin cu 15 zile înainte de numire.

Consilierii de Stat și membrii Tribunalelor administrative provinciale sânt inamovibili.

Legea va hotărî cari reprezentanți ai autorităților administrative și în ce condițiuni vor face parte de drept din Tribunalele administrative provinciale.

Art. 122. - Legea specială va reglementà în detaliu, pe temeiul dispozițiunilor de mai sus, organizarea și atribuțiunile Consiliului de

www.dacoromanica.ro

Stat și ale Tribunalelor administrative provinciale, ca și condițiunile de admisibilitate.

Art. 123. — Curtea de Casațiune se va rosti, ca și în trecut, asupra conflictelor de atribuțiuni. (Art. 130).

CAP. III.

Despre putereea judecatoreasca

Art. 124. — Contestațiunile, cari au de obiect drepturile civile sânt de resortul exclusiv al instanțelor judecătorești ordinare.

Art. 125. Contestațiunile cari au de obiect drepturile politice sânt de resortul instanțelor judecatorești ordinare, cu rezerva dispozițiunilor Constituțiunii de față, relative la apararea drepturilor cetațenești.

Art. 126. Nici o jurisdicțiune nu se poate înființà decât numai în puterea unei anume legi.

Comisiuni și tribunale extraordinare nu se pot creà, sub nici un fel de numire și sub nici un fel de cuvânt.

Jurisdicțiunea militară, pentru infracțiunile de drept comun săvârșite de militari, poate funcționà numai în timp de răsboiu și pe bordul vaselor de răsboiu.

www.dacoromanica.ro

Pentru întregul Stat român este o singură Curte de Casațiune (Art. 104).

Art. 127. — Ședințele tuturor instanțelor judecătorești sânt publice.

Numai printr'o hotărîre, motivată de interesul ordinei sau al bunurilor moravuri, judecata poate declară o ședință secretă. Insă în materie de crime și delicte politice și delicte de presă ședințele sânt întotdeauna publice.

Art. 128. Juriul este statornicit în toate materiile criminale și pentru delictele politice și de presă, cu rezerva dispoziținii din Art. 19 al Constituțiunii de față.

Acțiunea pentru daune-interese, rezultând din fapte și delicte de presă, nu se poate intentă decât înaintea aceleiași jurisdicțiuni. Numai Comisiunea juraților va judecă și pronunță asupra daunelor-interese și asupra quantumului lor.

Nici o clasă de cetățeni nu poate fi exclusă din listele de jurați afară de cei lipsiți de exercițiul drepturilor civile și politice. (Art. 105).

Art. 129. Judecătorii sânt independenți și nu datoresc ascultare decât legii.

Ei nu pot primì de la guvern nici o delegațiune remunerată, nici nu pot ocupa vr'o altă funcțiune salariată.

* **Art. 130.** — Toți judecătorii sunt numiți pe viață.

Pentru numirea în funcțiunile judecătorești

www.dacoromanica.ro

de primul grad, Consiliul superior al Magistraturei va întocmì o listă de ordine, în care vor fi înscrişi candidaţii, cari au titlul cerut de lege, în urma unui examen de Stat şi după un stagiu fixat de lege, ţinându-se seamă de aptitudinile şi meritele dovedite.

Numirile nu se pot face decât în ordinea fixată de această listă.

Inaintările se fac pe jumătate la vechime şi pe jumătate după listele de prezentaţiune întocmite de Consiliul superior al Magistraturii, în conformitate cu legea.

Inaintările pe loc se fac după aceleaşi norme.

Numirile în posturile judecătoreşti mai înalte când legea le permite, dintre jurisconsulţii distinşi, din afară de cadrele magistraturii, nu pot aveà loc decât deasemeni pe baza listelor de prezentaţiune.

Prezentaţiunile se publică în „Monitorul Oficial" cel puţin 15 zile înainte de numire.

Regele numeşte, în conformitate cu dispoziţiunile de mai sus, pe baza avisului Consiliului de miniştri, pe toţi judecătorii, pe preşedinţii şi primii preşedinţi ai Tribunalelor, pe Consilierii Curţilor de Apel şi pe Consilierii Curţii de Casaţie.

Curţile de Apel şi Curtea de Casaţie aleg din sânul lor pe preşedinţii şi pe primii preşedinţi ai lor.

Consiliul superior al Magistraturii se alege

www.dacoromanica.ro

de catre toți Consilierii Curților de Apel și ai Curții de Casație, o jumătate dintre Consilierii Curții de Casație și o jumătate din Consilierii Curților de Apel, și este prezidat de Primul președinte al Curții de Casație.

Art. 131. Nici un judecator nu poate fi îndepărtat din serviciu sau suspendat, decât în baza unei judecați.

Judecatorii nu pot fi permutați fara consimțamântul lor.

In caz de reorganizare judiciara sau de schimbare introdusă în circumscripțiunile judiciare, judecătorii pot fi permutați în altă localitate, dar ținându-se seamă de rangul dobândit și păstrându-se salariul ce li se datorește.

Legea fixează limita de vrâsta a magistraților.

Art. 132. Legea hotărăște în ce condițiuni pot fi alaturați Tribunalelor și Curților asesori dintre cetățenii jurați, pentru a luă parte la judecată în materie civilă și comercială.

Art. 133. Funcțiunile ministerului public vor fi exercitate de membrii Tribunalelor și Curților respective prin delegațiune.

Art. 134. Legea de organizare judecătorească va fi revizuită de urgență pe baza principiilor de mai sus; toate dispozițiunile din ea, contrarii acestor principii, sânt abrogate din

www.dacoromanica.ro

ziua promulgării și a publicarii Constituțiunii de față.

Art. 135. Instanțele judecătorești sânt datoare în cazurile supuse judecății lor sa examineze constituționalitatea textului de lege învocat, și să refuze aplicarea lui în măsura, în care el calca prescripțiunile Constituției, fără însa a avea dreptul de a statuà în general.

De asemeni, instanțele judecatorești nu vor aplicà ordonanțele și regulamentele generale, provinciale sau locale, daca ele nu sânt conforme cu legea.

Art. 136. Parțile vatamate pot cere înaintea instanțelor judecatorești ordinare reparația daunelor, pe cari le-ar fi suferit pe urma ori-cărui act administrativ de autoritate sau de gestiune, săvârșit cu calcarea legii, sau pe urma refuzului vre-unei autoritați de a satisface un drept sau de a aduce un serviciu legalminte datorit.

Judecata poate condamnà pe ori-ce funcționar public vinovat de asemenea acte, la daune-interese cominatorii, pâna la restabilirea dreptului jignit, aceasta fara prejudiciul raspunderii penale.

CAP. IV.

Despre instituțiunile de autonomie locală.

Art. 137. Instituțiunile provinciale, județene, comunale și sătești sânt regulate de legi.

www.dacoromanica.ro

Aceste legi vor aveà de baza descentralizarea administrațiunii mai complecta și autonomia locala; ele vor consacrà aplicarea următoarelor principii:

1. - *Satele și catunele,* ca centre naturale de populațiune, formează unitatea administrativa.

In satele sau cătunele, cu o populație care nu întrece 500 de suflete, organul adminis trativ deliberativ îl formeaza adunarea plenara a cetațenilor, sub denumirea de *Obștia satului.*

In satele cu o populație care trece peste 500 de suflete, acest organ îl formeaza un *Sfat sătesc* ales. Dar și în aceste sate, hotarîrile cari impun vr'o sarcină financiară și budgetele trebuesc să fie confirmate și prin sufragiul obștesc.

Satele cu o populație sub 500 de suflete, dar care trece peste 100 de suflete, pot alege și ele, cu aprobarea Consiliului județean, un sfat sătesc.

Organele executive vor fi alese.

2. Satele și catunele vor fi grupate în *comune rurale,* cu o populație totală de cel puțin 10.000 de suflete.

Organul deliberativ al lor va fi un *Consiliu Comunal* ales, care își va alege organele executive.

Satele și târgușoarele cu o populațiune de

www.dacoromanica.ro

cel puțin 8.000 de suflete vor formà deosebit o comună rurală, organizată după principiile de mai sus.

3. — Orașele cu o populație pâna la 50.000 de locuitori vor formà *comunele urbane*, iar cele cu o populație mai mare — *municipiile*.

Comunele urbane și municipiile sânt administrate de Consiliile lor comunale sau municipale, elective, cari își aleg organele lor executive.

Comunele urbane intra în cadrul organizațiunii județene, iar municipiile formează o unitate administrativa egală în rang cu organizația județeană.

4. — *Județele* și *provinciile* se administrează de consiliile lor elective, cari își aleg organele executive.

Consiliile județene și municipale își pot trimite delegații în Consiliul provincial pentru reprezentarea și apărarea intereselor lor.

5. — Toate sfaturile și Consiliile locale sânt alese prin sufragiul universal, egal, direct, secret și obligatoriu, pe baza reprezentării proporționale.

Dreptul de vot aparține tuturor cetățenilor din unitatea administrativă respectivă, înscriși în listele electorale pentru Adunarea Deputaților.

6. — Autorităților sătești, comunale, județene și provinciale, astfel constituite, le sânt

www.dacoromanica.ro

atribuite toate chestiunile de interes local, — sătesc, comunal, județean sau provincial, — cu rezerva aprobării eventuale a actelor lor, în cazurile și în modul determinat de lege în vederea interesului general.

7. Poliția în comunele rurale și urbane este subordonată autorităților comunale, iar în județe și provincii autorităților județene și provinciale.

8. Consiliile județene și organele lor executive sânt prima instanța de control și tutelă administrativa pentru administrațiunile sătești și comunale.

Consiliile provinciale și organele lor executive sânt a doua instanță de control și tutela administrativa pentru administrațiunile sătești și comunale si prima pentru administrațiunile municipale si județene.

9. - Tribunalele administrative provinciale și Consiliul de Stat constitue instanțele superioare de supraveghere și au sub jurisdicția lor toate instituțiunile de autonomie locală.

Sfaturile sătești și Consiliile comunale, municipale, județene și provinciale pot fi chemate la răspundere pentru administrația lor, în formele și în condițiunile prevazute de lege, și sub sancțiunile stabilite de ea, dar nici într'un caz nu vor puteà fi disolvate de guvern, precum și organele executive, alese de ele, nu vor putéà fi revocate de el.

www.dacoromanica.ro

10. — Mai multe sfaturi sătești sau Consilii comunale, județene și provinciale se pot înțelege între ele sau să se asocieze în modul și în condițiunile stabilite de lege, pentru a regulà și a gerà în comun chestiunile de interes comun. Insa nu este îngaduit diferitelor Consilii de a deliberà în comun.

Adunarea Deputaților, Consiliul de Stat și guvernul vor asigurà, în condițiunile prescrise de Constituție și legi, ca organele de autonomie locală să nu depașească pe aceasta cale limitele atribuțiunilor lor și să nu jicnească interesul general al Statului. (Art. 106 și 107).

TITLUL IV.

Despre Finanțe și Administrațiunile economice autonome.

CAP. I.

Despre Finanțe.

Art. 138. — Impozitele sânt așezate numai în folosul Statului și al instituțiunilor de autonomie locală.

Legea va prevedeà condițiunile și masura în cari Corporațiunile confesionale și Comu-

www.dacoromanica.ro

mitățile minorităților etnice vor puteà impune pe membrii lor la taxe în folosul instituțiunilor confesionale și culturale întreținute de ele. (Art. 108).

Art. 139. — Nici un impozit al Statului nu se poate stabilì și percepe decât numai în puterea unei legi.

Impozitele în folosul Statului sânt votate anual.

Legile cari le stabilesc n'au putere decât pentru un an, dacă nu sânt reînoite. (Art. 109).

Art. 140. — Nici o sarcină, nici un impozit nu se poate așezà pentru vr'o instituțiune de autonomie locală fără învoirea Sfatului sau a Consiliului care o reprezintă.

Dacă impozitele votate de către Consiliile organizațiunilor autonome locale trec peste limitele stabilite de lege, trebue să primească confirmațiunea Puterii legiuitoare și întărirea Regelui. (Art. 110).

Art. 141. — Nu se pot stabilì privilegii în materie de impozit.

Toți cetățenii fără deosebire contribue, în măsura puterilor lor, la toate sarcinile publice, în conformitate cu legea.

Nici o scutire sau o micșorare de impozit nu se poate statornicì decât printr'o lege. (Art. 111).

Art. 142. — Nici o pensiune, nici o gratifi-

www.dacoromanica.ro

cațiune în sarcina tezaurului public nu se poate acordà decât în virtutea unei legi. (Art. 112).

Art. 143. — In fie-care an Adunarea Deputaților închee socotelile și votează budgetul.

Toate veniturile sau cheltuelile Statului trebuesc trecute în budget și în socoteli.

Budgetul se va prezentà Adunării Deputaților cel mai târziu la 1 Decembrie în fie-care an, și nu va fi definitiv decât după ce se va vota de dânsa și sancționà și promulgà de Rege.

Adunarea Deputaților nu poate spori creditele propuse prin budget, dar le poate reduce sau respinge.

Dacă budgetul nu se voteaza în timp util, Adunarea Deputaților poate aprobà lunar aplicarea provizorie a unei douăsprezecimi a budgetului, dar cel mult până la patru douăsprezecimi lunare.

Prin acordarea unei douasprezecimi lunare se prezuma reînoirea provizorie a impozitelor, cerută de Art. 139 de mai sus. (Art. 113).

Art. 144. — In afară de sesiunea parlamentară, nici un credit extraordinar sau suplementar nu poate fi deschis fară încuviințarea Comisiunii permanente a Adunării Deputaților, prevăzute în art. 63 al Constituțiunii de față, sub rezerva aprobării ulterioare a Adunării.

www.dacoromanica.ro

Ministrul de finanțe este dator sa exercite controlul preventiv al angajarii cheltuelilor.

Odata cu budgetul se va prezentà Adunarii Deputaților contul definitiv pentru exercițiul financiar încheiat la 1 Octombre al anului precedent.

Ministrul de finante va înaintà cu acest prilej Adunarii un raport, justificând, spre descărcarea guvernului, întrebuințarea tuturor veniturilor Statului.

Art. 145. Pentru toata România este o singurà Curte de Conturi.

Membrii Curții de Conturi sânt numiți de Rege, în baza avisului Consiliului de miniștri, după o listă de prezentațiune alcătuită de o comisiune formata ca și Comisiunea pentru numirea membrilor Consiliului de Stat, prevazuta la Art. 121 al Constituției.

Lista de prezentare va cuprinde numarul îndoit de candidați pentru fie-care loc și va fi publicata în „Monitorul Oficial" cel puțin cu 15 zile înainte de numire.

Președintele Curții de Conturi este ales de catrà Consilieri.

Art. 146. Curtea de Conturi este datoare sa examineze și să lichideze conturile administrațiunii generale și ale tuturor contabililor față de tezaurul public.

Ea veghează ca nici un articol al cheltue-

www.dacoromanica.ro

lilor budgetare sa nu fie depăsit și ca nici un viriment de fonduri să nu aibă loc.

Nici un ordin de plată al ori-carui minister nu este valabil fără viza prealabila a unui organ de control superior independent, care nu o poate da fără a verificà daca corespunde alocațiunilor budgetare.

Curtea de Conturi verifică și încheie socotelile diferitelor administrațiuni publice si este în drept sa culeaga în scopul acesta ori ce informațiuni și sa ceară înfățișarea ori-carei piese de contabilitate.

Legea de organizare a Curții de Conturi va fi revizuita spre a se conformà dispozițiunilor de mai sus și spre a se stabilì condițiunile de exercitare a controlului financiar preventiv față de toate administrațiunile publice (Art. 116)

Art. 147. Diferitele fonduri, provenite pâna acum din case speciale si de cari guvernul dispune sub diferite titluri, trebue sa fie cuprinse în budgetul general al veniturilor Statului. (Art. 117).

CAP. II.

Despre Administrațiunile economice autonome.

Art. 148. Caile ferate române, flotila comercială fluviala și maritimă a Statului, Regia monopolurilor Statului, ca și toate indus

www.dacoromanica.ro

triile și întreprinderile economice monopolizate de Stat, naționalizate sau socializate vor aveà administrațiuni autonome, cari se vor conduce după normele de funcționare a marilor organisme economice și comerciale moderne, se vor îngriji de cheltuelile lor, de serviciul dobânzilor și al amortizării datoriilor contractate și-și vor constituì fonduri de rezervă și de amelioraționne.

In fie-care an ele își vor încheià bilanțul, după prescripțiunile legii pentru toate întreprinderile industriale și comerciale, bilanț care va fi înaintat Curții de Conturi; cu toate piesele justificative cari ar fi cerute.

Acest bilanț va fi supus Adunării Deputaților, odată cu budgetul administrațiunii autonome respective.

In budgetul general al Statului vor fi înscrise la venituri numai soldurile eventuale din bilanț.

Legea va stabilì condițiunile de organizare și de funcționare a fie-cărei administrațiuni economice autonome, ca și de normele de control și supraveghere din partea organelor administrative superioare.

TITLUL V.

Despre puterea armată.

Art. 149. — Oștirea română are menirea de

www.dacoromanica.ro

a asigurà independența Regatului și integritatea teritoriului național. Organizarea și modul de recrutare a armatei sânt determinate de legi cari vor regulà totdeodata înaintarea, drepturile si obligațiunile militarilor.

Aceste legi consacrà aplicațiunea următoarelor principii:

1. Serviciul militar personal, obligatoriu pentru toți cetațenii români, în condițiunile stabilite de lege.

2. Organizarea armatei dupa sistemul teritorial cu serviciul activ de cel mult douasprezece luni. Neștiutorii de carte vor face în plus și prealabil un curs preparator de învățământ elementar de trei luni. In ce privește armele speciale, termenul de instrucție va puteà fi prelungit prin lege, după considerațiuni tecnice.

3. — Spre a asigurà instrucția militară, legea va prevedeà exerciții necesare pentru tineri, atât înainte cât și după termenul de serviciu activ.

4. — Prin lege speciala se vor prevedeà prestațiile pe cari Statul și instituțiile de autonomie locală sânt datoare a le îndeplinì în folosul familiilor soldaților de sub drapel.

5. — Statul va organizà asigurarea obligatorie a militarilor cari fac serviciul în aviație și în navigația submarină.

6. Desființarea gărzilor militare din serviciul vamal, fiscal și administrativ, și înlocu-

www.dacoromanica.ro

irea lor cu paznici și funcționari civili. Des ființarea ordonanțelor personale la ofițeri, cari vor primì îndemnizarea cuvenită.

7. — Militarilor nu li se pot luà gradele, onorurile și pensiunile decât numai în virtutea unei sentințe judecătorești și în cazurile determinate de lege. (Art. 118 și 119).

Art. 150. Contingentul armatei se votează pe fiecare an.

Legea care fixează acest contingent nu poate aveà tarie pe mai mult decât pe un an. (Art. 120).

Art. 151. Nici o trupa străina nu va puteà fi admisă în serviciul Statului, nici a ocupà teritoriul României, nici a trece pe el, decât în puterea unei anume legi.

In timp de pace, nici o parte din armată nu va puteà părăsì teritoriul țării fără autorizarea expresa a Adunării Deputaților sau, dacă aceasta nu ar fi întrunită și în caz de urgență, fără autorizarea Comisiunii permanente, prevăzute în art. 63 al Constituției de față, sub rezerva aprobării ulterioare a Adunării Deputaților. (Art. 122).

Art. 152. - In timp de răsboiu va fi întotdeauna numit un Comandament de căpitenie responsabil.

www.dacoromanica.ro

TITLUL VI.

Dispoziţiuni generale.

Art. 153. - Culorile României urmeaza a fi Albastru, Galben şi Roşu. (Art. 123).

Art. 154. Oraşul Bucureşti este Capitala Statului Român şi reşedinţa guvernului. (Art. 124).

Art. 155. Nici un jurământ nu se poate impune cui-va decât în virtutea unei legi, care hotărăşte şi formula lui, respectându-se întotdeauna libertatea conştiinţii. (Art. 125).

Art. 156. Nici o lege, nici un regulament de administraţiune generala, provincială, judeteană sau comunala nu pot fi îndatoritoare decât după ce se publică în chipul hotărît de lege.

Legile intra în vigoare a cincisprezecea zi dupa publicarea lor în „Monitorul Oficial". (Art. 126).

Art. 157. Constituţiunea de faţă nu poate fi suspendată nici în total, nici în parte.

Starea de asediu nu poate fi proclamata decât în caz de razboiu sau în caz de rascoală armata în vre-o parte a Regatului.

Proclamarea stării de asediu se face numai prin o anume lege, care va preciză cu stricteţa ce anume garanţii ale libertăţilor cetăţeneşti sunt limitate şi în ce anume măsură,

www.dacoromanica.ro

de asemenea, în caz de rascoală, acea lege va delimită teritoriul asupra caruia se întinde starea de asediu.

Márginirile libertăților publice sub regimul starii de asediu nu vor puteà trece peste măsura strict trebuitoare, fața de cauzele cari au necesitat proclamarea starii de asediu.

In nici un caz legea care proclama starea de asediu nu poate aveà tărie pe mai mult decât pe un an, daca nu este expres reînoită.

In caz de nevoie absoluta, pentru potolirea dezordinelor, întrebuințarea forței armate poate fi autorizata numai prin votul Adunarii Deputaților, iar în lipsa Adunarii și în caz de urgență, autorizarea poate fi data de Comisiunea permanentá a Adunării Deputaților, prevăzută în Art. 63 din Constituția de față, sub rezerva aprobarii ulterioare a Adunarii Deputaților. (Art. 127).

TITLUL VII.

Despre revizuirea Constituțiunii.

Art. 138. Constituția poate fi revizuită, în total sau în parte, din inițiativa Regelui, a Adunării Deputaților, ca și din inițiativa populară.

Când Adunarea Deputaților declară, din inițiativa ei sau din inițiativa Regelui, ca este

www.dacoromanica.ro

trebuința a se supune revizuirii Constituția, ea este disolvată de drept.

Când 200.000 de alegători fac, în formele statornicite în Art. 72 al Constituției de față, declarația necesității de a se revizui Constituția, iar Adunarea Deputaților este de acord cu această declarație, ea este disolvată de drept.

Dacă Adunarea Deputaților respinge declarația inițiativei populare, această declarație este supusă plebiscitului, în condițiunile prescrise în Art. 76 din Constituția de față.

Dacă sufragiul popular, participând la vot în acest caz cel puțin 60% din cetățenii înscriși în listele electorale, confirmă cu majoritate declarația de revizuire, Adunarea Deputaților este disolvată de drept.

Declarația de revizuire parțială va arătă anume dispozițiunile constituționale ce urmează să fie revizuite.

Adunarea Deputaților fiind disolvată, se convoacă alta în termenul prescris de Art. 101 din Constituția de față.

Adunarea cea nouă procede, în acord cu Regele, la revizuirea totală sau la modificarea punctelor supuse revizuirii, — neputând, în caz de revizuire parțială, deliberà asupra dispozițiunilor, cari n'ar fi fost anume cuprinse în declarația de revizuire.

In acest caz Adunarea Deputaților nu poate deliberà dacă cel puțin două treimi ale mem-

www.dacoromanica.ro

brilor din cari se compune nu sânt prezenți, și nici o schimbare nu se poate adoptă dacă nu va întruni cel puțin două treimi ale voturilor.

Revizuirea trebuie să fie votată în cursul unei legislaturi. Dacă mandatul Adunării Deputaților, convocată pentru revizuire, expiră fără ca revizuirea să fi fost votată, în totul sau numai pentru o parte din dispozițiunile cuprinse în declarația de revizuire, ea este considerată ca respinsă în ce privește dispozițiunile rămase nerevizuite, și nu mai poate fi întreprinsă decât după o nouă declarație de revizuire. (Art. 128).

Art. 159. Constituția revizuită, în total sau în parte, va fi supusă plebiscitului.

Votul afirmativ al majorității absolute a alegătorilor înscriși în listele electorale este necesar pentru adoptarea ei de către sufragiul popular.

Numai astfel primită, Constituția revizuită poate fi supusă sancțiunii regale.

Art. 160. — Adunarea Deputaților, care va fi aleasă după expirarea termenului de 25 ani dela votarea Constituțiunii de față sau, eventual, dela revizuirea ei, — va puteă să declare necesitatea revizuirii și să și procedeze, ea însăși, la revizuire în condițiunile prescrise de art. 158 de mai sus, fără să mai fie disolvată.

www.dacoromanica.ro

Constituția astfel revizuită, în ori-ce caz, va fi supusă plebiscitului și, dacă va fi primită de sufragiul popular, sancțiunii regale.

TITLUL VIII.

Dispoziţiuni tranzitorii

Art. 161. — Până la votarea legii de organizare a instituțiunilor de autonomie locală, îndată după promulgarea Constituțiunii de față, se va procedà în tot Regatul la alegerea Consiliilor provinciale, județene și comunale urbane de către alegătorii înscriși în listele electorale pentru Adunarea Deputaților din circumscripția respectivă, prin sufragiul universal, egal, direct, secret și obligatoriu, pe baza reprezentării proporționale.

Numărul Consilierilor de ales în fie-care consiliu va fi fixat prin decretul de convocare a corpului electoral, proporțional cu populațiunea.

Atribuțiunile acestor consilii se vor regulà după legile în vigoare în fie-care provincie.

In ce privește sfaturile sătești și consiliile comunale rurale, vor fi aplicate legile ce au fost în vigoare în fie-care provincie la ultimele alegeri cari au avut loc pentru aceste

www.dacoromanica.ro

sfaturi și consilii, ori-cum ar fi fost ele denumite.

Art. 162. — Până la organizarea reprezentațiunilor profesionale, patronale, muncitorești, și țărănești, prevăzute în Art. 31 și 34 din Constituția de față, alegerea membrilor în Sfatul economic superior, din partea categoriilor respective, se va efectuà, pentru această singură dată, după cum urmează:

Consiliile județene, ce vor fi alese în temeiul articolului precedent, vor întocmì de îndată listele de alegători pentru fie-care categorie economică sau profesională, arătată în Art. 77 al Constituțiunii de față.

Asociațiunile profesionale și sindicale existente, Camerele de Comerț și industrie, ca și alegătorii individual, vor fi puși în măsură de a-și formulà întâmpinările și a cere rectificarea listelor.

Alegătorii fie-cărui grup vor alege pe județe delegații lor, cari se vor întrunì în capitala fie-cărei provincii pentru a alege reprezentanții lor în Sfatul economic superior, în numărul hotărît de Constituția de față.

Un decret regal va prevedeà toate detaliile necesare și va fixà fără întârziere data alegerilor.

Art. 163. Până la organizarea, în conformitate cu Constituția de față, a Consiliului de Stat și a Tribunalelor administrative provin-

www.dacoromanica.ro

ciale, Secțiunea III-a a Inaltei Curți de Casațiune va îndeplini provizor toate funcțiunile Consiliului de Stat, iar câte o secțiune a Curților de Apel din București, Iași, Cluj și Chișinău, funcțiunile Tribunalelor administrative provinciale.

Art. 164. - Adunarea Națională Constituantă va alege, înainte de a se despărți o comisiune în condițiunile prescrise în Art. 63 al Constituțiunii de față, care va aveà până la alegerea și întrunirea Adunării Deputaților, toate atribuțiunile Comisiunii permanente a Adunării Deputaților, ce-i sânt date de Constituția de față.

Art. 165. Se vor face în cel mai scurt timp legi speciale, privitoare la obiectele următoare:

1. Legea electorală pentru Adunarea Deputaților.
2. Legea pentru organizarea plebiscitului și a inițiativei populare.
3. Legea pentru organizarea Sfatului economic superior și a Consiliului legislativ.
4. - Legea pentru organizarea Consiliului de Stat și a Tribunalelor administrative provinciale.
5. Legea pentru organizarea instituțiunilor de autonomie locală: Obștiile și Sfaturile sătești, Consiliile comunale rurale și ur-

www.dacoromanica.ro

bane, Consiliile municipale, Consiliile județene și Consiliile provinciale.

6. — Legea pentru asigurarea libertății individuale și a tuturor drepturilor și libertăților publice garantate de Constituție.

7. — Legea pentru asigurarea și desvoltarea proprietății țărănești, ca proprietate de muncă, și pentru încurajarea agriculturei raționale.

8. — Legea pentru organizarea reprezentațiunilor legale — profesionale, patronale, muncitorești și țărănești.

9. Legi pentru protecțiunea muncii, și anume:

a) Legea pentru libertatea coaliținilor și a asociațiunilor muncitorești;

b) Legea generală de asigurări sociale;

c) Legea pentru protecțiunea muncitoriior, a femeilor și a minorilor, ocupați în toate ramurile de producțiune.

10. — Legea pentru organizarea Corporațiunilor cultelor recunoscute și a Comunităților minorităților etnice.

11. Statutul funcționarilor publici.

12. — Legea pentru responsabilitatea funcționarilor publici.

13. — Legea de naturalizare.

14. — Legea de reorganizare judiciară.

15. Legea de reorganizare a Curții de Conturi.

www.dacoromanica.ro

16. — Legi de organizare a diferitelor administrațiuni economice autonome ale Statului.

17. — Legea pentru exproprierea subsolului. și a zăcămintelor miniere, în condițiunile prevăzute de Constituție.

18. — Legea pentru exploatarea și concesionarea forțelor naturale (generatorii de energie).

Se vor revizuì toate codicele și legile existente, în măsura necesară, spre a se pune în armonie cu Constituțiunea de față. (Art. 131).

Art. 166. — Din ziua promulgării și a publicării Constituțiunii de față sânt abrogate toate dispozițiunile din legi, decrete, regulamente și alte acte contrarii cu cele așezate de ea. (Art. 129).

Art. 167. Națiunea Română a adoptat Constituția de față, prin votul Adunarii naționale Constituante și prin plebiscit. Ea intră vigoare în ziua în care, sancționată și promulgată de Rege, va fi publicată în „Monitorul Oficial".

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

	Pag.
EXPUNEREA DE MOTIVE	3
PARTEA I. **Suveranitatea naţională şi Constituantă**	3
I. *Noua ordine de drept şi idea de Naţiune*	3
II *Situaţia de drept a României* . . .	11
III. *Necesitatea unei Constituante* .	15
IV. *Adunarea naţională Constituantă* .	18
V. *Concluziunea*	22
PARTEA II. **Ante-proectul de Constituţie.**	25
I *Principii diriguitoare* . . .	25
II. *Problema regimului constituţional în România*	38
III. *Planul general al Ante-proectului* .	50
IV. *„Supremaţia Legii"*	53
V. *„Drepturile Românilor"*	56
VI *Delegaţiunile Suveranităţii.* . . .	60
1. — Puterea legislativă	61
2. — Regele şi Guvernul	73
3. — Puterea judecătorească . .	75
4. — Autonomia locală	75
VII. *Finanţele, puterea armată, dispoziţii generale*	78
VIII. *Revizuirea Constituţii*	78
INCHEERE	79
ANEXE	81

www.dacoromanica.ro

Pag.

CONSTITUȚIA 85
Preambulul 85
TITLUL I: Teritoriul României (Art 1—4) 85
TITLUL II: Românii și drepturile lor (Art. 5—35) 86
CAP. I: *Despre calitatea de Român* (Art. 5—8) 86
CAP. II: *Despre drepturile Românilor* (Art. 9—35) 88
TITLUL III: Despre Puterile Statului (Art. 36—137) 111
CAP. I: *Despre puterea legislativă* (Art. 42—86) 113
SECȚIUNEA I: Despre reprezentarea națională (Art. 42—70) 113
SECȚIUNEA II: Despre plebiscit și inițiativa populară (Art. 71—76) . 126
SECȚIUNEA III: Despre Sfatul economic superior și Consiliul legislativ (Art. 77—86) 135
CAP. II: *Regele și puterea executivă* (Art. 87—123) 142
SECȚIUNEA I: Despre Rege (Art. 87—103) 142
SECȚIUNEA II: Despre guvern (Art. 104—115) 148
SECȚIUNEA III: Despre Tribunalele administrative provinciale și Consiliul de Stat (Art. 116—123) . . . 154
CAP. III: *Despre puterea judecătorească* (Art. 124—136) 158
CAP. IV: *Despre instituțiunile de autonomie locală* (Art. 137) 162

www.dacoromanica.ro

Pag.

TITLUL IV: **Despre Finanțe și Administrațiunile economice autonome** (Art. 138—148) 166
CAP. I: *Despre finanțe* (Art 138--147) 166
CAP. II: *Despre Administrațiunile economice autonome* (Art 148) 170
TITLUL V: **Despre puterea armată** (Art. 149—152) 171
TITLUL VI: **Dispoziţiuni generale** (Art. 153—157) 174
TITLUL VII: **Despre revizuirea Constituţiunii** (Art. 158—160) 175
TITLUL VIII: **Dispoziţiuni tranzitorii** (Art. 161—167) 178

www.dacoromanica.ro

Editura „VIAȚA ROMÂNEASCĂ“ S. A.

D. V. Barnoschi: **ORIGINILE DEMOCRAȚIEI ROMANE** („Cărvunarii“ *Constituția Moldovei dela 1822*). (*344 pag.*) . . . . . **Lei 36.—**

Hamangiu C. **CODUL GENERAL AL ROMANIEI**
8 mari volume.—1856—1920.—Ediția III.
Cuprinzând toate Codurile și Regulamentele în vigoare, cu ultimele modificări, adnotări, diferența între textul român și străin; cu legiuirile vechi române și cu un index alfabetic general.
Hârtie velină. Legătură de lux. . . . **Lei 1200.—**
Vol. IX.—1920—1921.—(sub presă) — —

Hamangiu C. CODUL DE AUDIENȚA
Format mare de servietă. — Ediția III.
Cuprinzând: Constituția, Legea și procedura electorală. Codul Civil, Codul judecătoriilor de ocoale. Procedura Codului Civil, Codul Comercial, Codul Penal, Procedura Codului Penal, Codul Silvic, Codul Legei Timbrului și înregistrării. Diferite legi uzuale. Adnotate cu textul vechiu al art. modif. și diferența dintre cod. române și străine. Cu un complect index alfabetic.
Legătură elegantă, flexibilă . . . . **Lei 350.—**

Botez Corneliu: NOUL CODICE DE ȘEDINȚA AL JUDECATORULUI DE OCOL
(Premiat de Academia Română)
Adnotat și comentat. Organizarea și funcționarea judecătoriilor de Ocoale. Competința civilă. Doctrina și soluțiunile Jurisprudenței (1908-1921), în comparație cu legislația ungară, austriacă și rusă. Decretele-Legi. Decrete. Ordonanțe și Circulări Ministeriale. (568 pag.) . . . . **Lei 85.—**

Botez Corneliu: IDEM. VOL. II: *Competința penală. Procedura înaintea Judec. de Ocoale și a instanțelor superioare.* (608 pag.) . . **Lei 95.—**

www.dacoromanica.ro